QUINTUS

HORATIUS

FLACCUS.

QUINTUS HORATIUS FLACCUS;

AD
LECTIONES PROBATIORES
DILIGENTER EMENDATUS,
ET
INTERPUNCTIONE NOVA
SAEPIUS ILLUSTRATUS.

EDITIO QUARTA.

GLASGUAE:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
M.DCC.LX.

K.
X66/21

HANC

HORATII

IMPRESSIONEM;

QUUM TESTIMONIO PUBLICO MUNITA PRODEAT,

ESSE SIMUL ET ELEGANS ET EMENDATA;

IDONEUM IN ARTE NOSTRA SPECIMEN CENSUIMUS,

QUOD EDEREMUS

GRATO PIOQUE ANIMO INSCRIPTUM

OPTIMO VIRO,

PATRONOQUE NOSTRO SEMPER AMICISSIMO,

JOANNI STEVENSON,

MEDICO EDINBURGENSI CLARISSIMO:

SI QUID ENIM IN ARTE TYPOGRAPHICA,

SI QUID ET IN ALIIS ARTIBUS HUMANIORIBUS,

CONAMUR,

CUI BENIGNE FAVEANT

ELEGANTIORES INTER ERUDITOS VIRI;

EA OMNIA,

NON SINE HUJUS AUXILIO,

ET CONATI SUMUS, ET CONARI PERGIMUS,

A.D. M.DCC.LVI.

ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS,

TYPOGRAPHI.

LECTORI S.

QUID a nobis praeſtitum ſit, quo Horatius, pro noſtro ſaltem judicio, quam emendatiſſimus prodiret, paucis accipe. Priores quae in aliquo honore ſunt, editiones diligenter examinavimus, ſi forte eſſet quam ubique ſequeremur. Quum vero editorum alios, Lectionum ſanitatis nimis ſecuros, alios conjecturis ſuis nimium indulgentes invenimus; mutato conſilio, quae ubique optimae videbantur Lectiones undique collegimus; ita tamen ut nullas admiſerimus quae non codd. MSS. auctoritate fulcirentur; niſi in loco uno aut altero, ubi praeter optimorum Criticorum conſenſum, manifeſta loci depravatio a MSS. fide diſcedere perſuadebat. Interpunctionibus praeterea ſedulam navavimus operam; unde plurimis locis aliquantum lucis atque venuſtatis acceſſurum ſperamus.

HORATII VITA,

AUCTORE

C. SUETONIO TRANQUILLO.

HORATIUS FLACCUS, Venuſinus, patre, ut ipſe tradit, libertino, et exactionum coactore: ut vero creditum eſt, ſalſamentario, quum illi quidam in altercatione exprobraſſet: Quoties ego vidi patrem tuum cubito ſe emungentem? Bello Philippenſi, excitus a M. Bruto imperatore, tribunus militum meruit: victiſque partibus, venia inpetrata, ſcriptum quaeſtorium comparavit. Ac primo Maecenati, deinde Auguſto inſinuatus, non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Maecenas quantopere eum dilexit, ſatis monſtratur illo epigrammate, ubi inquit:

Ni te viſceribus meis, Horati,
Plus jam diligo, tu tuum ſodalem
Hinnulo videas ſtrigoſiorem.

Sed multo magis extremis, tali ad Auguſtum elogio: Horati Flacci, ut mei, memor eſto.

AUGUSTUS ei Epiſtolarum officium obtulit, ut hoc ad Maecenatem ſcripto ſignificat: Ante ipſe ſcribendis epiſtolis amicorum ſubficiebam; nunc occupatiſſimus et infirmus, Horatium noſtrum a te cupio abducere. Veniet ergo ab iſta paraſitica menſa ad hanc regiam; et nos in ſcribendis epiſtolis juvabit. Ac ne recuſanti quidem aut ſuccenſuit quidquam, aut amicitiam ſuam ingerere deſiit. Exſtant epiſtolae, ex quibus, argumenti gratia,

pauca ſubjeci: Sume tibi aliquid juris apud me, tamquam ſi convictor mihi fueris: recte enim, et non temere feceris; quoniam id uſus mihi tecum eſſe volui, ſi per valetudinem tuam fieri poſſit. Et rurſus: Tui qualem habeam memoriam, poteris ex Septimio quoque noſtro audire: nam incidit, ut illo coram fieret a me tui mentio: neque ſi tu ſuperbus amicitiam noſtram ſpreviſti, ideo nos quoque ἀνθυπερηφανῶμεν. Praeterea ſaepe inter alios jocos puriſſimum penem, et homuncionem lepidiſſimum adpellat: unaque et altera liberalitate locupletavit. Scripta quidem ejus uſque adeo probavit, manſuraque perpetuo†: ut non modo Saeculare carmen componendum injunxerit, ſed et Vindelicam victoriam Tiberii Druſique privignorum: eumque coëgerit propter hoc, tribus carminum libris, ex longo intervallo, quartum addere: poſt Sermones quoque lectos, nullam ſui mentionem habitam, ita ſit queſtus: Iraſci me tibi, ſcito; quod non in pleriſque ejuſmodi ſcriptis mecum potiſſimum loquaris. An vereris, ne apud poſteros tibi infame ſit, quod videaris familiaris nobis eſſe? expreſſitque eclogam, cujus initium eſt:

Quum tot ſuſtineas, et tanta negotia, ſolus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes: in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora, Caeſar.

Horatius habitu corporis brevis fuit, atque obeſus: qualis a ſe ipſo et in Satiris deſcribitur, et ab Auguſto hac epiſtola: Pertulit ad me Dionyſius libellum tuum, quem ego, ut accuſem te, quantuluſcumque eſt, boni conſulo. Vereri autem mihi videris, ne majores libelli tui ſint, quam ipſe es; ſed ſi tibi ſtatura deeſt, corpuſculum non deeſt. Itaque licebit in ſextariolo ſcribas: quum circuitus voluminis tui ſit ὀγκωδέστατος, ſicut eſt ventriculi tui. Vixit plurimum in ſeceſſu ruris ſui Sabini aut Tiburtini: domuſque ejus oſtenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas et Elegi ſub ejus titulo, et Epiſtola proſa

† Opinatus eſt, Rutgerſius ex MS. Regio.

oratione, quaſi commendantis ſe Maecenati: ſed utraque falſa puto. Nam Elegi vulgares, Epiſtola etiam obſcura: quo vitio minime tenebatur. Natus eſt ſexto Idus Decembres, L. Cotta et L. Torquato conſulibus. Deceſſit quinto Kalendas Decembres, C. Marcio Cenſorino, et C. Aſinio Gallo conſulibus, poſt nonum et quinquageſimum annum, haerede Auguſto palam nuncupato: quum urguente vi valetudinis, non ſubficeret ad obſignandas teſtamenti tabulas. Humatus et conditus eſt extremis Eſquiliis, juxta Maecenatis tumulum.

E VETUSTISSIMO CODICE.

QUINTUS HORATIUS FLACCUS Libertino patre natus in Apulia, cum patre in Sabinos migravit, quem cum pater puerum Romam miſiſſet in ludum literarium, parciſſimis eruditus impenſis anguſtias patris vicit ingenio, coluitque adoleſcens Brutum, ſub quo Tribunus militum civili bello militavit, captuſque a Caeſare, poſt multum tempus beneficio Maecenatis non ſolum ſervatus, ſed etiam in amicitiam receptus eſt. Quapropter Maecenati et Auguſto in omnibus Scriptis ſuis venerabiliter adſurgit. Scripſit Carminum Libros quatuor, Epodωn unum,

Carmen Saeculare, Sermonum duos, Epiſtolarum duos, De Arte Poetica unum. Commentati ſunt in illum Porphyrion, Modeſtus, Helenius, Acron; optime omnium Acron.

QUINTI
HORATII FLACCI
CARMINUM

LIBER PRIMUS.

AD MAECENATEM. ODE I.

MAECENAS atavis edite regibus,
O et praesidium et dulce decus meum:
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse juvat, metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos:
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus:
Illum, si proprio condidit horreo
Quidquid de Libycis verritur areis.
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta secet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium et oppidi

Laudat rura ſui: mox reficit rates
Quaſſas, indocilis pauperiem pati.
Eſt qui nec veteris pocula Maſſici,
Nec partem ſolido demere de die
Spernit; nunc viridi membra ſub arbuto
Stratus, nunc ad aquae lene caput ſacrae.
Multos caſtra juvant, et lituo tubae
Permiſtus ſonitus, bellaque matribus
Detestata. manet ſub Jove frigido
Venator, tenerae conjugis immemor;
Seu viſa eſt catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes Marſus aper plagas.
Me doctarum hederae praemia frontium
Dis miſcent ſuperis; me gelidum nemus,
Nympharumque leves cum Satyris chori
Secernunt populo: ſi neque tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Leſboum refugit tendere barbiton.
Quod ſi me Lyricis vatibus inſeris,
Sublimi feriam ſidera vertice.

AD AUGUSTUM. ODE II.

Jam ſatis terris nivis atque dirae
Grandinis miſit Pater; et rubente
Dextera ſacras jaculatus arces
Terruit Urbem:
Terruit gentes, grave ne rediret
Seculum Pyrrhae, nova monſtra queſtae:

Omne cum Proteus pecus egit altos
Viſere montes;
Piſcium et ſumma genus haeſit ulmo,
Nota quae ſedes fuerat columbis;
Et ſuperjecto pavidae natarunt
Aequore damae.
Vidimus flavum Tiberim, retortis
Littore Etruſco violenter undis,
Ire dejectum monumenta Regis,
Templaque Veſtae:
Iliae dum ſe nimium querenti
Jactat ultorem, vagus et ſiniſtra
Labitur ripa, Jove non probante, uxorius amnis.
Audiet cives acuiſſe ferrum,
Quo graves Perſae melius perirent:
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara juventus.
Quem vocet divûm populus ruentis
Imperi rebus? prece qua fatigent
Virgines ſanctae minus audientem
Carmina Veſtam?
Cui dabit partes ſcelus expiandi
Jupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros amictus,
Augur Apollo:
Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam Iocus circumvolat, et Cupido:

Sive neglectum genus et nepotes
Respicis, auctor,
Heu, nimis longo satiate ludo:
Quem juvat clamor, galeaeque leves,
Acer et Mauri peditis cruentum
Vultus in hostem:
Sive mutata juvenem figura
Ales in terris imitaris, almae
Filius Maiae, patiens vocari
Caesaris ultor.
Serus in coelum redeas, diuque
Laetus interfis populo Quirini:
Neve te nostris vitiis iniquum
Ocyor aura
Tollat. hîc magnos potius triumphos,
Hîc ames dici Pater atque Princeps:
Neu finas Medos equitare inultos,
Te duce, Caesar.

AD NAVEM QUA VIRGILIUS VEHEBATUR ATHENAS PROFICISCENS. ODE III.

Sic te diva potens Cypri,
Sic fratres Helenae, lucida sidera,
Ventorumque regat pater,
Obstrictis aliis praeter Iapyga,
Navis, quae tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,

Et ſerves animae dimidium meae.
Illi robur et aes triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus, nec timuit praecipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec triſtes Hyadas, nec rabiem Noti:
Quo non arbiter Adriae
Major, tollere ſeu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui ſiccis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum, et
Infames ſcopulos Acroceraunia?
Nequicquam Deus abſcidit
Prudens Oceano diſſociabili
Terras: ſi tamen impiae
Non tangenda rates tranſiliunt vada,
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax Iapeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit.
Poſt ignem aetheria domo
Subductum, macies et nova febrium
Terris incubuit cohors:
Semotique prius tarda neceſſitas
Lethi corripuit gradum.
Expertus vacuum Daedalus aëra
Pennis non homini datis.

Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum eſt.
Coelum ipſum petimus ſtultitia: neque
Per noſtrum patimur ſcelus
Iracunda Jovem ponere fulmina.

AD SESTIUM. ODE IV.

Solvitur acris hyems grata vice Veris et Favoni:
Trahuntque ſiccas machinae carinas:
Ac neque jam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni;
Nec prata canis albicant pruinis.
Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente Luna:
Junctaeque nymphis Gratiae decentes
Alterno terram quatiunt pede; dum graves Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore, terrae quem ferunt ſolutae.
Nunc et in umbroſis Fauno decet immolare lucis,
Seu poſcat agna, ſive malit hoedo.
Pallida Mors aequo pulſat pede pauperum tabernas,
Regumque turres. o beate Seſti,
Vitae ſumma brevis ſpem nos vetat inchoare longam:
Jam te premet nox fabulaeque manes,
Et domus exilis Plutonia: quo ſimul meâris,
Nec regna vini ſortiere talis;
Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet juventus
Nunc omnis, et mox virgines tepebunt.

AD PYRRHAM. ODE V.

Quis multa gracilis te puer in roſa
Perfuſus liquidis urguet odoribus
Grato, Pyrrha, ſub antro?
Cui flavam religas comam,
Simplex munditiis? heu, quoties fidem,
Mutatoſque Deos flebit, et aſpera
Nigris aequora ventis
Emirabitur inſolens,
Qui nunc te fruitur credulus aurea,
Qui ſemper vacuam, ſemper amabilem
Sperat, neſcius aurae
Fallacis! miſeri, quibus
Intentata nites. me tabula ſacer
Votiva paries indicat uvida
Suſpendiſſe potenti
Veſtimenta maris Deo.

AD AGRIPPAM. ODE VI.

Scriberis Vario fortis et hoſtium
Victor, Maeonii carminis alite,
Quam rem cumque ferox, navibus aut equis,
Miles, te duce, geſſerit.
Nos, Agrippa, neque haec dicere, nec gravem
Pelidae ſtomachum cedere neſcii,
Nec curſus duplicis per mare Ulyſſei,
Nec ſaevam Pelopis domum.

Conamur, tenues grandia: dum pudor,
Imbelliſque lyrae Muſa potens vetat
Laudes egregii Caeſaris et tuas
Culpa deterere ingeni.
Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne ſcripſerit? aut pulvere Troïco
Nigrum Merionen? aut ope Palladis
Tydiden ſuperis parem?
Nos convivia, nos praelia virginum,
Sectis in juvenes unguibus acrium,
Cantamus, vacui, ſive quid urimur,
Non praeter ſolitum leves.

AD MUNATIUM PLANCUM. ODE VII.

LAUDABUNT alii claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Epheſum, bimariſve Corinthi
Moenia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Inſignes, aut Theſſala Tempe.
Sunt quibus unum opus eſt intactae Palladis Urbem
Carmine perpetuo celebrare, et
Undique decerptam fronti praeponere olivam.
Plurimus in Junonis honorem
Aptum dicit equis Argos, diteſque Mycenas.
Me nec tam patiens Lacedaemon,
Nec tam Lariſſae percuſſit campus opimae,
Quam domus Albuneae reſonantis,
Et praeceps Anio, ac Tiburni lucus, et uda
Mobilibus pomaria rivis.

Albus ut obſcuro deterget nubila coelo
Saepe Notus; neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam vitaeque labores
Molli, Plance, mero; ſeu te fulgentia ſignis
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
Cum fugeret, tamen uda Lyaeo
Tempora populea fertur vinxiſſe corona,
Sic triſtes adfatus amicos:
Quo nos cumque feret melior fortuna parente,
Ibimus, o ſocii comiteſque.
Nil deſperandum, Teucro duce, et auſpice Teucro:
Certus enim promiſit Apollo,
Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
O fortes, pejoraque paſſi
Mecum ſaepe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens iterabimus aequor.

AD LYDIAM. ODE VIII.

LYDIA, dic, per omnes
Te deos oro, Sybarin cur properes amando
Perdere: cur apricum
Oderit campum, patiens pulveris atque ſolis.
Cur neque militaris
Inter aequales equitat, Gallica nec lupatis
Temperat ora frenis?
Cur timet flavum Tiberim tangere? cur olivum

Sanguine viperino
Cautius vitat? neque jam livida geſtat armis
Brachia, ſaepe diſco,
Saepe trans finem jaculo nobilis expedito?
Quid latet, ut marinae
Filium dicunt Thetidis ſub lacrimoſa Trojae
Funera; ne virilis
Cultus in caedem et Lycias proriperet catervas?

AD THALIARCHUM. ODE IX.

VIDES, ut alta ſtet nive candidum
Soracte, nec jam ſuſtineant onus
Silvae laborantes, geluque
Flumina conſtiterint acuto.
Diſſolve frigus, ligna ſuper foco
Large reponens: atque benignius
Deprome quadrimum Sabina,
O Thaliarche, merum diota.
Permitte Divis caetera, qui ſimul
Stravere ventos aequore fervido
Depraeliantes, nec cupreſſi,
Nec veteres agitantur orni.
Quid ſit futurum cras, fuge quaerere: et,
Quem fors dierum cumque dabit, lucro
Adpone: nec dulces amores
Sperne puer, neque tu choreas,
Donec virenti canities abeſt
Moroſa. nunc et campus, et areae,

Leneſque ſub noctem ſuſurri
Compoſita repetantur hora:
Nunc et latentis proditor intimo
Gratus puellae riſus ab angulo,
Pignuſque dereptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

AD MERCURIUM. ODE X.

MERCURI, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formaſti catus et decorae
More palaeſtrae:
Te canam magni Jovis et Deorum
Nuntium, curvaeque lyrae parentem,
Callidum, quidquid placuit, jocoſo
Condere furto.
Te, boves olim niſi reddidiſſes
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra
Riſit Apollo.
Quin et Atridas, duce te, ſuperbos
Ilio dives Priamus relicto,
Theſſaloſque ignes et iniqua Trojae
Caſtra fefellit.
Tu pias laetis animas reponis
Sedibus, virgaque levem coërces
Aurea turbam, ſuperis Deorum
Gratus, et imis.

AD LEUCONOEN. ODE XI.

Tu ne quaesieris (scire nefas) quem mihi, quem tibi
Finem Di dederint, Leuconoë: nec Babylonios
Tentaris numeros. ut melius, quidquid erit, pati!
Seu plures hyemes, seu tribuit Jupiter ultimam,
Quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum. sapias, vina liques, et spatio brevi
Spem longam reseces. dum loquimur, fugerit invida
Aetas. carpe diem, quam minimum credula postero.

HYMNUS DE LAUDIBUS DEORUM ATQUE HOMINUM. ODE XII.

Quem virum, aut heroa, lyra, vel acri
Tibia sumis celebrare, Clio?
Quem Deum? cujus recinet jocosa
Nomen imago,
Aut in umbrosis Heliconis oris,
Aut super Pindo, gelidove in Haemo?
Unde vocalem temere insecutae
Orphea silvae,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus celeresque ventos,
Blandum et auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam solitis Parentis
Laudibus, qui res hominum ac Deorum,
Qui mare ac terras, variisque mundum

Temperat horis?
Unde nil majus generatur ipso;
Nec viget quidquam simile, aut secundum:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores
Praeliis audax. neque te silebo
Liber; et saevis inimica Virgo
Belluis; nec te, metuende certa
Phoebe sagitta.
Dicam et Alciden puerosque Ledae,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem: quorum simul alba nautis
Stella refulsit,
Defluit saxis agitatus humor:
Concidunt venti, fugiuntque nubes:
Et minax (quod sic voluere) ponto
Unda recumbit.
Romulum post hos prius, an quietum
Pompili regnum memorem, an superbos
Tarquini fasces, dubito, an Catonis
Nobile lethum.
Regulum, et Scauros, animaeque magnae
Prodigum Paulum, superante Poeno,
Gratus insigni referam camoena,
Fabriciumque;
Hunc, et incomptis Curium capillis
Utilem bello tulit, et Camillum
Saeva paupertas, et avitus apto

Cum lare fundus.
Creſcit, occulto velut arbor aevo,
Fama Marcelli: micat inter omnes
Julium ſidus, velut inter ignes
Luna minores.
Gentis humanae pater atque cuſtos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Caeſaris fatis data: tu ſecundo
Caeſare regnes.
Ille, ſeu Parthos Latio imminentes
Egerit juſto domitos triumpho:
Sive ſubjectos Orientis orae
Seras et Indos;
Te minor latum reget aequus orbem:
Tu gravi curru quaties Olympum;
Tu parum caſtis inimica mittes
Fulmina lucis.

AD LYDIAM. ODE XIII.

Cum tu, Lydia, Telephi
Cervicem roſeam, cerea Telephi
Laudas brachia; vae, meum
Fervens difficili bile tumet jecur.
Tunc nec mens mihi, nec color
Certa ſede manet: humor et in genas
Furtim labitur, arguens
Quam lentis penitus macerer ignibus.
Uror, ſeu tibi candidos

Turparunt humeros immodicae mero
Rixae; ſive puer furens
Impreſſit memorem dente labris notam.
Non, ſi me ſatis audias,
Speres perpetuum, dulcia barbare
Laedentem oſcula, quae Venus
Quinta parte ſui nectaris imbuit.
Felices ter et amplius,
Quos inrupta tenet copula; nec malis
Divulſus querimoniis,
Suprema citius ſolvet amor die.

AD REMPUBLICAM. ODE XIV.

O NAVIS, referent in mare te novi
Fluctus? o quid agis? fortiter occupa
Portum. nonne vides, ut
Nudum remigio latus,
Et malus celeri ſaucius Africo,
Antennaeque gemant? ac ſine funibus
Vix durare carinae
Poſſint imperioſius
Aequor? non tibi ſunt integra lintea:
Non Di, quos iterum preſſa voces malo.
Quamvis Pontica pinus,
Silvae filia nobilis,
Jactes et genus et nomen inutile:
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit. tu, niſi ventis

Debes ludibrium, cave.
Nuper ſollicitum quae mihi taedium,
Nunc deſiderium curaque non levis,
Interfuſa nitentes
Vites aequora Cycladas.

NEREI VATICINIUM. ODE XV.

PASTOR cum traheret per freta navibus
Idaeis Helenam perfidus hoſpitam;
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera
Nereus fata. Mala ducis avi domum,
Quam multo repetet Graecia milite,
Conjurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.
Eheu, quantus equis, quantus adeſt viris
Sudor! quanta moves funera Dardanae
Genti! jam galeam Pallas, et aegida,
Curruſque, et rabiem parat.
Nequicquam, Veneris praeſidio ferox,
Pectes caeſariem, grataque feminis
Imbelli cithara carmina divides:
Nequicquam thalamo graves
Haſtas, et calami ſpicula Gnoſſii
Vitabis, ſtrepitumque, et celerem ſequi
Ajacem: tamen, heu, ſerus adulteros
Crines pulvere collines.
Non Laërtiaden, exitium tuae

Gentis, non Pylium Neſtora reſpicis?
Urguent impavidi te Salaminius
Teucerque, et Sthenelus ſciens
Pugnae, ſive opus eſt imperitare equis,
Non auriga piger. Merionen quoque
Noſces. ecce furit te reperire atrox
Tydides melior patre:
Quem tu, cervus uti vallis in altera
Viſum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuae.
Iracunda diem proferet Ilio
Matroniſque Phrygum claſſis Achilleï.
Poſt certas hyemes uret Achaïcus
Ignis Iliacas domos.

PALINODIA. ODE XVI.

O MATRE pulcra filia pulcrior,
Quem criminoſis cumque voles modum
Pones iambis; ſive flamma,
Sive mari libet Adriano.
Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem ſacerdotum incola Pythius,
Non Liber aeque; non acuta
Sic geminant Corybantes aera,
Triſtes ut irae: quas neque Noricus
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſaevus ignis, nec tremendo

Jupiter ipſe ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Deſectam, et inſani leonis
Vim ſtomacho adpoſuiſſe noſtro.
Irae Thyeſten exitio gravi
Stravere; et altis urbibus ultimae
Stetere cauſae, cur perirent
Funditus, imprimeretque muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.
Compeſce mentem. me quoque pectoris
Tentavit in dulci juventa
Fervor, et in celeres iambos
Miſit furentem: nunc ego mitibus
Mutare quaero triſtia; dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

AD TYNDARIDEM. ODE XVII.

VELOX amoenum ſaepe Lucretilem
Mutat Lycaeo Faunus, et igneam
Defendit aeſtatem capellis
Uſque meis, pluvioſque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos
Quaerunt latentes et thyma deviae
Olentis uxores mariti:
Nec virides metuunt colubras,
Nec Martiales hoedilia lupos:

Utcumque dulci, Tyndari, fiſtula
Valles, et Uſticae cubantis
Levia perſonuere ſaxa.
Di me tuentur: Dis pietas mea
Et muſa cordi eſt. hìc tibi Copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hìc in reducta valle, Caniculae
Vitabis aeſtus, et fide Teïa
Dices laborantes in uno
Penelopen vitreamque Circen.
Hìc innocentis pocula Lesbii
Duces ſub umbra: nec Semeleïus
Cum Marte confundet Thyoneus
Praelia: nec metues protervum
Suſpecta Cyrum, ne male diſpari
Incontinentes injiciat manus,
Et ſcindat haerentem coronam
Crinibus, immeritamque veſtem.

AD VARUM. ODE XVIII.

NULLAM, Vare, ſacra vite prius ſeveris arborem
Circa mite ſolum Tiburis, et moenia Catili:
Siccis omnia nam dura Deus propoſuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt ſollicitudines.
Quis poſt vina gravem militiam, aut pauperiem crepat?
Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
At ne quis modici tranſiliat munera Liberi,

Jupiter ipſe ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Deſectam, et inſani leonis
Vim ſtomacho adpoſuiſſe noſtro.
Irae Thyeſten exitio gravi
Stravere; et altis urbibus ultimae
Stetere cauſae, cur perirent
Funditus, imprimeretque muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.
Compeſce mentem. me quoque pectoris
Tentavit in dulci juventa
Fervor, et in celeres iambos
Miſit furentem: nunc ego mitibus
Mutare quaero triſtia; dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

AD TYNDARIDEM. ODE XVII.

Velox amoenum ſaepe Lucretilem
Mutat Lycaeo Faunus, et igneam
Defendit aeſtatem capellis
Uſque meis, pluvioſque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos
Quaerunt latentes et thyma deviae
Olentis uxores mariti:
Nec virides metuunt colubras,
Nec Martiales hoedilia lupos:

Utcumque dulci, Tyndari, fiſtula
Valles, et Uſticae cubantis
Levia perſonuere ſaxa.
Di me tuentur: Dis pietas mea
Et muſa cordi eſt. hìc tibi Copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hìc in reducta valle, Caniculae
Vitabis aeſtus, et fide Teïa
Dices laborantes in uno
Penelopen vitreamque Circen.
Hìc innocentis pocula Lesbii
Duces ſub umbra: nec Semeleïus
Cum Marte confundet Thyoneus
Praelia: nec metues protervum
Suſpecta Cyrum, ne male diſpari
Incontinentes injiciat manus,
Et ſcindat haerentem coronam
Crinibus, immeritamque veſtem.

AD VARUM. ODE XVIII.

NULLAM, Vare, ſacra vite prius ſeveris arborem
Circa mite ſolum Tiburis, et moenia Catili:
Siccis omnia nam dura Deus propoſuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt ſollicitudines.
Quis poſt vina gravem militiam, aut pauperiem crepat?
Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
At ne quis modici tranſiliat munera Liberi,

Tu fruſtra pius, heu, non ita creditum,
Poſcis Quinctilium Deos.
Quod ſi Threïcio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem;
Non vanae redeat ſanguis imagini,
Quam virga ſemel horrida,
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum: ſed levius fit patientia,
Quidquid corrigere eſt nefas.

AD LYDIAM. ODE XXV.

Parcius junctas quatiunt feneſtras
Ictibus crebris juvenes protervi:
Nec tibi ſomnos adimunt: amatque
Janua limen,
Quae prius multum faciles movebat
Cardines. audis minus et minus jam:
Me tuo longas pereunte noctes,
Lydia, dormis.
Invicem moechos anus adrogantes
Flebis, in ſolo levis angiportu,
Thracio bacchante magis ſub inter-
lunia vento:
Cum tibi flagrans amor, et libido,
Quae ſolet matres furiare equorum,
Saeviet circa jecur ulceroſum;
Non ſine queſtu,

AD MAECENATEM. ODE XX.

Vile potabis modicis Sabinum
Cantharis, Graeca quod ego ipse testa
Conditum levi, datus in theatro
Cum tibi plausus,
Care Maecenas eques; ut paterni
Fluminis ripae, simul et jocosa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.
Caecubum, et praelo domitam Caleno
Tu bibes uvam: mea nec Falernae
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

IN DIANAM ET APOLLINEM. ODE XXI.

Dianam tenerae dicite virgines:
Intonsum, pueri, dicite Cynthium,
Latonamque supremo
Dilectam penitus Jovi.
Vos laetam fluviis, et nemorum comam,
Quaecumque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Silvis, aut viridis Cragi.
Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Insignemque pharetra
Fraternaque humerum lyra.

Hic bellum lacrimoſum, hic miſeram famem
Peſtemque, a populo et principe Caeſare in
Perſas atque Britannos,
Veſtra motus aget prece.

AD ARISTIUM FUSCUM. ODE XXII.

INTEGER vitae, ſceleriſque purus
Non eget Mauris jaculis, neque arcu,
Nec venenatis gravida ſagittis,
Fuſce, pharetra:
Sive per Syrtes iter aeſtuoſas,
Sive facturus per inhoſpitalem
Caucaſum, vel quae loca fabuloſus
Lambit Hydaſpes.
Namque me ſilva lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen, et ultra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit inermem.
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit eſculetis;
Nec Jubae tellus generat, leonum
Arida nutrix.
Pone me, pigris ubi nulla campis
Arbor aeſtiva recreatur aura;
Quod latus mundi nebulae maluſque
Jupiter urguet:
Pone ſub curru nimium propinqui
Solis, in terra domibus negata;

Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

AD CHLOEN. ODE XXIII.

VITAS hinnuleo me ſimilis, Chloë,
Quaerenti pavidam montibus aviis
Matrem, non ſine vano
Aurarum et ſilüae metu.
Nam, ſeu mobilibus vepris inhorruit
Ad ventum foliis, ſeu virides rubum
Dimovere lacertae,
Et corde et genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris ut aſpera,
Gaetuluſve leo, frangere perſequor.
Tandem deſine matrem
Tempeſtiva ſequi viro.

AD VIRGILIUM. ODE XXIV.

QUIS deſiderio ſit pudor, aut modus
Tam cari capitis? praecipe lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quinctilium perpetuus ſopor
Urguet? cui Pudor, et Juſtitiae ſoror
Incorrupta Fides, nudaque Veritas
Quando ullum inveniet parem?
Multis ille bonis flebilis occidit:
Nulli flebilior quam tibi, Virgili,

Centaurea monet cum Lapithis rixa ſuper mero
Debellata: monet Sithoniis non levis Evius,
Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Diſcernunt avidi. non ego te, candide Baſſareu,
Invitum quatiam, nec variis obſita frondibus
Sub divum rapiam. ſaeva tene cum Berecynthio
Cornu tympana, quae ſubſequitur caecus amor ſui,
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

DE GLYCERA. ODE XIX.

MATER ſaeva Cupidinum,
Thebanaeque jubet me Semeles puer,
Et laſciva Licentia
Finitis animum reddere amoribus.
Urit me Glycerae nitor
Splendentis Pario marmore purius:
Urit grata protervitas,
Et vultus nimium lubricus aſpici.
In me tota ruens Venus
Cyprum deſeruit; nec patitur Scythas,
Et verſis animoſum equis
Parthum dicere, nec quae nihil attinent.
Hîc vivum mihi ceſpitem, hîc
Verbenas, pueri, ponite, thuraque
Bimi cum patera meri:
Mactata veniet lenior hoſtia.

Laeta quod pubes hedera virenti
Gaudeat, pulla magis atque myrto;
Aridas frondes hyemis ſodali
Dedicet Hebro.

DE AELIO LAMIA. ODE XXVI.

MUSIS amicus, triſtitiam et metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis; quis ſub Arcto
Rex gelidae metuatur orae,
Quid Tiridatem terreat, unice
Securus. o quae fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiae coronam,
Pimpleï dulcis. nil ſine te mei
Poſſunt honores. hunc fidibus novis,
Hunc Lesbio ſacrare plectro
Teque, tuaſque decet ſorores.

AD SODALES. ODE XXVII.

NATIS in uſum laetitiae ſcyphis
Pugnare Thracum eſt. tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
Vino et lucernis Medus acinaces
Immane quantum diſcrepat! impium
Lenite clamorem, ſodales,
Et cubito remanete preſſo.

Vultis ſeveri me quoque ſumere
Partem Falerni? dicat Opuntiae
Frater Megillae, quo beatus
Vulnere, qua pereat ſagitta.
Ceſſat voluntas? non alia bibam
Mercede. quae te cumque domat Venus,
Non erubeſcendis adurit
Ignibus, ingenuoque ſemper
Amore peccas. quicquid habes, age,
Depone tutis auribus. ah miſer,
Quanta laboras in Charybdi!
Digne puer meliore flamma.
Quae ſaga, quis te ſolvere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
Vix inligatum te triformi
Pegaſus expediet Chimaerae.

AD ARCHYTAM. ODE XXVIII.

TE maris et terrae, numeroque carentis arenae
Menſorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus parva Matinum
Munera; nec quidquam tibi prodeſt
Aërias tentaſſe domos, animoque rotundum
Percurriſſe polum, morituro.
Occidit et Pelopis genitor conviva Deorum,
Tithonuſque remotus in auras,
Et Jovis arcanis Minos admiſſus; habentque
Tartara Panthoïden, iterum Orco

Demiſſum; quamvis clypeo Trojana refixo
Tempora teſtatus, nihil ultra
Nervos atque cutem morti conceſſerat atrae;
Judice te, non ſordidus auctor
Naturae verique. ſed omnes una manet nox,
Et calcanda ſemel via lethi.
Dant alios Furiae torvo ſpectacula Marti,
Exitio eſt avidum mare nautis.
Miſta ſenum ac juvenum denſentur funera. nullum
Saeva caput Proſerpina fugit.
Me quoque devexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.
At tu, nauta, vagae ne parce malignus arenae
Oſſibus et capiti inhumato
Particulam dare. ſic, quodcumque minabitur Eurus
Fluctibus Heſperiis, Venuſinae
Plectantur ſilvae, te ſoſpite: multaque merces,
Unde poteſt, tibi defluat aequo
Ab Jove Neptunoque ſacri cuſtode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram
Poſtmodo te natis fraudem committere? fors et
Debita jura, viceſque ſuperbae
Te maneant ipſum. precibus non linquar inultis,
Teque piacula nulla reſolvent.
Quanquam feſtinas, non eſt mora longa, licebit,
Injecto ter pulvere, curras.

AD ICCIUM. ODE XXIX.

Icci, beatis nunc Arabum invides
Gazis, et acrem militiam paras
Non ante devictis Sabaeae
Regibus; horribilique Medo
Nectis catenas. quae tibi virginum,
Sponso necato, barbara serviet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum statuetur unctis,
Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? quis neget arduis
Pronos relabi posse rivos
Montibus, et Tiberim reverti:
Cum tu coëmtos undique nobiles
Libros Panaeti, Socraticam et domum
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis?

AD VENEREM. ODE XXX.

O Venus, regina Cnidi Paphique,
Sperne dilectam Cypron, et vocantis
Thure te multo Glycerae decoram
Transfer in aedem.
Fervidus tecum puer, et solutis
Gratiae zonis, properentque Nymphae,
Et parum comis sine te Juventas,
Mercuriusque.

AD APOLLINEM. ODE XXXI.

QUID dedicatum poſcit Apollinem
Vates? quid orat, de patera novum
Fundens liquorem? non opimas
Sardiniae ſegetes feracis;
Non aeſtuoſae grata Calabriae
Armenta; non aurum, aut ebur Indicum;
Non rura, quae Liris quieta
Mordet aqua, taciturnus amnis.
Premant Calenam falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: dives et aureis
Mercator exſiccet culullis
Vina Syra reparata merce,
Dis carus ipſis; quippe ter et quater
Anno reviſens aequor Atlanticum
Impune. me paſcant olivae,
Me cichorea, leveſque malvae.
Frui paratis et valido mihi,
Latoë, dones; ac, precor, integra
Cum mente, nec turpem ſenectam
Degere, nec cithara carentem.

AD LYRAM. ODE XXXII.

POSCIMUS, ſi quid vacui ſub umbra
Luſimus tecum, quod et hunc in annum
Vivat, et plures; age, dic Latinum,
Barbite, carmen,

Leſbio primum modulate civi:
Qui ferox bello, tamen inter arma,
Sive jactatam religarat udo
Littore navim;
Liberum et Muſas, Veneremque, et illi
Semper haerentem puerum canebat,
Et Lycum nigris oculis nigroque
Crine decorum.
O decus Phoebi, et dapibus ſupremi
Grata Teſtudo Jovis, o laborum
Dulce lenimen, mihi cumque ſalve
Rite vocanti.

AD ALBIUM TIBULLUM. ODE XXXIII.

ALBI, ne doleas, plus nimio memor
Immitis Glycerae, neu miſerabiles
Decantes elegos, cur tibi junior
Laeſa praeniteat fide.
Inſignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor: Cyrus in aſperam
Declinat Pholoën: ſed prius Appulis
Jungentur capreae lupis,
Quam turpi Pholoë peccet adultero.
Sic viſum Veneri, cui placet impares
Formas atque animos ſub juga aënea
Saevo mittere cum joco.
Ipſum me melior cum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale

Libertina, fretis acrior Adriae
Curvantis Calabros ſinus.

IN EPICUREOS. ODE XXXIV.

PARCUS Deorum cultor et infrequens,
Inſanientis dum ſapientiae
Conſultus erro; nunc retrorſum
Vela dare, atque iterare curſus
Cogor relictos. namque Dieſpiter,
Igni coruſco nubila dividens
Plerumque, per purum tonantes
Egit equos volucremque currum;
Quo bruta tellus, et vaga flumina,
Quo Styx, et inviſi horrida Taenari
Sedes, Atlanteuſque finis
Concutitur. valet ima ſummis
Mutare, et inſignem attenuat Deus,
Obſcura promens. hinc apicem rapax
Fortuna cum ſtridore acuto
Suſtulit, hic poſuiſſe gaudet.

AD FORTUNAM. ODE XXXV.

O DIVA, gratum quae regis Antium,
Praeſens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos
Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit ſollicita prece
Ruris colonus: te dominam aequoris,

Quicumque Bithyna laceſſit
Carpathium pelagus carina.
Te Dacus aſper, te profugi Scythae,
Urbeſque, gentēſque, et Latium ferox,
Regumque matres barbarorum, et
Purpurei metuunt tyranni:
Injurioſo ne pede proruas
Stantem columnam; neu populus frequens
Ad arma ceſſantes, ad arma
Concitet, imperiumque frangat.
Te ſemper anteit ſaeva Neceſſitas,
Clavos trabales et cuneos manu
Geſtans aëna: nec ſeverus
Uncus abeſt, liquidumque plumbum.
Te Spes, et albo rara Fides colit
Velata panno; nec comitem abnegat,
Utcumque mutata potentes
Veſte domos inimica linquis.
At vulgus infidum, et meretrix retro
Perjura cedit: diffugiunt cadis
Cum faece ſiccatis amici,
Ferre jugum pariter doloſi.
Serves iturum Caeſarem in ultimos
Orbis Britannos, et juvenum recens
Examen, Eois timendum
Partibus, Oceanoque rubro.
Eheu, cicatricum et ſceleris pudet,
Fratrumque, quid nos dura refugimus

Aetas? quid intactum nefasti
Liquimus? unde manum juventus
Metu Deorum continuit? quibus
Pepercit aris? o utinam nova
Incude defingas retusum in
Massagetas Arabasque ferrum.

IN NUMIDAE REDITUM. ODE XXXVI.

ET thure et fidibus juvat
Placare, et vituli sanguine debito
Custodes Numidae Deos:
Qui nunc Hesperia sospes ab ultima,
Caris multa sodalibus,
Nulli plura tamen dividit oscula,
Quam dulci Lamiae, memor
Actae non alio rege puertiae,
Mutataeque simul togae.
Cressa ne careat pulchra dies nota:
Neu promptae modus amphorae,
Neu morem in Salium sit requies pedum:
Neu multi Damalis meri
Bassum Threïcia vincat amystide:
Neu desint epulis rosae,
Neu vivax apium, neu breve lilium.
Omnes in Damalin putres
Deponent oculos; nec Damalis novo
Divelletur adultero,
Lascivis hederis ambitiosior.

AD SODALES. ODE XXXVII.

NUNC eſt bibendum, nunc pede libero
Pulſanda tellus: nunc Saliaribus
Ornare pulvinar Deorum
Tempus erat dapibus, ſodales.
Antehac nefas depromere Caecubum
Cellis avitis; dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus et imperio parabat,
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum: quidlibet impotens
Sperare, fortunaque dulci
Ebria. ſed minuit furorem
Vix una ſoſpes navis ab ignibus:
Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Caeſar, ab Italia volantem
Remis adurguens; (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Aemoniae) daret ut catenis
Fatale monſtrum: quae generoſius
Perire quaerens, nec muliebriter
Expavit enſem, nec latentes
Claſſe cita reparavit oras.
Auſa et jacentem viſere regiam
Vultu ſereno fortis, et aſperas

Tractare ſerpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum,
Deliberata morte ferocior:
Saevis Liburnis ſcilicet invidens
Privata deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho.

AD PUERUM. ODE XXXVIII.

Persicos odi, puer, adparatus:
Diſplicent nexae philyra coronae:
Mitte ſectari, roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil adlabores
Sedulus curo. neque te miniſtrum
Dedecet myrtus, neque me ſub arcta
Vite bibentem.

CARMINUM

LIBER SECUNDUS.

AD ASINIUM POLLIONEM. ODE I.

MOTUM ex Metello conſule civicum,
Bellique cauſas, et vitia, et modos,
Ludumque Fortunae, graveſque
Principum amicitias, et arma
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculoſae plenum opus aleae
Tractas, et incedis per ignes
Subpoſitos cineri doloſo.
Paulum ſeverae Muſa tragoediae
Deſit theatris: mox, ubi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,
Inſigne moeſtis praeſidium reis,
Et conſulenti Pollio curiae:
Cui laurus aeternos honores
Dalmatico peperit triumpho.
Jam nunc minaci murmure cornuum
Perſtringis aures: jam litui ſtrepunt:
Jam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.
Videre magnos jam videor duces

Non indecoro pulvere ſordidos,
Et cuncta terrarum ſubacta,
Praeter atrocem animum Catonis.
Juno, et Deorum quiſquis amicior
Afris, inulta ceſſerat impotens
Tellure, victorum nepotes
Retulit inferias Jugurthae.
Quis non Latino ſanguine pinguior
Campus ſepulcris impia proelia
Teſtatur, auditumque Medis
Heſperiae ſonitum ruinae?
Qui gurges, aut quae flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniae
Non decoloravere caedes?
Quae caret ora cruore noſtro?
Sed ne relictis, Muſa procax, jocis,
Ceae retractes munera naeniae:
Mecum Dionaeo ſub antro
Quaere modos leviore plectro.

AD CRISPUM SALLUSTIUM. ODE II.

NULLUS argento color eſt avaris
Abdito terris, inimice lamnae
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat uſu.
Vivet extento Proculeius aevo,
Notus in fratres animi paterni:
Illum aget penna metuente ſolvi.

Fama ſuperſtes.
Latius regnes avidum domando
Spiritum, quam ſi Libyam remotis
Gadibus jungas, et uterque Poenus
Serviat uni.
Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops,
Nec ſitim pellit, niſi cauſa morbi
Fugerit venis, et aquoſus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri ſolio Phraaten,
Diſſidens plebi, numero beatorum
Eximit Virtus; populumque falſis
Dedocet uti
Vocibus; regnum, et diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,
Quiſquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

AD DELLIUM. ODE III.

AEQUAM memento rebus in arduis
Servare mentem; non ſecus in bonis
Ab inſolenti temperatam
Laetitia; moriture Delli,
Seu moeſtus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Feſtos reclinatum bearis
Interiore nota Falerni;
Qua pinus ingens, albaque populus

Umbram hoſpitalem conſociare amant
Ramis, et obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo.
Huc vina, et unguenta, et nimium breves
Flores amoenae ferre jube roſae:
Dum res, et aetas, et ſororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coëmptis ſaltibus, et domo,
Villaque, flavus quam Tiberis lavit,
Cedes; et exſtructis in altum
Divitiis potietur heres.
Diveſne, priſco natus ab Inacho,
Nil intereſt, an pauper, et infima
De gente ſub dio moreris,
Victima nil miſerantis Orci.
Omnes eodem cogimur: omnium
Verſatur urna, ſerius, ocius
Sors exitura, et nos in aeternum
Exilium impoſitura cymbae.

AD XANTHIAM PHOCEUM. ODE IV.

Ne ſit ancillae tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu: prius inſolentem
Serva Briſeïs niveo colore
Movit Achillem.
Movit Ajacem Telamone natum
Forma captivae dominum Tecmeſſae:
Arſit Atrides medio in triumpho

Virgine rapta;
Barbarae poſtquam cecidere turmae
Theſſalo victore, et ademtus Hector
Tradidit feſſis leviora tolli
Pergama Graiis.
Neſcias an te generum beati
Phyllidis flavae decorent parentes:
Regium certe genus, et penates
Moeret iniquos.
Crede non illam tibi de ſceleſta
Plebe dilectam; neque ſic fidelem,
Sic lucro averſam potuiſſe naſci
Matre pudenda.
Brachia, et vultum, tereteſque ſuras
Integer laudo: fuge ſuſpicari,
Cujus octavum trepidavit aetas
Claudere luſtrum.

ODE V.

NONDUM ſubacta ferre jugum valet
Cervice, nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes eſt animus tuae
Campos juvencae, nunc fluviis gravem
Solantis aeſtum, nunc in udo
Ludere cum vitulis ſalicto
Praegeſtientis. tolle cupidinem

Immitis uvae: jam tibi lividos
Diſtinguet Autumnus racemos
Purpureo varius colore.
Jam te ſequetur; currit enim ferox
Aetas; et illi, quos tibi demſerit,
Adponet annos. jam proterva
Fronte petet Lalage maritum;
Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
Non Chloris: albo ſic humero nitens,
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, Cnidiuſve Gyges;
Quem ſi puellarum inſereres choro,
Mire ſagaces falleret hoſpites
Diſcrimen obſcurum, ſolutis
Crinibus, ambiguoque vultu.

AD SEPTIMIUM. ODE VI.

Septimi Gades aditure mecum, et
Cantabrum indoctum juga ferre noſtra, et
Barbaras Syrtes, ubi Maura ſemper
Aeſtuat unda:
Tibur Argeo poſitum colono
Sit meae ſedes utinam ſenectae;
Sit modus laſſo maris, et viarum,
Militiaeque.
Unde ſi Parcae prohibent iniquae;
Dulce pellitis ovibus Galeſi
Flumen, et regnata petam Laconi

Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi praeter omnes
Angulus ridet; ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro:
Ver ubi longum, tepidaſque praebet
Jupiter brumas, et amicus Aulon
Fertili Baccho minimum Falernis
Invidet uvis.
Ille te mecum locus, et beatae
Poſtulant arces: ibi tu calentem
Debita ſparges lacrima favillam
Vatis amici.

AD POMPEIUM VARUM. ODE VII.

O SAEPE mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiae duce,
Quis te redonavit Quiritem
Dis patriis, Italoque coelo,
Pompei, meorum prime ſodalium?
Cum quo morantem ſaepe diem mero
Fregi, coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.
Tecum Philippos et celerem fugam
Senſi, relicta non bene parmula;
Cum fracta virtus, et minaces
Turpe ſolum tetigere mento.
Sed me per hoſtes Mercurius celer

Denſo paventem ſuſtulit aëre:
Te rurſus in bellum reſorbens
Unda fretis tulit aeſtuoſis.
Ergo obligatam redde Jovi dapem;
Longaque feſſum militia latus
Depone ſub lauru mea; nec
Parce cadis tibi deſtinatis.
Oblivioſo levia Maſſico
Ciboria exple: funde capacibus
Unguenta de conchis. quis udo
Deproperare apio coronas,
Curatve myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? non ego ſanius
Bacchabor Edonis: recepto
Dulce mihi furere eſt amico.

IN BARINEN. ODE VIII.

ULLA ſi juris tibi pejerati
Poena, Barine, nocuiſſet unquam;
Dente ſi nigro fieres, vel uno
Turpior ungui;
Crederem: ſed tu ſimul obligaſti
Perfidum votis caput, eniteſcis
Pulchrior multo, juvenumque prodis
Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere, et toto taciturna noctis
Signa cum coelo, gelidaque Divos

Morte carentes.
Ridet hoc, inquam, Venus ipſa; rident
Simplices Nymphae, ferus et Cupido,
Semper ardentes acuens ſagittas
Cote cruenta.
Adde quod pubes tibi creſcit omnis:
Servitus creſcit nova: nec priores
Impiae tectum dominae relinquunt
Saepe minati.
Te ſuis matres metuunt juvencis,
Te ſenes parci, miſeraeque nuper
Virgines nuptae, tua ne retardet
Aura maritos.

AD VALGIUM. ODE IX.

Non ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros; aut mare Caſpium
Vexant inaequales procellae
Uſque; nec Armeniis in oris,
Amice Valgi, ſtat glacies iners
Menſes per omnes; aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.
Tu ſemper urgues flebilibus modis
Myſten ademptum: nec tibi Veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente Solem.
At non ter aevo functus amabilem

Ploravit omnes Antilochum ſenex
Annos; nec impubem parentes
Troïlon, aut Phrygiae ſorores
Flevere ſemper. deſine mollium
Tandem querelarum; et potius nova
Cantemus Auguſti tropaea
Caeſaris; et rigidum Niphaten,
Medumque flumen gentibus additum
Victis, minores volvere vortices;
Intraque praeſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

AD LICINIUM. ODE X.

RECTIUS vives, Licini, neque altum
Semper urguendo; neque, dum procellas
Cautus horreſcis, nimium premendo
Littus iniquum.
Auream quiſquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obſoleti
Sordibus tecti, caret invidenda
Sobrius aula.
Saepius ventis agitatur ingens
Pinus; et celſae graviore caſu
Decidunt turres; feriuntque ſummos
Fulgura montes.
Sperat infeſtis, metuit ſecundis
Alteram ſortem bene praeparatum
Pectus. informes hyemes reducit

Jupiter; idem
Submovet. non, ſi male nunc, et olim
Sic erit. quondam citharae tacentem
Suſcitat muſam, neque ſemper arcum
Tendit Apollo.
Rebus anguſtis animoſus atque
Fortis adpare. ſapienter idem
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

AD QUINCTIUM HIRPINUM. ODE XI.

QUID bellicoſus Cantaber, et Scythes,
Hirpine Quincti, cogitet Hadria
Diviſus objecto, remittas
Quaerere: nec trepides in uſum
Poſcentis aevi pauca. fugit retro
Levis juventas et decor, arida
Pellente laſcivos amores
Canitie, facilemque ſomnum.
Non ſemper idem floribus eſt honos
Vernis: neque uno Luna rubens nitet
Vultu. quid aeternis minorem
Conſiliis animum fatigas?
Cur non ſub alta vel platano, vel hac
Pinu jacentes ſic temere, et roſa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Aſſyriaque nardo
Potamus uncti? diſſipat Evius

Curas edaces. quis puer ocius
Reſtinguet ardentis Falerni
Pocula praetereunte lympha?
Quis devium ſcortum eliciet domo
Lyden? eburna, dic age, cum lyra
Maturet, incomtam Lacaenae
More comam religata nodo.

AD MAECENATEM. ODE XII.

NOLIS longa ferae bella Numantiae,
Nec durum Hannibalem, nec Siculum mare
Poeno purpureum ſanguine, mollibus
Aptari citharae modis;
Nec ſaevos Lapithas, et nimium mero
Hylaeum; domitoſque Herculea manu
Telluris juvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris: tuque pedeſtribus
Dices hiſtoriis proelia Caeſaris,
Maecenas, melius, ductaque per vias
Regum colla minacium.
Me dulces dominae Muſa Licymniae
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgentes oculos, et bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
Nec certare joco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, ſacro

Dianae celebris die.
Num tu, quae tenuit dives Achaemenes,
Aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes
Permutare velis crine Licymniae,
Plenas aut Arabum domos?
Dum flagrantia detorquet ad oscula
Cervicem; aut facili saevitia negat,
Quae poscente magis gaudeat eripi,
Interdum rapere occupat.

IN ARBORIS CASUM. ODE XIII.

Ille et nefasto te posuit die,
Quicunque primum, et sacrilega manu
Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum et parentis crediderim sui
Fregisse cervicem, et penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena Colcha,
Et quidquid usquam concipitur nefas,
Tractavit, agro qui statuit meo
Te triste lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est in horas. navita Bosporum
Poenus perhorrescit; neque ultra
Caeca timet aliunde fata;
Miles sagittas et celerem fugam

Parthi; catenas Parthus, et Italum
Robur: ſed improviſa lethi
Vis rapuit, rapietque gentes.
Quam pene furvae regna Proſerpinae,
Et judicantem vidimus Aeacum,
Sedeſque diſcretas piorum, et
Aeoliis fidibus querentem
Sappho puellis de popularibus;
Et te ſonantem plenius aureo,
Alcaee, plectro dura navis,
Dura fugae mala, dura belli.
Utrumque ſacro digna ſilentio
Mirantur umbrae dicere: ſed magis
Pugnas et exactos tyrannos
Denſum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? ubi illis carminibus ſtupens
Demittit atras bellua centiceps
Aures, et intorti capillis
Eumenidum recreantur angues?
Quin et Prometheus, et Pelopis parens
Dulci laborem decipitur ſono:
Nec curat Orion leones,
Aut timidos agitare lyncas.

AD POSTUMUM. ODE XIV.

Eheu fugaces, Poſtume, Poſtume,
Labuntur anni: nec pietas moram
Rugis et inſtanti ſenectae

Adferet, indomitaeque morti.
Non ſi trecenis, quotquot eunt dies,
Amice, places inlacrimabilem
Plutona tauris, qui ter amplum
Geryonen Tityonque triſti
Compeſcit unda, ſcilicet omnibus,
Quicunque terrae munere veſcimur,
Enaviganda, ſive reges,
Sive inopes erimus coloni.
Fruſtra cruento Marte carebimus,
Fractiſque rauci fluctibus Adriae:
Fruſtra per Autumnos nocentem
Corporibus metuemus Auſtrum.
Viſendus ater flumine languido
Cocytus errans, et Danai genus
Infame, damnatuſque longi
Siſyphus Aeolides laboris.
Linquenda tellus, et domus, et placens
Uxor: neque harum, quas colis, arborum
Te, praeter invisas cupreſſos,
Ulla brevem dominum ſequetur.
Abſumet heres Caecuba dignior
Servata centum clavibus, et mero
Tinguet pavimentum ſuperbum,
Pontificum potiore coenis.

ODE XV.

JAM pauca aratro jugera regiae
Moles relinquent: undique latius
Extenta viſentur Lucrino
Stagna lacu; platanuſque coelebs
Evincet ulmos. tum violaria, et
Myrtus, et omnis copia narium,
Spargent olivetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum ſpiſſa ramis laurea fervidos
Excludet ictus. non ita Romuli
Praeſcriptum, et intonſi Catonis
Auſpiciis, veterumque norma.
Privatus illis cenſus erat brevis,
Commune magnum: nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat Arcton:
Nec fortuitum ſpernere ceſpitem
Leges ſinebant, oppida publico
Sumtu jubentes, et Deorum
Templa novo decorare ſaxo.

AD GROSPHUM. ODE XVI.

OTIUM divos rogat in patenti
Prenſus Aegaeo, ſimul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis:

Otium bello furioſa Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Groſphe, non gemmis, neque purpura venale, neque auro.
Non enim gazae, neque conſularis
Submovet lictor miſeros tumultus
Mentis, et Curas laqueata circum
Tecta volantes.
Vivitur parvò bene, cui paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum;
Nec leves ſomnos timor aut cupido
Sordidus aufert.
Quid brevi fortes jaculamur aevo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriae quis exul
Se quoque fugit?
Scandit aeratas vitioſa naves
Cura; nec turmas equitum relinquit,
Ocior cervis, et agente nimbos
Ocior Euro.
Laetus in praeſens animus, quod ultra eſt
Oderit curare, et amara lento
Temperet riſu. nihil eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem:
Longa Tithonum minuit ſenectus:
Et mihi forſan, tibi quod negarit,
Porriget hora.

Te greges centum, Siculaeque circum
Mugiunt vaccae; tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa; te bis Afro
Murice tinctae
Veſtiunt lanae: mihi parva rura, et
Spiritum Graiae tenuem Camenae
Parca non mendax dedit, et malignum
Spernere vulgus.

AD MAECENATEM AEGROTUM. ODE XVII.

Cur me querelis exanimas tuis?
Nec Dis amicum eſt, nec mihi, te prius
Obire, Maecenas, mearum
Grande decus columenque rerum.
Ah! te meae ſi partem animae rapit
Maturior vis, quid moror altera,
Nec carus aeque, nec ſuperſtes
Integer? ille dies utramque
Ducet ruinam: non ego perfidum
Dixi ſacramentum: ibimus, ibimus,
Utcunque praecedes, ſupremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimaerae ſpiritus igneae,
Nec, ſi reſurgat, centimanus Gyges,
Divellet unquam: ſic potenti
Juſtitiae, placitumque Parcis.
Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit
Formidoloſus, pars violentior

Natalis horae, ſeu Tyrannus
Heſperiae Capricornus undae:
Utrumque noſtrum incredibili modo
Conſentit aſtrum. te Jovis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucriſque fati
Tardavit alas; cum populus frequens
Laetum theatris ter crepuit ſonum:
Me truncus illapſus cerebro
Suſtulerat, niſi Faunus ictum
Dextra levaſſet, Mercurialium
Cuſtos virorum. reddere victimas
Aedemque votivam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

ODE XVIII.

Non ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiae
Premunt columnas ultima reciſas
Africa: neque Attali
Ignotus heres regiam occupavi:
Nec Laconicas mihi
Trahunt honeſtae purpuras clientae.
At fides, et ingeni
Benigna vena eſt; pauperemque dives
Me petit. nihil ſupra
Deos laceſſo, nec potentem amicum

Largiora flagito,
Satis beatus unicis Sabinis.
Truditur dies die,
Novaeque pergunt interire Lunae:
Tu ſecanda marmora
Locas ſub ipſum funus; et ſepulcri
Immemor, ſtruis domos;
Mariſque Baiis obſtrepentis urgues
Submovere littora,
Parum locuples continente ripa.
Quid, quod uſque proximos
Revellis agri terminos, et ultra
Limites clientium
Salis avarus? pellitur paternos
In ſinu ferens Deos
Et uxor, et vir, ſordidoſque natos.
Nulla certior tamen
Rapacis Orci ſede deſtinata.
Aula divitem manet
Herum. quid ultra tendis? aequa tellus
Pauperi recluditur,
Regumque pueris: nec ſatelles Orci
Callidum Promethea
Revexit, auro captus. hic ſuperbum
Tantalum atque Tantali
Genus coërcet: hic levare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus atque non vocatus audit.

IN BACCHUM. ODE XIX.

BACCHUM in remotis carmina rupibus
Vidi docentem (credite, poſteri)
Nymphaſque diſcentes, et aures
Capripedum Satyrorum acutas.
Euoe! recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Laetatur. euoe! parce, Liber,
Parce, gravi metuende thyrſo.
Fas pervicaces eſt mihi Thyiadas,
Vinique fontem, lactis et uberes
Cantare rivos, atque truncis
Lapſa cavis iterare mella:
Fas et beatae conjugis additum
Stellis honorem, tectaque Penthei
Disjecta non leni ruina,
Thracis et exitium Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare barbarum:
Tu ſeparatis uvidus in jugis
Nodo coërces viperino
Biſtonidum ſine fraude crines.
Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum ſcanderet impia,
Rhoetum retorſiſti leonis
Unguibus, horribilique mala:
Quanquam choreïs aptior et jocis
Ludoque dictus, non ſat idoneus

Pugnae ferebaris; ſed idem
Pacis eras mediuſque belli.
Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam; et recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

AD MAECENATEM. ODE XX.

Non uſitata, nec tenui ferar
Penna, biformis per liquidum aethera
Vates; neque in terris morabor
Longius; invidiaque major
Urbes relinquam. non ego pauperum
Sanguis parentum, non ego, quem vocas
Dilecte, Maecenas, obibo,
Nec Stygia cohibebor unda.
Jam jam reſidunt cruribus aſperae
Pelles; et album mutor in alitem
Superne: naſcunturque leves
Per digitos humeroſque plumae.
Jam Daedaleo ocior Icaro,
Viſam gementis littora Boſpori,
Syrteſque Getulas, canorus
Ales, Hyperboreoſque campos.
Me Colchus, et qui diſſimulat metum
Marſae cohortis, Dacus, et ultimi
Noſcent Geloni: me peritus
Diſcet Iber, Rhodanique potor.

Abſint inani funere naeniae,
Luctuſque turpes, et querimoniae:
Compeſce clamorem, ac ſepulcri
Mitte ſupervacuos honores.

CARMINUM

LIBER TERTIUS.

AD ASINIUM POLLIONEM. ODE I.

ODI profanum vulgus, et arceo.
Favete linguis: carmina non prius
Audita Muſarum ſacerdos
Virginibus puerisque canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipſos imperium eſt Jovis,
Clari giganteo triumpho,
Cuncta ſupercilio moventis.
Eſt ut viro vir latius ordinet
Arbuſta ſulcis; hic generoſior
Deſcendat in campum petitor;
Moribus hic meliorque fama
Contendat; illi turba clientium
Sit major; aequa lege Neceſſitas
Sortitur inſignes et imos;
Omne capax movet urna nomen.
Diſtrictus enſis cui ſuper impia
Cervice pendet, non Siculae dapes
Dulcem elaborabunt ſaporem;
Non avium citharaeque cantus
Somnum reducent. Somnus agreſtium

Lenis virorum non humiles domos
Faſtidit umbroſamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
Deſiderantem quod ſatis eſt, neque
Tumultuoſum ſollicitat mare,
Nec ſaevus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hoedi:
Non verberatae grandine vineae,
Funduſque mendax; arbore nunc aquas
Culpante; nunc torrentia agros
Sidera, nunc hyemes iniquas.
Contracta piſces aequora ſentiunt,
Jactis in altum molibus: huc frequens
Caementa demittit redemptor
Cum famulis, dominuſque terrae
Faſtidioſus: ſed Timor et Minae
Scandunt eodem quo dominus: neque
Decedit aerata triremi, et
Poſt equitem ſedet atra Cura.
Quod ſi dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum ſidere clarior
Delenit uſus, nec Falerna
Vitis, Achaemeniumque coſtum;
Cur invidendis poſtibus, et novo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Divitias operoſiores?

AD AMICOS. ODE II.

ANGUSTAM, amici, pauperiem pati
Robuſtus acri militia puer
Condiſcat, et Parthos feroces
Vexet eques metuendus haſta;
Vitamque ſub dio et trepidis agat
In rebus: illum ex moenibus hoſticis
Matrona bellantis Tyranni
Proſpiciens, et adulta virgo
Suſpiret: Eheu, ne rudis agminum
Sponſus laceſſat regius aſperum
Tactu leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira caedes.
Dulce et decorum eſt pro patria mori.
Mors et fugacem perſequitur virum;
Nec parcit imbellis juventae
Poplitibus, timidove tergo.
Virtus, repulſae neſcia ſordidae,
Intaminatis fulget honoribus;
Nec ſumit aut ponit ſecures
Arbitrio popularis aurae.
Virtus, recludens immeritis mori
Coelum, negata tentat iter via;
Coetuſque vulgares, et udam
Spernit humum fugiente penna.
Eſt et fideli tuta ſilentio
Merces: vetabo, qui Cereris ſacrum

Vulgarit arcanae, ſub iſdem
Sit trabibus, fragilemve mecum
Solvat phaſelum. ſæpe Dieſpiter
Neglectus inceſto addidit integrum:
Raro antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede Poena claudo.

ODE III.

Justum, et tenacem propoſiti virum
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus inſtantis Tyranni
Mente quatit ſolida, neque Auſter
Dux inquieti turbidus Adriae,
Nec fulminantis magna manus Jovis:
Si fractus inlabatur orbis,
Impavidum ferient ruinae.
Hac arte Pollux, et vagus Hercules
Enixus, arces attigit igneas:
Quos inter Auguſtus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
Hac te merentem, Bacche pater, tuae
Vexere tigres, indocili jugum
Collo trahentes: hac Quirinus
Martis equis Acheronta fugit;
Gratum elocuta conſiliantibus
Junone Divis: Ilion, Ilion
Fatalis inceſtuſque judex,
Et mulier peregrina vertit

In pulverem, ex quo deſtitit Deos
Mercede pacta Laomedon, mihi
Caſtaeque damnatum Minervae,
Cum populo et duce fraudulento.
Jam nec Lacaenae ſplendet adulterae
Famoſus hoſpes; nec Priami domus
Perjura pugnaces Achivos
Hectoreis opibus refringit:
Noſtriſque ductum ſeditionibus
Bellum reſedit. protinus et graves
Iras, et inviſum nepotem,
Troïca quem peperit ſacerdos,
Marti redonabo. illum ego lucidas
Inire ſedes, ducere nectaris
Succos, et adſcribi quietis
Ordinibus patiar Deorum.
Dum longus inter ſaeviat Ilion
Romamque pontus; qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridiſque buſto
Inſultet armentum, et catulos ferae
Celent inultae; ſtet Capitolium
Fulgens, triumphatiſque poſſit
Roma ferox dare jura Medis.
Horrenda late nomen in ultimas
Extendat oras, qua medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Qua tumidus rigat arva Nilus:

Aurum inrepertum, et ſic melius ſitum
Cum terra celat, ſpernere fortior,
Quam cogere humanos in uſus
Omne ſacrum rapiente dextra.
Quicunque mundo terminus obſtitit,
Hunc tangat armis; viſere geſtiens
Qua parte debacchentur ignes,
Qua nebulae pluviique rores.
Sed bellicoſis fata Quiritibus
Hac lege dico; ne nimium pii,
Rebuſque fidentes, avitae
Tecta velint reparare Trojae.
Trojae renaſcens alite lugubri
Fortuna triſti clade iterabitur,
Ducente victrices catervas
Conjuge me Jovis, et ſorore.
Ter ſi reſurgat murus aëneus,
Auctore Phoebo; ter pereat meis
Exciſus Argivis; ter uxor
Capta virum puerosque ploret.
Non haec jocoſae conveniunt lyrae.
Quo Muſa tendis? deſine pervicax
Referre ſermones Deorum, et
Magna modis tenuare parvis.

AD CALLIOPEN. ODE IV.

DESCENDE coelo, et dic age tibia
Regina longum Calliope melos;
Seu voce nunc mavis acuta,
Seu fidibus citharave Phoebi.
Auditis? an me ludit amabilis
Insania? audire, et videor pios
Errare per lucos, amoenae
Quos et aquae subeunt, et aurae.
Me fabulosae Vulture in Appulo,
Altricis extra limen Apuliae,
Ludo fatigatumque somno,
Fronde nova puerum palumbes
Texere; mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsae nidum Acherontiae,
Saltusque Bantinos, et arvum
Pingue tenent humilis Ferenti;
Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem et ursis; ut premerer sacra
Lauroque, conlataque myrto,
Non sine Dis animosus infans.
Vester, Camenae, vester in arduos
Tollor Sabinos: seu mihi frigidum
Praeneste, seu Tibur supinum,
Seu liquidae placuere Baiae:
Vestris amicum fontibus et choris,
Non me Philippis versa acies retro,

Devota non extinxit arbos,
Nec Sicula Palinurus unda.
Utcunque mecum vos eritis; libens
Insanientem navita Bosporum
Tentabo, et arentes arenas
Littoris Assyrii viator.
Visam Britannos hospitibus feros,
Et laetum equino sanguine Concanum:
Visam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inviolatus amnem.
Vos Caesarem altum, militia simul
Fessas cohortes abdidit oppidis,
Finire quaerentem labores,
Pierio recreatis antro.
Vos lene consilium et datis, et dato
Gaudetis almae. scimus ut impios
Titanas immanemque turmam
Fulmine sustulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventosum, et urbes, regnaque tristia,
Divosque, mortalesque turbas
Imperio regit unus aequo.
Magnum illa terrorem intulerat Jovi
Fidens juventus horrida brachiis,
Fratresque tendentes opaco
Pelion imposuisse Olympo.
Sed quid Typhoeus et validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion statu,

Quid Rhoetus, evulſiſque truncis
Enceladus jaculator audax,
Contra ſonantem Palladis aegida
Poſſent ruentes? hinc avidus ſtetit
Vulcanus; hinc matrona Juno, et
Nunquam humeris poſiturus arcum,
Qui rore puro Caſtaliae lavit
Crines ſolutos, qui Lyciae tenet
Dumeta, natalemque ſilvam,
Delius et Patareus Apollo.
Vis conſili expers mole ruit ſua:
Vim temperatam Di quoque provehunt
In majus: idem odere vires
Omne nefas animo moventes.
Teſtis mearum centimanus Gyges
Sententiarum, notus et integrae
Tentator Orion Dianae,
Virginea domitus ſagitta.
Injecta monſtris Terra dolet ſuis;
Moeretque partus fulmine luridum
Miſſos ad Orcum: nec peredit
Impoſitam celer ignis Aetnam:
Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquit ales, nequitiae additus
Cuſtos: amatorem trecentae
Pirithoum cohibent catenae.

ODE V.

Coelo tonantem credidimus Jovem
Regnare: praeſens Divus habebitur
Auguſtus, adjectis Britannis
Imperio, gravibuſque Perſis.
Mileſne Craſſi conjuge barbara
Turpis maritus vixit? et hoſtium
(Proh curia, inverſique mores!)
Conſenuit ſocerorum in arvis
Sub rege Medo Marſus et Appulus,
Anciliorum et nominis et togae
Oblitus, aeternaeque Veſtae,
Incolumi Jove et urbe Roma?
Hoc caverat mens provida Reguli
Diſſentientis conditionibus
Foedis, et exemplo trahenti
Perniciem veniens in aevum,
Si non periret immiſerabilis
Captiva pubes. Signa ego Punicis
Adfixa delubris, et arma
Militibus ſine caede, dixit,
Derepta vidi: vidi ego civium
Retorta tergo brachia libero,
Portaſque non clauſas, et arva
Marte coli populata noſtro.
Auro repenſus ſcilicet acrior
Miles redibit? flagitio additis

Damnum; neque amiſſos colores
Lana refert medicata fuco;
Nec vera virtus, cum ſemel excidit,
Curat reponi deterioribus.
Si pugnat extricata denſis
Cerva plagis, erit ille fortis,
Qui perfidis ſe credidit hoſtibus;
Et Marte Poenos proteret altero,
Qui lora reſtrictis lacertis
Senſit iners, timuitque mortem.
Hic, unde vitam ſumeret inſcius,
Pacem duello miſcuit. o pudor!
O magna Carthago, probroſis
Altior Italiae ruinis!
Fertur pudicae conjugis oſculum,
Parvoſque natos, ut capitis minor,
Ab ſe removiſſe, et virilem
Torvus humi poſuiſſe vultum;
Donec labantes conſilio Patres
Firmaret auctor nunquam alias dato,
Interque moerentes amicos
Egregius properaret exul.
Atqui ſciebat quae ſibi barbarus
Tortor pararet: non aliter tamen
Dimovit obſtantes propinquos,
Et populum reditus morantem;
Quam ſi clientum longa negotia,
Dijudicata lite, relinqueret,

Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedaemonium Tarentum.

AD ROMANOS. ODE VI.

DELICTA majorum immeritus lues,
Romane; donec templa refeceris,
Aedesque labentes Deorum, et
Foeda nigro simulacra fumo.
Dis te minorem quod geris, imperas:
Hinc omne principium, huc refer exitum.
Di multa neglecti dederunt
Hesperiae mala luctuosae.
Jam bis Monaeses, et Pacori manus
Non auspicatos contudit impetus
Nostros, et adjeciſſe praedam
Torquibus exiguis renidet.
Pene occupatam seditionibus
Delevit urbem Dacus et Aethiops;
Hic classe formidatus, ille
Missilibus melior sagittis.
Fecunda culpae secula nuptias
Primum inquinavere, et genus, et domos:
Hoc fonte derivata clades
In patriam populumque fluxit.
Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo, et ſingitur artubus
Jam nunc, et inceſtos amores
De tenero meditatur ungui.

Mox juniores quaerit adulteros
Inter mariti vina; neque eligit,
Cui donet impermiſſa raptim
Gaudia, luminibus remotis:
Sed juſſa coram non ſine conſcio
Surgit marito; ſeu vocat inſtitor,
Seu navis Hiſpanae magiſter,
Dedecorum pretioſus emptor.
Non his juventus orta parentibus
Infecit aequor ſanguine Punico,
Pyrrhumque, et ingentem cecidit
Antiochum, Hannibalemque dirum:
Sed ruſticorum maſcula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Verſare glebas, et ſeverae
Matris ad arbitrium reciſos
Portare fuſtes; ſol ubi montium
Mutaret umbras, et juga demeret
Bobus fatigatis, amicum
Tempus agens abeunte curru.
Damnoſa quid non imminuit dies?
Aetas parentum, pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

AD ASTERIEN. ODE VII.

Quid fles, Aſterie, quem tibi candidi
Primo reſtituent vere Favonii,
Thyna merce beatum
Conſtantis juvenem fide
Gygen? ille Notis actus ad Oricum
Poſt inſana Caprae ſidera, frigidas
Noctes, non ſine multis
Inſomnis lacrimis, agit.
Atqui ſollicitae nuntius hoſpitae,
Suſpirare Chloën, et miſeram tuis
Dicens ignibus uri,
Tentat mille vafer modis.
Ut Proetum mulier perfida credulum
Falſis impulerit criminibus, nimis
Caſto Bellerophonti
Maturare necem, refert.
Narrat pene datum Pelea Tartaro,
Magneſſam Hippolyten dum fugit abſtinens:
Et peccare docentes
Fallax hiſtorias monet,
Fruſtra: nam ſcopulis ſurdior Icari
Voces audit, adhuc integer. at, tibi
Ne vicinus Enipeus
Plus juſto placeat, cave:
Quamvis non alius flectere equum ſciens
Aeque conſpicitur gramine Martio;

Nec quiſquam citus aeque
Tuſco denatat alveo.
Prima nocte domum claude: neque in vias
Sub cantu querulae deſpice tibiae:
Et te ſaepe vocanti
Duram, difficilis mane.

AD MAECENATEM. ODE VIII.

MARTIIS coelebs quid agam Calendis,
Quid velint flores et acerra thuris
Plena, miraris, poſituſque carbo in
Ceſpite vivo,
Docte ſermones utriuſque linguae.
Voveram dulces epulas, et album
Libero caprum, prope funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, anno redeunte, feſtus
Corticem adſtrictum pice dimovebit
Amphorae fumum bibere inſtitutae
Conſule Tullo.
Sume, Maecenas, cyathos amici
Soſpitis centum; et vigiles lucernas
Perfer in lucem: procul omnis eſto
Clamor et ira.
Mitte civiles ſuper urbe curas:
Occidit Daci Cotiſonis agmen:
Medus infeſtus ſibi luctuoſis
Diſſidet armis:

Servit Hiſpanae vetus hoſtis orae
Cantaber, ſera domitus catena:
Jam Scythae laxo meditantur arcu
Cedere campis.
Negligens, ne qua populus laboret,
Parce privatus nimium cavere; et
Dona praeſentis rape laetus horae, ac
Linque ſevera.

AD LYDIAM. ODE IX.

HOR. Donec gratus eram tibi,
Nec quiſquam potior brachia candidae
Cervici juvenis dabat;
Perſarum vigui rege beatior.
LYD. Donec non alia magis
Arſiſti, neque erat Lydia poſt Chloën;
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.
HOR. Me nunc Threſſa Chloë regit,
Dulces docta modos, et citharae ſciens:
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animae fata ſuperſtiti.
LYD. Me torret face mutua
Thurini Calaïs filius Ornyti
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata ſuperſtiti.
HOR. Quid ſi priſca redit Venus,
Diductoſque jugo cogit aëneo?

Si flava excutitur Chloë,
Rejectaeque patet janua Lydiae?
LYD. Quanquam ſidere pulchrior
Ille eſt; tu levior cortice, et improbo
Iracundior Adria:
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

AD LYCEN. ODE X.

EXTREMUM Tanain ſi biberes, Lyce,
Saevo nupta viro, me tamen aſperas
Porrectum ante fores objicere incolis
Plorares Aquilonibus.
Audis quo ſtrepitu janua, quo nemus
Inter pulchra ſatum tecta remugiat
Ventis? et poſitas ut glaciet nives
Puro numine Jupiter?
Ingratam Veneri pone ſuperbiam;
Ne currente rota funis eat retro.
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus viola pallor amantium,
Nec vir Pieria pellice ſaucius
Curvat; ſupplicibus tuis
Parcas, nec rigida mollior eſculo,
Nec Mauris animum mitior anguibus.
Non hoc ſemper erit liminis aut aquae
Coeleſtis patiens latus.

AD MERCURIUM. ODE XI.

MERCURI, (nam te docilis magiſtro
Movit Amphion lapides canendo)
Tuque Teſtudo reſonare ſeptem
Callida nervis,
Nec loquax olim neque grata, nunc et
Divitum menſis et amica templis;
Dic modos, Lyde quibus obſtinatas
Adplicet aures:
Quae, velut latis equa trima campis,
Ludit exſultim, metuitque tangi,
Nuptiarum expers, et adhuc protervo
Cruda marito.
Tu potes tigres comiteſque ſilvas
Ducere, et rivos celeres morari.
Ceſſit immanis tibi blandienti
Janitor aulae
Cerberus; quamvis furiale centum
Muniant angues caput ejus, atque
Spiritus teter, ſanieſque manet
Ore trilingui.
Quin et Ixion, Tityoſque vultu
Riſit invito: ſtetit urna paulum
Sicca, dum grato Danaï puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde ſcelus atque notas
Virginum poenas, et inane lymphae

Dolium fundo pereuntis imo,
Seraque fata,
Quae manent culpas etiam ſub Orco.
Impiae, (nam quid potuere majus?)
Impiae ſponſos potuere duro
Perdere ferro.
Una de multis, face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem
Splendide mendax, et in omne virgo
Nobilis aevum:
Surge, quae dixit juveni marito,
Surge, ne longus tibi ſomnus, unde
Non times, detur: ſocerum et ſceleſtas
Falle ſorores;
Quae, velut nactae vitulos leaenae,
Singulos, eheu! lacerant: ego illis
Mollior nec te feriam, neque intra
Clauſtra tenebo.
Me pater ſaevis oneret catenis,
Quod viro clemens miſero peperci;
Me vel extremos Numidarum in agros
Claſſe releget.
I, pedes quo te rapiunt et aurae,
Dum favet nox et Venus: i ſecundo
Omine; et noſtri memorem ſepulchro
Sculpe querelam.

AD NEOBULEN. ODE XII.

MISERARUM eſt, neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino lavere; aut exanimari, metuentes patruae verbera linguae.
Tibi qualum Cythereae puer ales,
Tibi telas, operoſaeque Minervae
Studium aufert, Neobule, Liparaei nitor Hebri;
Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis:
Eques ipſo melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque ſegni pede victus:
Catus idem per apertum fugientes
Agitato grege cervos jaculari, et
Celer arcto latitantem fruticeto excipere aprum.

AD FONTEM BANDUSIAE. ODE XIII.

O FONS Banduſiae, ſplendidior vitro,
Dulci digne mero, non ſine floribus,
Cras donaberis hoedo;
Cui frons turgida cornibus
Primis, et Venerem et proelia deſtinat,
Fruſtra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro ſanguine rivos
Laſcivi ſoboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculae
Neſcit tangere: tu frigus amabile
Feſſis vomere tauris
Praebes, et pecori vago.

Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impoſitam ilicem
Saxis, unde loquaces
Lymphae deſiliunt tuae.

DE REDITU AUGUSTI. ODE XIV.

HERCULIS ritu modo dictus, o plebs,
Morte venalem petiiſſe laurum
Caeſar, Hiſpana repetit penates
Victor ab ora.
Unico gaudens mulier marito
Prodeat, juſtis operata divis;
Et ſoror clari ducis, et decorae
Supplice vitta
Virginum matres, juvenumque nuper
Soſpitum. vos o pueri, et puellae
Jam virum expertae, male ominatis
Parcite verbis.
Hic dies vere mihi feſtus atras
Eximet curas: ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
Caeſare terras.
I, pete unguentum, puer, et coronas,
Et cadum Marſi memorem duelli;
Spartacum ſi qua potuit vagantem
Fallere teſta.
Dic et argutae properet Neaerae
Myrrheum nodo cohibere crinem:

Si per inviſum mora janitorem
Fiet, abito.
Lenit albeſcens animos capillus
Litium et rixae cupidos protervae.
Non ego hoc ferrem calidus juventa,
Conſule Planco.

IN CHLORIM. ODE XV.

UXOR pauperis Ibyci,
Tandem nequitiae fige modum tuae,
Famoſiſque laboribus:
Maturo propior deſine funeri
Inter ludere virgines,
Et ſtellis nebulam ſpargere candidis.
Non, ſi quid Pholoën ſatis,
Et te, Chlori, decet: filia rectius
Expugnat juvenum domos,
Pulſo Thyias uti concita tympano.
Illam cogit amor Nothi
Laſcivae ſimilem ludere capreae:
Te lanae prope nobilem
Tonſae Luceriam, non citharae, decent,
Nec flos purpureus roſae,
Nec poti vetulam faece tenus cadi.

AD MAECENATEM. ODE XVI.

INCLUSAM Danaën turris aënea
Robuſtaeque fores, et vigilum canum

Triſtes excubiae munierant ſatis
Nocturnis ab adulteris:
Si non Acriſium virginis abditae
Cuſtodem pavidum Jupiter et Venus
Riſiſſent: fore enim tutum iter et patens,
Converſo in pretium Deo.
Aurum per medios ire ſatellites,
Et perrumpere amat ſaxa, potentius
Ictu fulmineo. concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum
Demerſa exitio. diffidit urbium
Portas vir Macedo, et ſubruit aemulos
Reges muneribus. munera navium
Saevos inlaqueant duces.
Creſcentem ſequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. jure perhorrui
Late conſpicuum tollere verticem,
Maecenas, equitum decus.
Quanto quiſque ſibi plura negaverit,
Ab Dis plura feret. nil cupientium
Nudus caſtra peto; et transfuga divitum
Partes linquere geſtio,
Contemtae dominus ſplendidior rei,
Quam ſi quidquid arat non piger Appulus
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Purae rivus aquae, ſilvaque jugerum
Paucorum, et ſegetis certa fides meae,

Fulgentem imperio fertilis Africae
Fallit, ſorte beatior.
Quanquam nec Calabrae mella ferunt apes,
Nec Laeſtrigonia Bacchus in amphora
Langueſcit mihi, nec pinguia Gallicis
Creſcunt vellera paſcuis;
Importuna tamen pauperies abeſt:
Nec, ſi plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parva cupidine
Vectigalia porrigam,
Quam ſi Mygdoniis regnum Alyatteï
Campis continuem. multa petentibus
Deſunt multa. bene eſt, cui Deus obtulit
Parca quod ſatis eſt manu.

AD AELIUM LAMIAM. ODE XVII.

AELI, vetuſto nobilis ab Lamo,
(Quando et priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, et nepotum
Per memores genus omne faſtos,
Auctore ab illo ducit originem,
Qui Formiarum moenia dicitur
Princeps, et innantem Maricae
Littoribus tenuiſſe Lirin
Late tyrannus) cras foliis nemus
Multis, et alga littus inutili
Demiſſa tempeſtas ab Euro
Sternet; aquae niſi fallit augur

Annoſa cornix. dum potes, aridum
Compone lignum: cras genium mero
Curabis, et porco bimeſtri,
Cum famulis operum ſolutis.

AD FAUNUM. ODE XVIII.

FAUNE, Nympharum fugientum amator,
Per meos fines et aprica rura
Lenis incedas, abeaſque parvis
Aequus alumnis:
Si tener pleno cadit haedus anno,
Larga nec deſunt Veneris ſodali
Vina craterae; vetus ara multo
Fumat odore.
Ludit herboſo pecus omne campo,
Cum tibi Nonae redeunt Decembres:
Feſtus in pratis vacat otioſo
Cum bove pagus:
Inter audaces lupus errat agnos:
Spargit agreſtes tibi ſilva frondes:
Gaudet inviſam pepuliſſe foſſor
Ter pede terram.

AD TELEPHUM. ODE XIX.

QUANTUM diſtet ab Inacho
Codrus, pro patria non timidus mori,
Narras, et genus Aeaci,
Et pugnata ſacro bella ſub Ilio:

Quo Chium pretio cadum
Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
Quo praebente domum, et quota
Pelignis caream frigoribus, taces.
Da Lunae propere novae,
Da noctis mediae, da, puer, auguris
Murenae: tribus aut novem
Miſcentor cyathis pocula commodis.
Qui Muſas amat impares,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates: tres prohibet ſupra
Rixarum metuens tangere Gratia,
Nudis juncta ſororibus.
Inſanire juvat: cur Berecynthiae
Ceſſant flamina tibiae?
Cur pendet tacita fiſtula cum lyra?
Parcentes ego dexteras
Odi: ſparge roſas: audiat invidus
Dementem ſtrepitum Lycus,
Et vicina ſeni non habilis Lyco.
Spiſſa te nitidum coma,
Puro te ſimilem, Telephe, veſpero,
Tempeſtiva petit Chloë:
Me lentus Glycerae torret amor meae.

AD PYRRHUM. ODE XX.

NON vides quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Gaetulae catulos leaenae?

Dura poſt paulo fugies inaudax
Proelia raptor;
Cum per obſtantes juvenum catervas
Ibit inſignem repetens Nearchum:
Grande certamen, tibi praeda cedat
Major, an illi.
Interim dum tu celeres ſagittas
Promis, haec dentes acuit timendos,
Arbiter pugnae poſuiſſe nudo
Sub pede palmam
Fertur, et leni recreare vento
Sparſum odoratis humerum capillis:
Qualis aut Nireus fuit, aut aquoſa
Raptus ab Ida.

AD AMPHORAM. ODE XXI.

O NATA mecum conſule Manlio,
Seu tu querelas, ſive geris jocos,
Seu rixam et inſanos amores,
Seu facilem, pia Teſta, ſomnum:
Quocunque lectum nomine Maſſicum
Servas, moveri digna bono die;
Deſcende, Corvino jubente
Promere languidiora vina.
Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negligit horridus.
Narratur et priſci Catonis
Saepe mero caluiſſe virtus.

Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro: tu ſapientium
Curas et arcanum jocoſo
Conſilium retegis Lyaeo:
Tu ſpem reducis mentibus anxiis,
Vireſque; et addis cornua pauperi,
Poſt te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
Te Liber, et, ſi laeta aderit, Venus,
Segneſque nodum ſolvere Gratiae,
Vivaeque producent lucernae,
Dum rediens fugat aſtra Phoebus.

AD DIANAM. ODE XXII.

MONTIUM cuſtos nemorumque Virgo,
Quae laborantes utero puellas
Ter vocata audis, adimiſque letho,
Diva triformis;
Imminens villae tua pinus eſto,
Quam per exactos ego laetus annos,
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

AD PHIDYLEN. ODE XXIII.

COELO ſupinas ſi tuleris manus
Naſcente Luna, ruſtica Phidyle;
Si thure placaris et horna
Fruge lares, avidaque porca;

Nec peſtilentem ſentiet Africum
Fecunda vitis, nec ſterilem ſeges
Robiginem, aut dulces alumni
Pomifero grave tempus anno.
Nam, quae nivali paſcitur Algido
Devota, quercus inter et ilices,
Aut creſcit Albanis in herbis
Victima, Pontificum ſecures
Cervice tinguet: te nihil attinet
Tentare multa caede bidentium,
Parvos coronantem marino
Rore Deos, fragilique myrto.
Immunis aram ſi tetigit manus,
Non ſumtuoſa blandior hoſtia
Mollivit averſos Penates
Farre pio, et ſaliente mica.

IN AVAROS. ODE XXIV.

INTACTIS opulentior
Theſauris Arabum et divitis Indiae,
Caementis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis, et mare Apulicum;
Si figit adamantinos
Summis verticibus dira Neceſſitas
Clavos; non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.
Campeſtres melius Scythae,
Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos,

Vivunt, et rigidi Getae;
Immetata quibus jugera liberas
Fruges et Cererem ferunt;
Nec cultura placet longior annua;
Defunctumque laboribus
Aequali recreat ſorte vicarius.
Illic matre carentibus
Privignis mulier temperat innocens;
Nec dotata regit virum
Conjux, nec nitido fidit Adultero:
Dos eſt magna parentium
Virtus, et metuens alterius viri
Certo foedere caſtitas:
Et peccare nefas, aut pretium eſt mori.
O quiſquis volet impias
Caedes, et rabiem tollere civicam;
Si quaeret Pater Urbium
Subſcribi ſtatuis; indomitam audeat
Refraenare licentiam
Clarus poſtgenitis: quatenus, heu nefas!
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quaerimus invidi.
Quid triſtes querimoniae,
Si non ſupplicio culpa reciditur?
Quid leges ſine moribus
Vanae proficiunt? ſi neque fervidis
Pars incluſa caloribus
Mundi, nec Boreae finitimum latus,

Durataeque ſolo nives
Mercatorem abigunt; horrida callidi
Vincunt aequora navitae;
Magnum pauperies opprobrium, jubet
Quidvis et facere et pati,
Virtutiſque viam deſerit arduae.
Vel nos in Capitolium,
Quo clamor vocat et turba faventium;
Vel nos in mare proximum
Gemmas, et lapides, aurum et inutile,
Summi materiem mali,
Mittamus. ſcelerum ſi bene poenitet,
Eradenda cupidinis
Pravi ſunt elementa, et tenerae nimis
Mentes aſperioribus
Formandae ſtudiis. neſcit equo rudis
Haerere ingenuus puer,
Venarique timet; ludere doctior,
Seu Graeco jubeas trocho,
Seu malis vetita legibus alea:
Cum perjura patris fides
Conſortem ſocium fallat et hoſpitem,
Indignoque pecuniam
Heredi properet. ſcilicet improbae
Creſcunt divitiae: tamen
Curtae neſcio quid ſemper abeſt rei.

AD BACCHUM. ODE XXV.

Quo me, Bacche, rapis tui
Plenum? quae nemora, aut quos agor in ſpecus,
Velox mente nova? quibus
Antris, egregii Caeſaris audiar
Aeternum meditans decus
Stellis inſerere, et concilio Jovis?
Dicam inſigne, recens, adhuc
Indictum ore alio. non ſecus in jugis
Exſomnis ſtupet Euias,
Hebrum proſpiciens, et nive candidam
Thracen, ac pede barbaro
Luſtratam Rhodopen. ut mihi devio
Ripas et vacuum nemus
Mirari libet! o Naïadum potens,
Baccharumque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos;
Nil parvum, aut humili modo,
Nil mortale loquar. dulce periculum eſt
O Lenaee, ſequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

AD VENEREM. ODE XXVI.

Vixi puellis nuper idoneus,
Et militavi non ſine gloria:
Nunc arma defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit,

Laevum marinae qui Veneris latus
Cuſtodit. hic, hic ponite lucida
Funalia, et vectes, et arcus
Oppoſitis foribus minaces.
O, quae beatam diva tenes Cyprum, et
Memphin carentem Sithonia nive,
Regina, ſublimi flagello
Tange Chloën ſemel arrogantem.

AD GALATEAM. ODE XXVII.

IMPIOS parrae recinentis omen
Ducat, et praegnans canis, aut ab agro
Rava decurrens lupa Lanuvino,
Foetaque vulpes:
Rumpat et ſerpens iter inſtitutum,
Si per obliquum ſimilis ſagittae
Terruit mannos. ego cui timebo
Providus auſpex,
Antequam ſtantes repetat paludes
Imbrium divina avis imminentum,
Oſcinem corvum prece ſuſcitabo
Solis ab ortu.
Sis licet felix ubicunque mavis,
Et memor noſtri, Galatea, vivas:
Teque nec laevus vetet ire picus,
Nec vaga cornix.
Sed vides quanto trepidet tumultu
Pronus Orion? ego quid ſit ater

Hadriae, novi, ſinus; et quid albus
Peccet Iapyx.
Hoſtium uxores puerique caecos
Sentiant motus orientis Auſtri, et
Aequoris nigri fremitum, et trementes
Verbere ripas.
Sic et Europe niveum doloſo
Credidit tauro latus, et ſcatentem
Belluis pontum, mediaſque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis ſtudioſa florum, et
Debitae Nymphis opifex coronae,
Nocte ſubluſtri nihil aſtra praeter
Vidit et undas.
Quae ſimul centum tetigit potentem
Oppidis Creten; Pater o relictum
Filiae nomen, pietaſque! dixit,
Victa furore.
Unde? quo veni? levis una mors eſt
Virginum culpae. vigilanſne ploro
Turpe commiſſum? an vitiis carentem
Ludit imago
Vana, quae porta fugiens eburna
Somnium ducit? meliuſne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc juvencum
Dedat iratae, lacerare ferro, et

Frangere enitar modo multum amati
Cornua monſtri.
Impudens liqui patrios penates:
Impudens Orcum moror. ò Deorum
Si quis haec audis, utinam inter errem
Nuda leones.
Antequam turpis macies decentes
Occupet malas, teneraeque ſuccus
Defluat praedae, ſpecioſa quaero
Paſcere tigres.
Vilis Europe, pater urguet abſens:
Quid mori ceſſas? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te ſecuta
Laedere collum.
Sive te rupes, et acuta letho
Saxa delectant; age, te procellae
Crede veloci: niſi herile mavis
Carpere penſum,
Regius ſanguis, dominaeque tradi
Barbarae pellex. aderat querenti
Perfidum ridens Venus, et remiſſo
Filius arcu:
Mox ubi luſit ſatis; abſtineto,
Dixit, irarum callidaeque rixae;
Cum tibi inviſus laceranda reddet
Cornua taurus.
Uxor invicti Jovis eſſe neſcis?
Mitte ſingultus; bene ferre magnam

Diſce fortunam: tua ſectus orbis
Nomina ducet.

AD LYDEN. ODE XXVIII.

FESTO quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum,
Lyde ſtrenua, Caecubum,
Munitaeque adhibe vim ſapientiae.
Inclinare meridiem
Sentis; ac, veluti ſtet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Ceſſantem Bibuli conſulis amphoram.
Nos cantabimus invicem
Neptunum, et virides Nereïdum comas:
Tu curva recines lyra
Latonam, et celeris ſpicula Cynthiae:
Summo carmine, quae Cnidon
Fulgenteſque tenet Cycladas, et Paphon
Junctis viſit oloribus,
Dicetur; merita Nox quoque naenia.

AD MAECENATEM. ODE XXIX.

TYRRHENA regum progenies, tibi
Non ante verſo lene merum cado,
Cum flore, Maecenas, roſarum, et
Preſſa tuis balanus capillis
Jamdudum apud me eſt. eripe te morae:
Ne ſemper udum Tibur, et Aeſulae

Declive contemplenis anvum, et
Telegoni juga parricidae.
Faſtidioſam deſere copiam, et
Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatae
Fumum et opes ſtrepitumque Romae.
Plerumque gratae divitibus vices,
Mundaeque parvo ſub lare pauperum
Coenae, ſine aulaeis et oſtro,
Sollicitam explicuere frontem.
Jam clarus occultum Andromedae pater
Oſtendit ignem: jam Procyon furit,
Et ſtella veſani Leonis,
Sole dies referente ſiccos.
Jam paſtor umbras cum grege languido
Rivumque feſſus quaerit, et horridi
Dumeta Silvani: caretque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu civitatem quis deceat ſtatus
Curas, et urbi ſollicitus times,
Quid Seres et regnata Cyro
Bactra parent, Tanaiſque diſcors.
Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſa nocte premet Deus;
Ridetque, ſi mortalis ultra
Fas trepidat. quod adeſt, memento
Componere aequus: caetera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo

Cum pace delabentis Etruſcum
In mare, nunc lapides adeſos,
Stirpeſque raptas, et pecus, et domos
Volventis una, non ſine montium
Clamore, vicinaeque ſilvae;
Cum fera diluvies quietos
Irritat amnes. ille potens ſui
Laetuſque deget, cui licet in diem
Dixiſſe, vixi: cras vel atra
Nube polum Pater occupato,
Vel ſole puro: non tamen irritum,
Quodcunque retro eſt, efficiet; neque
Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna ſaevo laeta negotio, et
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo manentem: ſi celeres quatit
Pennas, reſigno quae dedit, et mea
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem ſine dote quaero.
Non eſt meum, ſi mugiat Africis
Malus procellis, ad miſeras preces
Decurrere, et votis paciſci,
Ne Cypriae Tyriaeque merces
Addant avaro divitias mari.
Tunc me biremis praeſidio ſcaphae

Tutum per Aegaeos tumultus
Aura feret, geminuſque Pollux.

ODE XXX.

EXEGI monumentum aere perennius,
Regalique ſitu Pyramidum altius;
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Poſſit diruere, aut innumerabilis
Annorum ſeries, et fuga temporum.
Non omnis moriar; multaque pars mei
Vitabit Libitinam. uſque ego poſtera
Creſcam laude recens; dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine Pontifex.
Dicar, qua violens obſtrepit Aufidus,
Et qua pauper aquae Daunus agreſtium
Regnavit populorum, ex humili potens,
Princeps Aeolium carmen ad Italos
Deduxiſſe modos. ſume ſuperbiam
Quaeſitam meritis, et mihi Delphica
Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

CARMINUM

LIBER QUARTUS.

AD VENEREM. ODE I.

INTERMISSA, Venus, diu
Rurſus bella moves? parce precor, precor.
Non ſum qualis eram bonae
Sub regno Cinarae: deſine, dulcium
Mater ſaeva Cupidinum,
Circa luſtra decem flectere mollibus
Jam durum imperiis: abi,
Quo blandae juvenum te revocant preces.
Tempeſtivius in domo
Pauli, purpureis ales oloribus,
Comiſſabere Maximi;
Si torrere jecur quaeris idoneum:
Namque et nobilis, et decens,
Et pro ſollicitis non tacitus reis,
Et centum puer artium,
Late ſigna feret militiae tuae:
Et, quandoque potentior
Largis muneribus riſerit aemuli,
Albanos prope te lacus

Ponet marmoream ſub trabe citrea.
Illic plurima naribus
Duces thura; lyraeque et Berecynthiae
Delectabere tibiae
Miſtis carminibus, non ſine fiſtula.
Illic bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In morem Saliûm ter quatient humum.
Me nec femina, nec puer
Jam, nec ſpes animi credula mutui,
Nec certare juvat mero,
Nec vincire novis tempora floribus.
Sed cur, heu, Ligurine, cur
Manat rara meas lacrima per genas?
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua ſilentio?
Nocturnis te ego ſomniis
Jam captum teneo, jam volucrem ſequor
Te per gramina Martii
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

AD ANTONIUM IULUM. ODE II.

PINDARUM quiſquis ſtudet aemulari, Iule, ceratis ope Daedalea
Nititur pennis, vitreo daturus
Nomina ponto.
Monte decurrens velut amnis, imbres

Quem ſuper notas aluere ripas,
Fervet, immenſuſque ruit profundo
Pindarus ore;
Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaces nova dithyrambos
Verba devolvit, numeriſque fertur
Lege ſolutis:
Seu Deos, regeſque canit Deorum
Sanguinem, per quos cecidere juſta
Morte Centauri, cecidit tremendae
Flamma Chimaerae:
Sive, quos Elea domum reducit
Palma coeleſtes, pugilemve, equumve,
Dicit, et centum potiore ſignis
Munere donat:
Flebili ſponſae juvenemve raptum
Plorat, et vires, animumque moreſque
Aureos educit in aſtra, nigroque
Invidet Orco.
Multa Dircaeum levat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus. ego, apis Matinae
More modoque,
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, uvidique
Tiburis ripas, operoſa parvus
Carmina fingo.
Concines majore poëta plectro,

Caeſarem, quandoque trahet feroces
Per ſacrum clivum, merita decorus
Fronde, Sicambros:
Quo nihil majus, meliùſve terris
Fata donavere, bonique Divi;
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priſcum.
Concines laetoſque dies, et urbis
Publicum ludum, ſuper impetrato
Fortis Auguſti reditu, forumque
Litibus orbum.
Tum meae (ſi quid loquar audiendum)
Vocis accedet bona pars; et, o Sol
Pulcher, o laudande, canam, recepto
Caeſare, felix.
Tuque dum procedis, Io triumphe,
Non ſemel dicemus, Io triumphe,
Civitas omnis, dabimuſque Divis
Thura benignis.
Te decem tauri totidemque vaccae,
Me tener ſolvet vitulus, relicta
Matre, qui largis juveneſcit herbis
In mea vota;
Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium Lunae referentis ortum,
Qua notam duxit, niveus videri,
Caetera fulvus.

AD MELPOMENEN. ODE III.

QUEM tu, Melpomene, ſemel
Naſcentem placido lumine videris,
Illum non labor Iſthmius
Clarabit pugilem, non equus impiger
Curru ducet Achaïco
Victorem: neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Oſtendet Capitolio:
Sed quae Tibur aquae fertile praefluunt,
Et ſpiſſae nemorum comae,
Fingent Aeolio carmine nobilem.
Romae principis urbium,
Dignatur ſoboles inter amabiles
Vatum ponere me choros:
Et jam dente minus mordeor invido.
O teſtudinis aureae
Dulcem quae ſtrepitum, Pieri, temperas:
O mutis quoque piſcibus
Donatura cycni, ſi libeat, ſonum;
Totum muneris hoc tui eſt,
Quod monſtror digito praetereuntium,
Romanae fidicen lyrae:
Quod ſpiro, et placeo (ſi placeo) tuum eſt.

DRUSI LAUDES. ODE IV.

QUALEM miniſtrum fulminis alitem
(Cui rex Deorum regnum in aves vagas
Permiſit, expertus fidelem
Jupiter in Ganymede flavo)
Olim juventas, et patrius vigor
Nido laborum propulit inſcium;
Verniſque jam nimbis remotis,
Inſolitos docuere niſus
Venti paventem; mox in ovilia
Demiſit hoſtem vividus impetus;
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis atque pugnae:
Qualemve laetis caprea paſcuis
Intenta, fulvae matris ab ubere
Jam lacte depulſum leonem,
Dente novo peritura, vidit:
Videre Rhoetis bella ſub Alpibus
Druſum gerentem Vindelici; quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia ſecuri
Dextras obarmet, quaerere diſtuli:
Nec ſcire fas eſt omnia. ſed diu
Lateque victrices catervae
Conſiliis juvenis revictae
Senſere quid mens rite, quid indoles
Nutrita fauſtis ſub penetralibus

Poſſet, quid Auguſti paternus
In pueros animus Nerones.
Fortes creantur fortibus et bonis:
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus; nec imbellem feroces
Progenerant aquilae columbam.
Doctrina ſed vim promovet inſitam,
Rectique cultus pectora roborant:
Utcunque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpae.
Quid debeas, o Roma, Neronibus,
Teſtis Metaurum flumen, et Haſdrubal
Devictus, et pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma riſit adorea;
Dirus per urbes Afer ut Italas,
Ceu flamma per taedas, vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.
Poſt hoc ſecundis uſque laboribus
Romana pubes crevit, et impio
Vaſtata Poenorum tumultu
Fana Deos habuere rectos:
Dixitque tandem perfidus Hannibal;
Cervi, luporum praeda rapacium,
Sectamur ultro, quos opimus
Fallere et effugere eſt triumphus.
Gens, quae cremato fortis ab Ilio
Jactata Tuſcis aequoribus ſacra,

Natoſque maturoſque patres
Pertulit Auſonias ad urbes ;
Duris ut ilex tonſa bipennibus
Nigrae feraci frondis in Algido,
Per damna, per caedes, ab ipſo
Ducit opes animumque ferro.
Non Hydra ſecto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem,
Monſtrumve ſubmiſere Colchi
Majus, Echioniaeve Thebae.
Merſes profundo, pulchrior evenit:
Luctere, multa proruit integrum
Cum laude victorem, geritque
Proelia conjugibus loquenda.
Carthagini jam non ego nuntios
Mittam ſuperbos: occidit, occidit
Spes omnis, et fortuna noſtri
Nominis, Haſdrubale interempto.
Nil Claudiae non perficient manus,
Quas et benigno numine Jupiter
Defendit, et curae ſagaces
Expediunt per acuta belli.

AD AUGUSTUM. ODE V.

Divis orte bonis, optime Romulae
Cuſtos gentis, abes jam nimium diu,
Maturum reditum pollicitus Patrum
Sancto concilio, redi.

Lucem redde tuae, Dux bone, Patriae:
Inſtar veris enim, vultus ubi tuus
Adfulſit populo, gratior it dies,
Et Soles melius nitent.
Ut mater juvenem, quem Notus invido
Flatu Carpathii trans maris aequora
Cunctantem ſpatio longius annuo
Dulci diſtinet a domo,
Votis, ominibuſque, et precibus vocat,
Curvo nec faciem littore demovet:
Sic deſideriis icta fidelibus
Quaerit patria Caeſarem.
Tutus bos etenim rura perambulat:
Nutrit rura Ceres, almaque Fauſtitas:
Pacatum volitant per mare navitae:
Culpari metuit fides.
Nullis polluitur caſta domus ſtupris:
Mos et lex maculoſum edomuit nefas:
Laudantur ſimili prole puerperae:
Culpam Poena premit comes.
Quis Parthum paveat? quis gelidum Scythen?
Quis, Germania quos horrida parturit
Foetus, incolumi Caeſare? quis ferae
Bellum curet Iberiae?
Condit quiſque diem collibus in ſuis,
Et vitem viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit laetus, et alteris
Te menſis adhibet Deum.

Te multa prece, te prosequitur mero
Defuso pateris, et Laribus tuum
Miscet numen, uti Graecia Castoris,
Et magni memor Herculis.
Longas o utinam, Dux bone, ferias
Praestes Hesperiae, dicimus integro
Sicci mane die, dicimus uvidi,
Cum Sol Oceano subest.

AD APOLLINEM. ODE VI.

DIVE, quem proles Niobaea magnae
Vindicem linguae, Tityosque raptor
Sensit, et Trojae prope victor altae
Phthius Achilles,
Caeteris major, tibi miles impar;
Filius quamvis Thetidos marinae
Dardanas turres quateret, tremenda
Cuspide pugnax.
Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit late, posuitque collum in
Pulvere Teucro.
Ille, non inclusus equo Minervae
Sacra mentito, male feriatos
Troas, et laetam Priami choreis
Falleret aulam:
Sed palam captis gravis, heu nefas, heu!
Nescios fari pueros Achivis

Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo:
Ni, tuis victus Veneriſque gratae
Vocibus, Divûm pater annuiſſet
Rebus Aeneae potiore ductos
Alite muros.
Doctor argutae fidicen Thaliae,
Phoebe, qui Xantho layis amne crines,
Dauniae defende decus Camenae,
Levis Agyieu.
Spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem
Carminis, nomenque dedit poëtae.
Virginum primae, puerique claris
Patribus orti,
Deliae tutela Deae, fugaces
Lyncas et cervos cohibentis arcu,
Lesbium ſervate pedem, meique
Pollicis ictum:
Rite Latonae puerum canentes,
Rite creſcentem face Noctilucam,
Proſperam frugum, celeremque pronos
Volvere menſes.
Nupta jam dices; ego Dis amicum,
Seculo feſtas referente luces,
Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

AD TORQUATUM. ODE VII.

DIFFUGERE nives, redeunt jam gramina campis,
Arboribuſque comae:
Mutat terra vices, et decreſcentia ripas
Flumina praetereunt:
Gratia cum Nymphis geminiſque Sororibus audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne ſperes, monet annus, et almum
Quae rapit hora diem.
Frigora miteſcunt Zephyris: ver proterit aeſtas,
Interitura, ſimul
Pomifer autumnus fruges effuderit: et mox
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant coeleſtia Lunae:
Nos ubi decidimus,
Quo pater Aeneas, quo Tullus dives, et Ancus,
Pulvis et umbra ſumus.
Quis ſcit an adjiciant hodiernae craſtina ſummae
Tempora Di ſuperi?
Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
Quae dederis animo.
Cum ſemel occideris, et de te ſplendida Minos
Fecerit arbitria;
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Reſtituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum:

Nec Lethaea valet Theſeus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

AD CENSORINUM. ODE VIII.

DONAREM pateras, grataque commodus,
Cenſorine, meis aera ſodalibus;
Donarem tripodas, praemia fortium
Graiorum: neque tu peſſima munerum
Ferres, divite me ſcilicet artium
Quas aut Parrhaſius protulit, aut Scopas;
Hic ſaxo, liquidis ille coloribus
Solers nunc hominem ponere, nunc Deum.
Sed non haec mihi vis, nec tibi talium
Res eſt, aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus, carmina poſſumus
Donare, et pretium dicere muneri.
Non inciſa notis marmora publicis,
Per quae ſpiritus et vita redit bonis
Poſt mortem ducibus; non celeres fugae,
Rejectaeque retrorſum Hannibalis minae;
Non incendia Carthaginis impiae,
Ejus, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quam Calabrae Pierides: neque,
Si chartae ſileant, quod bene feceris,
Mercedem tuleris. quid foret Iliae
Mavortiſque puer, ſi taciturnitas
Obſtaret meritis invida Romuli?

Ereptum Stygiis fluctibus Aeacum
Virtus, et favor, et lingua potentium
Vatum divitibus consecrat insulis.
Dignum laude virum Musa vetat mori:
Coelo Musa beat. sic Jovis interest
Optatis epulis impiger Hercules;
Clarum Tyndaridae sidus ab infimis
Quassas eripiunt aequoribus rates;
Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

AD LOLLIUM. ODE IX.

Ne forte credas interitura, quae
Longe sonantem natus ad Ausidum,
Non ante vulgatas per artes
Verba loquor socianda chordis.
Non, si priores Maeonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricae latent,
Ceaeque, et Alcaei minaces,
Stesichorique graves Camenae.
Nec, si quid olim lusit Anacreon,
Delevit aetas. spirat adhuc amor,
Vivuntque commissi calores
Aeoliae fidibus puellae.
Non sola comtos arsit adulteri
Crines, et aurum vestibus inlitum
Mirata, regalesque cultus,
Et comites, Helene Lacaenas

Primuſve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non ſemel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus Sthenelusve ſolus
Dicenda Muſis proelia: non ferox
Hector, vel acer Deïphobus graves
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi; ſed omnes inlacrymabiles
Urguentur, ignotique longa
Nocte, carent quia vate ſacro.
Paulum ſepultae diſtat inertiae
Celata virtus. non ego te meis
Chartis inornatum ſilebo,
Totve tuos patiar labores
Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. eſt animus tibi
Rerumque prudens, et ſecundis
Temporibus dubiisque rectus;
Vindex avarae fraudis, et abſtinens
Ducentis ad ſe cuncta pecuniae;
Conſulque non unius anni,
Sed quoties bonus atque fidus
Judex honeſtum praetulit utili, et
Rejecit alto dona nocentium
Vultu, et per obſtantes catervas
Explicuit ſua victor arma.

Non poſſidentem multa vocaveris
Recte beatum: rectius occupat
Nomen beati, qui Deorum
Muneribus ſapienter uti,
Duramque callet pauperiem pati,
Pejuſque letho flagitium timet;
Non ille pro caris amicis
Aut patria timidus perire.

AD LIGURINUM. ODE X.

O CRUDELIS adhuc, et Veneris muneribus potens,
Inſperata tuae cum veniet pluma ſuperbiae,
Et, quae nunc humeris involitant, deciderint comae,
Nunc et qui color eſt puniceae flore prior roſae,
Mutatus, Ligurine, in faciem verterit hiſpidam,
Dices, heu! (quoties te in ſpeculo videris alterum)
Quae mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genae?

AD PHYLLIDEM. ODE XI.

EST mihi nonum ſuperantis annum
Plenus Albani cadus; eſt in horto,
Phylli, nectendis apium coronis,
Eſt hederae vis
Multa, qua crines religata fulges:
Ridet argento domus: ara, caſtis
Vincta verbenis, avet immolato
Spargier agno:

Cuncta feſtinat manus: huc et illuc
Curſitant miſtae pueris puellae:
Sordidum flammae trepidant rotantes
Vertice fumum.
Ut tamen noris quibus advoceris
Gaudiis, Idus tibi ſunt agendae,
Qui dies menſem Veneris marinae
Findit Aprilem:
Jure ſolemnis mihi, ſanctiorque
Pene natali proprio; quod ex hac
Luce Maecenas meus adfluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu petis, occupavit,
Non tuae ſortis juvenem, puella
Dives et laſciva, tenetque grata
Compede vinctum.
Terret ambuſtus Phaëthon avaras
Spes: et exemplum grave praebet ales
Pegaſus, terrenum equitem gravatus
Bellerophontem,
Semper ut te digna ſequare, et, ultra
Quam licet ſperare, nefas putando,
Diſparem vites. age, jam meorum
Finis amorum,
(Non enim poſthac alea calebo
Femina) condiſce modos, amanda
Voce quos reddas. minuuntur atrae
Carmine curae.

AD VIRGILIUM. ODE XII.

JAM veris comites, quae mare temperant,
Impellunt animae lintea Thraciae:
Jam nec prata rigent, nec fluvii ſtrepunt
Hiberna nive turgidi:
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix avis, et Cecropiae domus
Aeternum opprobrium; quod male barbaras
Regum eſt ulta libidines:
Dicunt in tenero gramine pinguium
Cuſtodes ovium carmina fiſtula;
Delectantque Deum, cui pecus et nigri
Colles Arcadiae placent.
Adduxere ſitim tempora, Virgili:
Sed preſſum Calibus ducere Liberum
Si geſtis, juvenum nobilium cliens,
Nardo vina merebere:
Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis adcubat horreis,
Spes donare novas largus, amaraque
Curarum eluere efficax.
Ad quae ſi properas gaudia, cum tua
Velox merce veni: non ego te meis
Immunem meditor tinguere poculis,
Plena dives ut in domo.
Verum pone moras et ſtudium lucri,
Nigrorumque memor, dum licet, ignium,

Miſce ſtultitiam conſiliis brevem:
Dulce eſt deſipere in loco.

AD LYCEN. ODE XIII.

AUDIVERE, Lyce, Di mea vota, Di
Audivere, Lyce. ſis anus, et tamen
Vis formoſa videri,
Ludiſque et bibis impudens;
Et cantu tremulo pota Cupidinem
Lentum ſollicitas. ille virentis et
Doctae pſallere Chiae
Pulchris excubat in genis:
Importunus enim tranſvolat aridas
Quercus, et refugit, te quia luridi
Dentes, te quia rugae
Turpant, et capitis nives.
Nec Coae referunt jam tibi purpurae,
Nec clari lapides tempora, quae ſemel
Notis condita faſtis
Incluſit volucris dies.
Quo fugit Venus? heu! quove color decens?
Quo motus? quid habes illius, illius,
Quae ſpirabat amores,
Quae me ſurpuerat mihi,
Felix poſt Cinaram, notaque et artium
Gratarum facies? ſed Cinarae breves
Annos fata dederunt,
Servatura diu parem

Cornicis vetulae temporibus Lycen:
Poſſent ut juvenes viſere fervidi,
Multo non ſine riſu,
Dilapſam in cineres facem.

AD AUGUSTUM. ODE XIV.

QUAE cura Patrum, quaeve Quiritium,
Plenis honorum muneribus tuas,
Auguſte, virtutes in aevum
Per titulos memoreſque faſtos
Aeternet? o, qua Sol habitabiles
Inluſtrat oras, maxime principum,
Quem legis expertes Latinae
Vindelici didicere nuper
Quid Marte poſſes. milite nam tuo
Druſus Genaunos, implacidum genus,
Brennoſque veloces, et arces
Alpibus impoſitas tremendis
Dejecit acer plus vice ſimplici.
Major Neronum mox grave proelium
Commiſit, immaneſque Rhaetos
Auſpiciis pepulit ſecundis,
Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora liberae
Quantis fatigaret ruinis;
Indomitas prope qualis undas
Exercet Auſter, Pleïadum choro
Scindente nubes; impiger hoſtium

Vexare turmas, et frementem
Mittere equum medios per ignes.
Sic tauriformis volvitur Aufidus,
Qui regna Dauni praefluit Appuli,
Cum ſaevit, horrendamque cultis
Diluviem meditatur agris:
Ut barbarorum Claudius agmina
Ferrata vaſto diruit impetu,
Primoſque et extremos metendo,
Stravit humum, ſine clade victor:
Te copias, te conſilium, et tuos
Praebente Divos. nam tibi, quo die
Portus Alexandrea ſupplex
Et vacuam patefecit aulam,
Fortuna luſtro proſpera tertio
Belli ſecundos reddidit exitus,
Laudemque et optatum peractis
Imperiis decus adrogavit.
Te Cantaber non ante domabilis,
Meduſque et Indus, te profugus Scythes
Miratur, o tutela praeſens
Italiae, dominaeque Romae.
Te, fontium qui celat origines
Niluſque, et Iſter, te rapidus Tigris,
Te beluoſus qui remotis
Obſtrepit Oceanus Britannis;
Te non paventis funera Galliae,
Duraeque tellus audit Iberiae;

Te caede gaudentes Sicambri
Compoſitis venerantur armis.

AUGUSTI LAUDES. ODE XV.

PHOEBUS volentem proelia me loqui,
Victas et urbes, increpuit lyra,
Ne parva Tyrrhenum per aequor
Vela darem. tua, Caeſar, aetas
Fruges et agris rettulit uberes;
Et ſigna noſtro reſtituit Jovi,
Derepta Parthorum ſuperbis
Poſtibus, et vacuum duellis
Janum Quirini clauſit, et ordinem
Rectum evaganti frena licentiae
Injecit, emovitque culpas,
Et veteres revocavit artes,
Per quas Latinum nomen et Italae
Crevere vires, famaque, et imperî
Porrecta majeſtas ad ortum
Solis ab Heſperio cubili.
Cuſtode rerum Caeſare, non furor
Civilis, aut vis exiget otium;
Non ira, quae procudit enſes,
Et miſeras inimicat urbes.
Non qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Julia, non Getae,
Non Seres, infidive Perſae,
Non Tanaïm prope flumen orti.

Noſque et profeſtis lucibus et ſacris,
Inter jocoſi munera Liberi,
Cum prole, matroniſque noſtris,
Rite Deos prius adprecati,
Virtute functos, more patrum, duces,
Lydis remiſto carmine tibiis,
Trojamque, et Anchiſen, et almae
Progeniem Veneris canemus.

QUINTI HORATII EPODON LIBER.

QUINTI HORATII EPODON LIBER.

AD MAECENATEM. ODE I.

IBIS Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula,
Paratus omne Caeſaris periculum
Subire, Maecenas, tuo.
Quid nos? quibus te vita ſit ſuperſtite
Jucunda, ſi contra, gravis:
Utrumne juſſi perſequemur otium
Non dulce, ni tecum ſimul?
An hunc laborem mente laturi, decet
Qua ferre non molles viros?
Feremus; et te, vel per Alpium juga,
Inhoſpitalem et Caucaſum,
Vel Occidentis uſque ad ultimum ſinum

Forti ſequemur pectore.
Roges, tuum labore quid juvem meo
Imbellis ac firmus parum.
Comes minore ſum futurus in metu,
Qui major abſentes habet:
Ut adſidens implumibus pullis avis
Serpentium adlapſus timet
Magis relictis; non, ut adſit, auxili
Latura plus praeſentibus.
Libenter hoc et omne militabitur
Bellum in tuae ſpem gratiae:
Non ut juvencis inligata pluribus
Aratra nitantur mea:
Pecuſve Calabris ante ſidus fervidum
Lucana mutet paſcuis:
Nec ut ſuperni villa candens Tuſculi
Circaea tangat moenia.
Satis ſuperque me benignitas tua
Ditavit. haud paravero,
Quod aut avarus, ut Chremes, terra premam;
Diſcinctus, aut perdam, ut nepos.

VITAE RUSTICAE LAUDES. ODE II.

Beatus ille, qui procul negotiis,
Ut priſca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet ſuis,
Solutus omni foenore:
Nec excitatur claſſico miles truci,

Nec horret iratum mare;
Forumque vitat, et ſuperba civium
Potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
Altas maritat populos;
Aut in reducta valle mugientium
Proſpectat errantes greges;
Inutileſque falce ramos amputans,
Feliciores inſerit;
Aut preſſa puris mella condit amphoris;
Aut tondet infirmas oves:
Vel cum decorum mitibus pomis caput
Autumnus arvis extulit;
Ut gaudet, inſitiva decerpens pyra,
Certantem et uvam purpurae,
Qua muneretur te, Priape, et te, pater
Silvane tutor finium!
Libet jacere modo ſub antiqua ilice,
Modo in tenaci gramine:
Labuntur altis interim rivis aquae;
Queruntur in ſilvis aves;
Fonteſque lymphis obſtrepunt manantibus,
Somnos quod invitet leves.
At cum tonantis annus hibernus Jovis
Imbres niveſque comparat;
Aut trudit acres hinc et hinc multa cane
Apros in obſtantes plagas;
Aut amite levi rara tendit retia,

Turdis edacibus dolos;
Pavidumque leporem, et advenam laqueo gruem,
Jucunda captat praemia.
Quis non malarum, quas amor curas habet,
Haec inter obliviſcitur?
Quod ſi pudica mulier in partem juvans
Domum atque dulces liberos,
(Sabina qualis, aut peruſta ſolibus
Pernicis uxor Appuli)
Sacrum vetuſtis exſtruat lignis focum
Laſſi ſub adventum viri;
Claudenſque textis cratibus laetum pecus,
Diſtenta ſiccet ubera;
Et horna dulci vina promens dolio,
Dapes inemptas adparet;
Non me Lucrina juverint conchylia,
Magiſve rhombus, aut ſcari,
Si quos Eois intonata fluctibus
Hiems ad hoc vertat mare:
Non Afra avis deſcendat in ventrem meum,
Non attagen Ionicus
Jucundior, quam lecta de pinguiſſimis
Oliva ramis arborum,
Aut herba lapathi prata amantis, et gravi
Malvae ſalubres corpori,
Vel agna feſtis caeſa Terminalibus,
Vel hoedus ereptus lupo.
Has inter epulas, ut juvat paſtas oves

Videre properantes domum!
Videre feſſos vomerem inverſum boves
Collo trahentes languido;
Poſitoſque vernas, ditis examen domus,
Circum renidentes Lares!
Haec ubi locutus foenerator Alphius,
Jam jam futurus ruſticus,
Omnem relegit Idibus pecuniam;
Quaerit Calendis ponere.

AD MAECENATEM. ODE III.

PARENTIS olim ſi quis impia manu
Senile guttur fregerit,
Edit cicutis allium nocentius.
O dura meſſorum ilia!
Quid hoc veneni ſaevit in praecordiis?
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit? an malas
Canidia tractavit dapes?
Ut, Argonautas praeter omnes, candidum
Medea mirata eſt ducem,
Ignota tauris inligaturum juga
Perunxit hoc Iaſonem:
Hoc delibutis ulta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus unquam ſiderum inſedit vapor
Siticuloſae Apuliae:
Nec munus humeris efficacis Herculis

Inarſit aeſtuoſius.
At, ſi quid unquam tale concupiveris,
Jocoſe Maecenas, precor
Manum puella ſuavio opponat tuo,
Extrema et in ſponda cubet.

AD MAENAM POMPEII LIBERTUM. ODE IV.

LUPIS et agnis quanta ſortito obtigit,
Tecum mihi diſcordia eſt,
Ibericis peruſte funibus latus,
Et crura dura compede.
Licet ſuperbus ambules pecunia,
Fortuna non mutat genus.
Videſne, Sacram metiente te viam
Cum bis ter ulnarum toga,
Ut ora vertat huc et huc euntium
Liberrima indignatio?
Sectus flagellis hic triumviralibus
Praeconis ad faſtidium,
Arat Falerni mille fundi jugera,
Et Appiam mannis terit;
Sedilibuſque magnus in primis eques,
Othone contempto, ſedet.
Quid attinet tot ora navium gravi
Roſtrata duci pondere
Contra latrones atque ſervilem manum,
Hoc, hoc tribuno militum?

IN CANIDIAM VENEFICAM. ODE V.

At o Deorum quidquid in coelo regit
Terras et humanum genus,
Quid iſte fert tumultus? et quid omnium
Vultus in unum me truces?
Per liberos te, ſi vocata partubus
Lucina veris adfuit,
Per hoc inane purpurae decus precor,
Per improbaturum haec Jovem;
Quid ut noverca me intueris, aut uti
Petita ferro belua?
Ut haec tremente queſtus ore, conſtitit
Inſignibus raptis puer
Impube corpus, quale poſſet impia
Mollire Thracum pectora:
Canidia brevibus implicata viperis
Crines et incomtum caput,
Jubet ſepulcris caprificos erutas,
Jubet cupreſſus funebres,
Et uncta turpis ova ranae ſanguine,
Plumamque nocturnae ſtrigis,
Herbaſque, quas Iolcos atque Iberia
Mittit venenorum ferax,
Et oſſa ab ore rapta jejunae canis
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana per totam domum
Spargens avernales aquas,

Horret capillis, ut marinus aſperis
Echinus, aut currens aper.
Abacta nulla Veia conſcientia,
Ligonibus duris humum
Exhauriebat, ingemens laboribus;
Quo poſſet infoſſus puer
Longo die bis terve mutatae dapis
Inemori ſpectaculo:
Cum promineret ore, quantum extant aqua
Suſpenſa mento corpora,
Exſucta uti medulla, et aridum jecur
Amoris eſſet poculum,
Interminato cum ſemel fixae cibo
Intabuiſſent pupulae.
Non defuiſſe maſculae libidinis
Ariminenſem Foliam,
Et otioſa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum,
Quae ſidera excantata voce Theſſala
Lunamque coelo deripit.
Hic inreſectum ſaeva dente livido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? o rebus meis
Non infideles arbitrae,
Nox, et Diana, quae ſilentium regis,
Arcana cum fiunt ſacra;
Nunc, nunc adeſte, nunc in hoſtiles domos
Iram atque numen vertite;

Formidoloſis dum latent ſilvis ferae
Dulci ſopore languidae;
Senem (quod omnes rideant) adulterum
Latrent Suburanae canes,
Nardo perunctum, quale non perfectius
Meae laborarint manus.
Quid accidit? cur dira barbarae minus
Venena Medeae valent?
Quibus ſuperbam fugit ulta pellicem
Magni Creontis filiam,
Cum palla, tabo munus imbutum, novam
Incendio nuptam abſtulit.
Atqui nec herba, nec latens in aſperis
Radix fefellit me locis.
Indormit unctis omnium cubilibus
Oblivione pellicum.
Ha, ha! ſolutus ambulat veneficae
Scientioris carmine.
Non uſitatis, Vare, potionibus
(O multa fleturum caput!)
Ad me recurres: nec vocata mens tua
Marſis redibit vocibus.
Majus parabo, majus infundam tibi
Faſtidienti poculum.
Priuſque coelum ſidet inferius mari,
Tellure porrecta ſuper,
Quam non amore ſic meo flagres, uti
Bitumen atris ignibus.

Sub haec puer jam, non ut ante, mollibus
Lenire verbis impias,
Sed dubius unde rumperet ſilentium,
Miſit Thyeſteas preces.
Venena, magnum fas nefaſque, non valent
Convertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira deteſtatio
Nulla expiatur victima.
Quin, ubi perire juſſus expiravero,
Nocturnus occurram furor;
Petamque vultus umbra curvis unguibus,
(Quae vis Deorum eſt Manium)
Et inquietis adſidens praecordiis,
Pavore ſomnos auferam.
Vos turba vicatim hinc et hinc ſaxis petens
Contundet obſcoenas anus.
Poſt inſepulta membra different lupi
Et Eſquilinae alites.
Neque hoc parentes, heu! mihi ſuperſtites
Effugerit ſpectaculum.

IN CASSIUM SEVERUM. ODE VI.

Quid immerentes hoſpites vexas, canis,
Ignavus adverſum lupos?
Quin huc inanes, ſi potes, vertis minas,
Et me remorſurum petis?
Nam, qualis aut Moloſſus, aut fulvus Lacon,
Amica vis paſtoribus,

Agam per altas aure ſublata nives,
Quaecunque praecedet fera.
Tu, cum timenda voce compleſti nemus,
Projectum odoraris cibum.
Cave, cave; namque in malos aſperrimus
Parata tollo cornua:
Qualis Lycambae ſpretus infido gener,
Aut acer hoſtis Bupalo.
An, ſi quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

AD POPULUM ROMANUM. ODE VII.

Quo, quo ſceleſti, ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enſes conditi?
Parumne campis atque Neptuno ſuper
Fuſum eſt Latini ſanguinis?
Non ut ſuperbas invidae Carthaginis
Romanus arces ureret:
Intactus aut Britannus ut deſcenderet
Sacra catenatus via:
Sed ut, ſecundum vota Parthorum, ſua
Urbs haec periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus,
Nunquam, niſi in diſpar, feris.
Furorne caecos, an rapit vis acrior,
An culpa? reſponſum date.
Tacent: et ora pallor albus inficit,
Menteſque perculſae ſtupent.

Sic eſt: acerba fata Romanos agunt,
Sceluſque fraternae necis;
Ut immerentis fluxit in terram Remi
Sacer nepotibus cruor.

IN ANUM LIBIDINOSAM. ODE VIII.

ROGARE longo putidam te ſeculo,
Vires quid enervet meas?
Cum ſit tibi dens ater, et rugis vetus
Frontem ſenectus exaret;
Hietque turpis inter aridas nates
Podex, velut crudae bovis.
Sed incitat me pectus, et mammae putres,
Equina quales ubera,
Venterque mollis, et femur tumentibus
Exile ſuris additum.
Eſto beata: funus atque imagines
Ducant triumphales tuum:
Nec ſit marita, quae rotundioribus
Onuſta baccis ambulet.
Quid? quod libelli Stoici inter ſericos
Jacere pulvillos amant?
Inliterati num minus nervi rigent?
Minuſve languet faſcinum?
Quod ut ſuperbo provoces ab inguine,
Ore adlaborandum eſt tibi.

AD MAECENATEM. ODE IX.

QUANDO repoſtum Caecubum ad feſtas dapes,
Victore laetus Caeſare,
Tecum ſub alta (ſic Jovi gratum) domo,
Beate Maecenas, bibam,
Sonante miſtum tibiis carmen lyra,
Hac Dorium, illis Barbarum?
Ut nuper; actus cum freto Neptunius
Dux fugit uſtis navibus,
Minatus Urbi vincla, quae detraxerat
Servis amicus perfidis.
Romanus (eheu poſteri negabitis)
Emancipatus feminae
Fert vallum et arma miles, et ſpadonibus
Servire rugoſis poteſt!
Interque ſigna turpe militaria
Sol aſpicit conopeum!
Ad hoc frementes verterunt bis mille equos
Galli, canentes Caeſarem:
Hoſtiliumque navium portu latent
Puppes ſiniſtrorſum citae.
Io Triumphe, tu moraris aureos
Currus, et intactas boves.
Io Triumphe, nec Jugurthino parem
Bello reportaſti ducem;
Neque Africano, cui ſuper Carthaginem
Virtus ſepulcrum condidit.

Terra marique victus hoſtis Punico
Lugubre mutavit ſagum.
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
Ventis iturus non ſuis,
Exercitatas aut petit Syrtes Noto,
Aut fertur incerto mari.
Capaciores adfer huc, puer, ſcyphos,
Et Chia vina, aut Lesbia,
Vel, quod fluentem nauſeam coërceat,
Metire nobis Caecubum.
Curam metumque Caeſaris rerum juvat
Dulci Lyaeo ſolvere.

IN MAEVIUM. ODE X.

MALA ſoluta navis exit alite
Ferens olentem Maevium.
Ut horridis utrumque verberes latus,
Auſter, memento fluctibus.
Niger rudentes Eurus, inverſo mari,
Fractoſque remos differat.
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementes ilices:
Nec ſidus atra nocte amicum adpareat,
Qua triſtis Orion cadit:
Quietiore nec feratur aequore,
Quam Graia victorum manus;
Cum Pallas uſto vertit iram ab Ilio
In impiam Ajacis ratem.

O quantus inſtat navitis ſudor tuis,
Tibique pallor luteus,
Et illa non virilis ejulatio,
Preces et averſum ad Jovem;
Ionius udo cum remugiens ſinus
Noto carinam ruperit!
Opima quod ſi praeda curvo littore
Porrecta mergos juveris,
Libidinoſus immolabitur caper,
Et agna Tempeſtatibus.

AD PETTIUM. ODE XI.

PETTI, nihil me, ſicut antea, juvat
Scribere verſiculos,
Amore perculſum gravi;
Amore, qui me, praeter omnes, expetit
Mollibus in pueris,
Aut in puellis urere.
Hic tertius December, ex quo deſtiti
Inachia furere,
Silvis honorem decutit.
Heu me, per Urbem (nam pudet tanti mali)
Fabula quanta fui!
Conviviorum et poenitet,
In queis amantem et languor et ſilentium
Arguit, et latere
Petitus imo ſpiritus.
Contrane lucrum nil valere candidum

Pauperis ingenium,
Querebar, adplorans tibi;
Simul calentis inverecundus Deus
Fervidiore mero
Arcana promorat loco.
Quod si meis inaestuet praecordiis
Libera bilis, ut haec
Ingrata ventis dividat
Fomenta, vulnus nil malum levantia;
Definet inparibus
Certare submotus pudor.
Ubi haec severus te palam laudaveram,
Jussus abire domum,
Ferebar incerto pede
Ad non amicos heu mihi postes, et heu
Limina dura, quibus
Lumbos et infregi latus.
Nunc, gloriantis quam libet mulierculam,
Vincere mollitie,
Amor Lycisci me tenet;
Unde expedire non amicorum queant
Libera consilia,
Nec contumeliae graves;
Sed alius ardor, aut puellae candidae,
Aut teretis pueri,
Longam renodantis comam.

ODE XII.

QUID tibi vis, mulier nigris dignissima barris?
Munera quid mihi, quidve tabellas
Mittis, nec firmo juveni, neque naris obesae?
Namque sagacius unus odoror,
Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis,
Quam canis acer, ubi lateat sus.
Quis sudor vietis, et quam malus undique membris
Crescit odor! cum pene soluto
Indomitam properat rabiem sedare; nec illi
Jam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus crocodili; jamque subando
Tenta, cubilia, tectaque rumpit.
Vel mea cum saevis agitat fastidia verbis,
Inachia langues minus ac me:
Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum
Mollis opus. pereat male, quae te
Lesbia, quaerenti taurum monstravit inertem;
Cum mihi Cous adesset Amyntas,
Cujus in indomito constantior inguine nervus,
Quam nova collibus arbor inhaeret.
Muricibus Tyriis iteratae vellera lanae,
Cui properabantur? tibi nempe:
Ne foret aequales inter conviva, magis quem
Diligeret mulier sua, quam te.
O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres
Agna lupos, capreaeque leones.

AD AMICUM. ODE XIII.

Horrida tempeſtas coelum contraxit; et imbres,
Niveſque deducunt Jovem:
Nunc mare, nunc ſilüae
Threïcio Aquilone ſonant: rapiamus, amice,
Occaſionem de die:
Dumque virent genua,
Et decet, obducta ſolvatur fronte ſenectus.
Tu vina Torquato move
Conſule preſſa meo.
Caetera mitte loqui: Deus haec fortaſſe benigna
Reducet in ſedem vice.
Nunc et Achaemenio
Perfundi nardo juvat, et fide Cyllenea
Levare duris pectora
Sollicitudinibus:
Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno:
Invicte mortalis, Dea
Nate puer Thetide,
Te manet Aſſaraci tellus, quam frigida parvi
Findunt Scamandri flumina,
Lubricus et Simois;
Unde tibi reditum certo ſubtemine Parcae
Rupere; nec mater domum
Caerula te revehet.
Illic omne malum vino cantuque levato,
Deformis aegrimoniae
Dulcibus adloquiis.

AD MAECENATEM. ODE XIV.

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
Oblivionem ſenſibus,
Pocula Lethaeos ut ſi ducentia ſomnos
Arente fauce traxerim,
Candide Maecenas, occidis ſaepe rogando:
Deus, Deus nam me vetat
Inceptos, olim promiſſum carmen, iambos
Ad umbilicum adducere.
Non aliter Samio dicunt arſiſſe Bathyllo
Anacreonta Teïum:
Qui perſaepe cava teſtudine flevit amorem
Non elaboratum ad pedem.
Ureris ipſe miſer: quod ſi non pulchior ignis
Accendit obſeſſam Ilion,
Gaude ſorte tua. me libertina, neque uno
Contenta, Phryne macerat.

AD NEAERAM. ODE XV.

Nox erat, et coelo fulgebat Luna ſereno
Inter minora ſidera;
Cum tu magnorum numen laeſura Deorum
In verba jurabas mea,
Arctius atque edera procera adſtringitur ilex,
Lentis adhaerens brachiis:
Dum pecori lupus, et nautis infeſtus Orion
Turbaret hibernum mare,

Intonſoſque agitaret Apollinis aura capillos,
Fore hunc amorem mutuum:
O dolitura mea multum virtute, Neaera:
Nam ſi quid in Flacco viri eſt,
Non feret adſiduas potiori te dare noctes;
Et quaeret iratus parem:
Nec ſemel offenſae cedet conſtantia formae,
Si certus intrarit dolor.
At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc
Superbus incedis malo,
Sis pecore et multa dives tellure licebit,
Tibique Pactolus fluat,
Nec te Pythagorae fallant arcana renati,
Formaque vincas Nirea;
Eheu, tranſlatos alio moerebis amores:
Aſt ego viciſſim riſero.

AD POPULUM ROMANUM. ODE XVI.

ALTERA jam teritur bellis civilibus aetas;
Suis et ipſa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marſi,
Minacis aut Etruſca Porſenae manus,
Aemula nec virtus Capuae, nec Spartacus acer,
Noviſque rebus infidelis Allobrox;
Nec fera caerulea domuit Germania pube,
Parentibuſque abominatus Hannibal;
Inpia perdemus devoti ſanguinis aetas?
Feriſque rurſus occupabitur ſolum?

Barbarus heu cineres insistet victor? et Urbem
Eques sonante verberabit ungula?
Quaeque carent ventis et solibus ossa Quirini,
(Nefas videre) dissipabit insolens?
Forte quid expediat communiter, aut melior pars
Malis carere quaeritis laboribus?
Nulla sit hac potior sententia (Phocaeorum
Velut profugit exsecrata civitas
Agros atque Lares patrios, habitandaque fana
Apris reliquit et rapacibus lupis)
Ire, pedes quocunque ferent; quocunque per undas
Notus vocabit, aut protervus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? secunda
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus in haec: simul imis saxa renarint
Vadis levata, ne redire sit nefas;
Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina laverit cacumina;
In mare seu celsus procurrerit Apenninus,
Novaque monstra junxerit libidine
Mirus amor; juvet ut tigres subsidere cervis,
Adulteretur et columba milüo;
Credula nec ravos timeant armenta leones;
Ametque salsa levis hircus aequora.
Haec, et quae poterunt reditus abscindere dulces,
Eamus omnis exsecrata civitas,
Aut pars indocili melior grege: mollis et exspes
Inominata perprimat cubilia.

Vos, quibus eſt virtus, muliebrem tollite luctum,
Etruſca praeter et volate littora.
Nos manet Oceanus circumvagus arva beata;
Petamus arva, divites et inſulas,
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et inputata floret uſque vinea;
Germinat et nunquam fallentis termes olivae;
Suamque pulla ficus ornat arborem;
Mella cava manant ex ilice; montibus altis
Levis crepante lympha deſilit pede:
Illic injuſſae veniunt ad mulctra capellae,
Refertque tenta grex amicus ubera;
Nec veſpertinus circumgemit urſus ovile,
Nec intumeſcit alta viperis humus;
Pluraque felices mirabimur; ut neque largis
Aquoſus Eurus arva radat imbribus;
Pinguia nec ſiccis urantur ſemina glebis;
Utrumque Rege temperante coelitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus;
Neque impudica Colchis intulit pedem:
Non huc Sidonii torſerunt cornua nautae;
Laborioſa nec cohors Ulyſſei.
Nulla nocent pecori contagia; nullius aſtri
Gregem aeſtuoſa torret impotentia.
Jupiter illa piae ſecrevit littora genti,
Ut inquinavit aere tempus aureum;
Aerea, dehinc ferro duravit ſecula; quorum
Piis ſecunda, vate me, datur fuga.

AD CANIDIAM. ODE XVII.

JAM jam efficaci do manus ſcientiae,
Supplex et oro regna per Proſerpinae,
Per et Dianae non movenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Refixa coelo devocare ſidera,
Canidia, parce vocibus tandem ſacris,
Citumque retro ſolve, ſolve turbinem.
Movit nepotem Telephus Nereïum,
In quem ſuperbus ordinarat agmina
Myſorum, et in quem tela acuta torſerat:
Unxere matres Iliae addictum feris
Alitibus atque canibus homicidam Hectorem;
Poſtquam relictis moenibus rex procidit
Heu pervicacis ad pedes Achilleï:
Setoſa duris exuere pellibus
Laborioſi remiges Ulyſſeï,
Volente Circe, membra: tunc mens, et ſonus
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis ſuperque poenarum tibi,
Amata nautis multum et inſtitoribus.
Fugit juventas, et verecundus color
Reliquit oſſa pelle amicta lurida:
Tuis capillus albus eſt odoribus.
Nullum a labore me reclinat otium:
Urguet diem nox, et dies noctem; neque eſt
Levare tenta ſpiritu praecordia.

Ergo negatum vincor ut credam miſer,
Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marſa diſſilire naenia.
Quid amplius vis? o mare et terra! ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
Neſſi cruore, nec Sicana fervida
Furens in Aetna flamma. tu, donec cinis
Injurioſis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quae finis? aut quod me manet ſtipendium?
Effare: juſſas cum fide poenas luam,
Paratus expiare, ſeu popoſceris
Centum juvencos, ſive mendaci lyra
Voles ſonari: tu pudica, tu proba
Perambulabis aſtra ſidus aureum.
Infamis Helenae Caſtor offenſus vicem,
Fraterque magni Caſtoris, victi prece,
Ademta vati reddidere lumina.
Et tu (potes nam) ſolve me dementia,
O nec paternis obſoleta ſordibus;
Nec in ſepulcris pauperum prudens anus
Novendiales diſſipare pulveres.
Tibi hoſpitale pectus, et purae manus;
Tuuſque venter partumeius; et tuo
Cruore rubros obſtetrix pannos lavit,
Utcunque fortis exſilis puerpera.

CANIDIAE RESPONSIO.

Quid obſeratis auribus fundis preces?
Non ſaxa nudis ſurdiora navitis
Neptunus alto tundit hibernus ſalo.
Inultus ut tu riſeris Cotyttia
Vulgata, ſacrum liberi Cupidinis?
Et Eſquilini Pontifex veneficî
Inpune ut Urbem nomine implêris meo?
Quid proderit ditaſſe Pelignas anus,
Velociuſve miſcuiſſe toxicum?
Sed tardiora fata te votis manent:
Ingrata miſero vita ducenda eſt, in hoc,
Novis ut uſque ſuppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignae Tantalus ſemper dapis;
Optat Prometheus obligatus aliti;
Optat ſupremo conlocare Siſyphus
In monte ſaxum: ſed vetant leges Jovis.
Voles modo altis deſilire turribus,
Modo enſe pectus Norico recludere;
Fruſtraque vincla gutturi innectes tuo,
Faſtidioſa triſtis aegrimonia.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques:
Meaeque terra cedet inſolentiae.
An quae movere cereas imagines,

(Ut ipſe noſti curioſus) et polo
Deripere Lunam vocibus poſſim meis,
Poſſim crematos excitare mortuos,
Deſiderique temperare pocula,
Plorem artis in te nil valentis exitum?

CARMEN SECULARE.

PHOEBE, ſilvarumque potens Diana,
Lucidum coeli decus, o colendi
Semper, et culti, date quae precamur
Tempore ſacro;
Quo Sibyllini monuere verſus,
Virgines lectas pueroſque caſtos
Dis, quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen.
Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis et celas, aliuſque et idem
Naſceris, poſſis nihil urbe Roma
Viſere majus.
Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithya, tuere matres;
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu Genitalis.
Diva, producas ſobolem, Patrumque
Proſperes decreta ſuper jugandis
Feminis, proliſque novae feraci
Lege marita:
Certus undenos decies per annos
Orbis ut cantus, referatque ludos
Ter die claro, totieſque grata
Nocte frequentes.

Voſque veraces ceciniſſe parcae,
Quod ſemel dictum, ſtabiliſque rerum
Terminus ſervet, bona jam peractis
Jungite fata.
Fertilis frugum pecoriſque tellus
Spicea donet Cererem corona:
Nutriant foetus et aquae ſalubres,
Et Jovis aurae.
Condito mitis placiduſque telo
Supplices audi pueros, Apollo;
Siderum regina bicornis audi,
Luna, puellas.
Roma ſi veſtrum eſt opus, Iliaeque
Littus Etruſcum tenuere turmae,
Juſſa pars mutare Lares, et urbem
Soſpite curſu:
Cui per ardentem ſine fraude Trojam
Caſtus Aeneas patriae ſuperſtes
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis.
Di, probos mores docili juventae,
Di, ſenectuti placidae quietem,
Romulae genti date remque prolemque
Et decus omne.
Quique vos bobus veneratur albis
Clarus Anchiſae Veneriſque ſanguis,
Imperet bellante prior, jacentem
Lenis in hoſtem.

Jam mari terraque manus potentes
Medus, Albanaſque timet ſecures:
Jam Scythae reſponſa petunt, ſuperbi
Nuper et Indi.
Jam Fides, et Pax, et Honor, Pudorque
Priſcus, et neglecta redire Virtus
Audet; adparetque beata pleno
Copia cornu.
Augur, et fulgente decorus arcu
Phoebus, acceptuſque novem Camenis,
Qui ſalutari levat arte feſſos
Corporis artus,
Si Palatinas videt aequus arces,
Remque Romanam, Latiumque felix,
Alterum in luſtrum, meliuſque ſemper
Proroget aevum:
Quaeque Aventinum tenet Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet; et votis puerorum amicas
Adplicet aures.
Haec Jovem ſentire Deoſque cunctos
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus et Phoebi chorus et Dianae
Dicere laudes.

QUINTI HORATII FLACCI SERMONUM LIBRI DUO.

QUINTI
HORATII FLACCI
SERMONUM
LIBER PRIMUS.

SATIRA I.

QUI fit Maecenas, ut nemo, quam ſibi ſortem,
Seu ratio dederit, ſeu fors objecerit, illa
Contentus vivat; laudet diverſa ſequentes?
O fortunati mercatores, gravis annis
Miles ait, multo jam fractus membra labore.
Contra mercator, navim jactantibus Auſtris,
Militia eſt potior. quid enim? concurritur: horae
Momento cita mors venit, aut victoria laeta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum conſultor ubi oſtia pulſat.
Ille, datis vadibus, qui rure extractus in urbem eſt,
Solos felices viventes clamat in urbe.
Caetera de genere hoc (adeo ſunt multa) loquacem
Delaſſare valent Fabium. ne te morer, audi,

Quo rem deducam. ſi quis Deus, En ego, dicat,
Jam faciam quod vultis; eris tu, qui modo miles,
Mercator; tu conſultus modo, ruſticus: hinc vos,
Vos hinc, mutatis diſcedite partibus. eia,
Quid? ſtatis? nolint. atqui licet eſſe beatis.
Quid cauſae eſt, merito quin illis Jupiter ambas
Iratus buccas inflet, neque ſe fore poſthac
Tam facilem dicat, votis ut praebeat aurem?
Praeterea, (ne ſic, ut qui jocularia, ridens
Percurram: quanquam ridentem dicere verum
Quid vetat? ut pueris olim dant cruſtula blandi
Doctores, elementa velint ut diſcere prima:
Sed tamen amoto quaeramus ſeria ludo.)
Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles, nautaeque per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
Seſe ferre, ſenes ut in otia tuta recedant,
Aiunt, cum ſibi ſint congeſta cibaria: ſicut
Parvula (nam exemplo eſt) magni formica laboris
Ore trahit quodcunque poteſt, atque addit acervo
Quem ſtruit, haud ignara, ac non incauta futuri.
Quae, ſimul inverſum contriſtat Aquarius annum,
Non uſquam prorepit, et illis utitur ante
Quaeſitis patiens; cum te neque fervidus aeſtus
Demoveat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum;
Nil obſtet tibi, dum ne ſit te ditior alter.
Quid juvat immenſum te argenti pondus et auri
Furtim defoſſa timidum deponere terra?

Quod, ſi comminuas, vilem redigatur ad aſſem.
At, ni id fit, quid habet pulchri conſtructus acervus?
Millia frumenti tua triverit area centum:
Non tuus hoc capiet venter plus ac meus: ut ſi
Reticulum panis venales inter onuſto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias quam
Qui nil portarit. vel dic, quid referat intra
Naturae fines viventi, jugera centum, an
Mille aret? at ſuave eſt ex magno tollere acervo.
Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria noſtris?
Ut, tibi ſi ſit opus liquidi non amplius urna,
Vel cyatho; ac dicas, magno de flumine malim
Quam ex hoc fonticulo tantundem ſumere: eo ſit,
Plenior ut ſi quos delectet copia juſto,
Cum ripa ſimul avulſos ferat Aufidus acer.
At qui tantulo eget, quanto eſt opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.
At bona pars hominum decepta cupidine falſo,
Nil ſatis eſt, inquit, quia tanti, quantum habeas, ſis.
Quid facias illi? jubeas miſerum eſſe, libenter
Quatenus id facit: ut quidam memoratur Athenis
Sordidus ac dives, populi contemnere voces
Sic ſolitus: Populus me ſibilat; at mihi plaudo
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arca.
Tantalus a labris ſitiens fugientia captat
Flumina. quid? rides? mutato nomine, de te
Fabula narratur. congeſtis undique ſaccis

Indormis inhians, et tanquam parcere ſacris
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Neſcis quo valeat nummus? quem praebeat uſum?
Panis ematur, olus, vini ſextarius; adde
Queis humana ſibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctesque dieſque
Formidare malos fures, incendia, ſervos,
Ne te compilent fugientes, hoc juvat? horum
Semper ego optarim pauperrimus eſſe bonorum.
At ſi condoluit tentatum frigore corpus;
Aut alius caſus lecto te adfixit; habes qui
Adſideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suſcitet, ac reddat gnatis cariſque propinquis.
Non uxor ſalvum te vult, non filius; omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellae.
Miraris, cum tu argento poſt omnia ponas,
Si nemo praeſtet, quem non merearis, amorem?
At ſi cognatos, nullo Natura labore
Quos tibi dat, retinere velis ſervareque amicos,
Infelix operam perdas; ut ſi quis aſellum
In campo doceat parentem currere frenis.
Denique ſit finis quaerendi: cumque habeas plus,
Pauperiem metuas minus; et finire laborem
Incipias, parto quod avebas: nec facias quod
Umidius quidam (non longa eſt fabula) dives
Ut metiretur nummos, ita ſordidus ut ſe
Non unquam ſervo melius veſtiret, ad uſque
Supremum tempus, ne ſe penuria victus

Opprimeret, metuebat; at hunc liberta ſecuri
Diviſit medium, fortiſſima Tyndaridarum.
Quid mî igitur ſuades? ut vivam Maenius? aut ſic,
Ut Nomentanus? pergis pugnantia ſecum
Frontibus adverſis componere. non ego avarum
Cum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
Eſt inter Tanaïn quiddam ſocerumque Viſelli.
Eſt modus in rebus; ſunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit conſiſtere rectum.
Illuc, unde abii, redeo: nemon' ut avarus
Se probet, ac potius laudet diverſa ſequentes?
Quodque aliena capella gerat diſtentius uber,
Tabeſcat? neque ſe majori pauperiorum
Turbae conparet? hunc atque hunc ſuperare laboret?
Sic feſtinanti ſemper locupletior obſtat:
Ut cum carceribus miſſos rapit ungula currus;
Inſtat equis auriga ſuos vincentibus, illum
Praeteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit, ut raro, qui ſe vixiſſe beatum
Dicat, et exacto contentus tempore, vita
Cedat uti conviva ſatur, reperire queamus.
Jam ſatis eſt: ne me Criſpini ſcrinia lippi
Conpilaſſe putes, verbum non amplius addam.

SATIRA II.

Ambubaiarum collegia, pharmacopolae,
Mendici, mimae, balatrones; hoc genus omne,
Moeſtum ac ſollicitum eſt cantoris morte Tigelli:

Quippe benignus erat. contra hic, ne prodigus eſſe
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere poſſit.
Hunc ſi perconteris, avi cur atque parentis
Praeclaram ingrata ſtringat malus ingluvie rem,
Omnia conductis coëmens obſonia nummis?
Sordidus, atque animi quod parvi nolit haberi,
Reſpondet. laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius vappae famam timet ac nebulonis,
Dives agris, dives poſitis in foenore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exſecat; atque
Quanto perditior quiſque eſt, tanto acrius urguet:
Nomina ſectatur, modo ſumpta veſte virili
Sub patribus duris, tironum. Maxime, quis non,
Jupiter, exclamat, ſimul atque audivit? at in ſe
Pro quaeſtu ſumptum facit hic. vix credere poſſis,
Quam ſibi non ſit amicus: ita ut pater ille, Terenti
Fabula quem miſerum nato vixiſſe fugato
Inducit, non ſe pejus cruciaverit atque hic.
Si quis nunc quaerat, quo res haec pertinet? illuc;
Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis demiſſis ambulat; eſt qui
Inguen ad obſcoenum ſubductis uſque facetus.
Paſtillos Rufillus olet, Gargonius hircum:
Nil medium eſt. ſunt qui nolint tetigiſſe, niſi illas,
Quarum ſubſuta talos tegat inſtita veſte:
Contra alius nullam, niſi olenti in fornice ſtantem.
Quidam notus homo cum exiret fornice; macte

Virtute eſto, inquit ſententia dia Catonis.
Nam ſimul ac venas inflavit tetra libido,
Huc juvenes aequum eſt deſcendere, non alienas
Permolere uxores. Nolim laudarier, inquit,
Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.
Audire eſt operae pretium, procedere recte
Qui moechis non vultis, ut omni parte laborent;
Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque haec rara, cadat dura inter ſaepe pericla.
Hic ſe praecipitem tecto dedit: ille flagellis
Ad mortem caeſus: fugiens hic decidit acrem
Praedonum in turbam: dedit hic pro corpore nummos:
Hunc perminxerunt calones: quin etiam illud
Accidit, ut cuidam teſtes caudamque ſalacem
Demeteret ferrum. jure omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx eſt in claſſe ſecunda!
Libertinarum dico; Salluſtius in qua
Non minus inſanit, quam qui moechatur. at hic ſi,
Qua res, qua ratio ſuaderet, quaque modeſte
Munificum eſſe licet, vellet bonus atque benignus
Eſſe; daret quantum ſatis eſſet: nec ſibi damno
Dedecorique foret. verum hoc ſe amplectitur uno,
Hoc amat, hoc laudat: matronam nullam ego tango,
Ut quondam Marſaeus amator Originis, ille
Qui patrium mimae donat fundumque laremque,
Nil fuerit mî, inquit, cum uxoribus unquam alienis.
Verum eſt cum mimis, eſt cum meretricibus; unde
Fama malum gravius, quam res, trahit. an tibi abunde

Perſonam ſatis eſt, non illud, quidquid ubique
Officit, evitare? bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malum eſt ubicumque. quid inter-
eſt in matrona, ancilla, pecceſve togata?
Villius in Fauſta Sullae gener, hoc miſer uno
Nomine deceptus, poenas dedit uſque, ſuperque
Quam ſatis eſt, pugnis caeſus, ferroque petitus,
Excluſus fore, cum Longarenus foret intus.
Huic ſi, mutonis verbis mala tanta videntis,
Diceret haec animus; Quid vis tibi? numquid ego a te
Magno prognatum depoſco conſule cunnum,
Velatumque ſtola, mea cum conferbuit ira?
Quid reſponderet? magno patre nata puella eſt.
At quanto meliora monet, pugnantiaque iſtis
Dives opis Natura ſuae! tu ſi modo recte
Diſpenſare velis, ac non fugienda petendis
Immiſcere; tuo vitio, rerumne labores,
Nil referre putas? quare, ne poeniteat te,
Deſine matronas ſectarier; unde laboris
Plus haurire mali eſt, quam ex re decerpere fructus.
Nec magis huic, inter niveos virideſque lapillos,
Sit licet hoc, Cerinthe, tuum tenerum eſt femur, aut crus
Rectius: atque etiam melius perſaepe togatae.
Adde huc; quod mercem ſine fucis geſtat, aperte
Quod venale habet oſtendit: nec, ſi quid honeſti eſt,
Jactat habetque palam, quaerit quo turpia celet.
Regibus hic mos eſt, ubi equos mercantur, opertos
Inſpiciunt, ne, ſi facies (ut ſaepe) decora,

Molli fulta pede eſt, emtorem inducat hiantem,
Quod pulchrae clunes, breve quod caput, ardua cervix.
Hoc illi recte. ne corporis optima Lynceis
Contemplere oculis, Hypſaea caecior, illa,
Quae mala ſunt, ſpectes. o crus! o brachia! verum
Depygis, naſuta, brevi latere, ac pede longo eſt.
Matronae praeter faciem nil cernere poſſis,
Caetera, ni Catia eſt, demiſſa veſte tegentis.
Si interdicta petes, vallo circumdata, (nam te
Hoc facit inſanum) multae tibi tum officient res;
Cuſtodes, lectica, ciniflones, paraſitae,
Ad talos ſtola demiſſa, et circumdata palla
Plurima, quae invideant pure adparere tibi rem.
Altera nil obſtat: Cois tibi pene videre eſt
Ut nudam; ne crure malo, ne ſit pede turpi;
Metiri poſſis oculo latus. an tibi mavis
Inſidias fieri, pretiumque avellier, ante
Quam mercem oſtendi? LEPOREM venator, ut alta
In nive ſectatur, poſitum ſic tangere nolit;
Cantat, et adponit: MEUS eſt amor huic ſimilis; nam
Tranſvolat in medio poſita, et fugientia captat.
Hiſcene verſiculis ſperas tibi poſſe dolores,
Atque aeſtus, curaſque graves e pectore tolli?
Nonne cupidinibus ſtatuit Natura modum, quem,
Quid latura, ſibi quid ſit dolitura negatum,
Quaerere plus prodeſt, et inane abſcindere ſoldo?
Num, tibi cum fauces urit ſitis, aurea quaeris
Pocula? num eſuriens faſtidis omnia praeter

Pavonem, rhombumque? tument tibi cum inguina, num ſi
Ancilla, aut verna eſt praeſto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi?
Non ego: namque parabilem amo Venerem, facilemque.
Illam, Poſt paullo; Sed pluris, Si exierit vir,
Gallis: Hanc, Philodemus ait, ſibi, quae neque magno
Stet pretio, neque cunctetur, cum eſt juſſa venire.
Candida rectaque ſit, munda hactenus, ut neque longa,
Nec magis alba velit, quam det Natura, videri.
Haec, ubi ſuppoſuit dextro corpus mihi laevum
Ilia et Egeria eſt: do nomen quodlibet illi.
Nec vereor, ne, dum futuo, vir rure recurrat;
Janua frangatur; latret canis; undique magno
Pulſa domus ſtrepitu reſonet; vepallida lecto
Deſiliat mulier; miſeram ſe conſcia clamet;
Cruribus haec metuat, doti deprenſa, egomet mî.
Diſcincta tunica fugiendum eſt, ac pede nudo;
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miſerum eſt: Fabio vel judice vincam.

SATIRA III.

Omnibus hoc vitium eſt cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare rogati;
Injuſſi nunquam deſiſtant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Caeſar, qui cogere poſſet,
Si peteret per amicitiam patris atque ſuam, non
Quidquam proficeret: ſi conlibuiſſet, ab ovo
Uſque ad mala citaret, Io Bacche, modo ſumma

Voce, modo hac, reſonat quae chordis quatuor ima.
Nil aequale homini fuit illi: ſaepe velut qui
Currebat fugiens hoſtem; perſaepe velut qui
Junonis ſacra ferret: habebat ſaepe ducentos,
Saepe decem ſervos: modo Reges atque Tetrarchas,
Omnia magna loquens; modo, Sit mihi menſa tripes, et
Concha ſalis puri, et toga quae defendere frigus
Quamvis craſſa queat. decies centena dediſſes
Huic parco paucis contento; quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipſum
Mane; diem totum ſtertebat. nil fuit unquam
Sic inpar ſibi. nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?
Nullane habes vitia? imo alia, et fortaſſe minora.
Maenius abſentem Novium cum carperet; Heus tu,
Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis
Verba putas? Egomet mi ignoſco, Maenius inquit.
Stultus et inprobus hic amor eſt, dignuſque notari.
Cum tua praevideas oculis male lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut ſerpens Epidaurius? at tibi contra
Evenit, inquirant vitia ut tua rurſus et illi.
Iracundior eſt paullo: minus aptus acutis
Naribus horum hominum: rideri poſſit, eo quod
Ruſticius tonſo toga defluit, et male laxus
In pede calceus haeret. at eſt bonus, ut melior vir
Non alius quiſquam: at tibi amicus; at ingenium ingens
Inculto latet hoc ſub corpore. denique teipſum
Concute, num qua tibi vitiorum inſeverit olim

Natura, aut etiam conſuetudo mala: namque
Neglectis urenda filix innaſcitur agris.
Illuc praevertamur, amatorem quod amicae
Turpia decipiunt caecum vitia, aut etiam ipſa haec
Delectant; veluti Balbinum polypus Agnae.
Vellem in amicitia ſic erraremus, et iſti
Errori nomen Virtus poſuiſſet honeſtum.
At, pater ut gnati, ſic nos debemus amici,
Si quod ſit vitium, non faſtidire, ſtrabonem
Adpellat Paetum pater; et Pullum, male parvus
Si cui filius eſt, ut abortivus fuit olim
Siſyphus; hunc Varum, diſtortis cruribus; illum
Balbutit Scaurum, pravis fultum male talis.
Parcius hic vivit; frugi dicatur. ineptus
Et jactantior hic paullo eſt; concinnus amicis
Poſtulat ut videatur. at eſt truculentior, atque
Plus aequo liber: ſimplex, fortiſque habeatur.
Caldior eſt: acres inter numeretur. opinor,
Haec res et jungit, junctos et ſervat amicos.
At nos virtutes ipſas invertimus; atque
Sincerum cupimus vas incruſtare. probus quis
Nobiſcum vivit, multum demiſſus homo: illi
Tardo cognomen pingui damus. hic fugit omnes
Inſidias, nullique malo latus obdit apertum,
(Cum genus hoc inter vitae verſemur, ubi acris
Invidia, atque vigent ubi crimina) pro bene ſano
Ac non incauto, fictum aſtutumque vocamus.
Simplicior quis et eſt; (qualem me ſaepe libenter

Obtulerim tibi, Maecenas,) ut forte legentem,
Aut tacitum impellat quovis ſermone moleſtus:
Communi ſenſu plane caret, inquimus. eheu
Quam temere in noſmet legem ſancimus iniquam!
Nam vitiis nemo ſine naſcitur: optimus ille eſt,
Qui minimis urguetur. amicus dulcis, ut aequum eſt,
Cum mea compenſet vitiis bona, pluribus hiſce
(Si modo plura mihi bona ſunt) inclinet, amari
Si volet; hac lege in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
Poſtulat; ignoſcat verrucis illius. aequum eſt
Peccatis veniam poſcentem reddere rurſus.
Denique, quatenus excidi penitus vitium irae,
Caetera item nequeunt ſtultis haerentia; cur non
Ponderibus moduliſque ſuis ratio utitur? ac, res
Ut quaeque eſt, ita ſuppliciis delicta coërcet?
Si quis eum ſervum, patinam qui tollere juſſus
Semeſos piſces tepidumque ligurierit jus,
In cruce ſuffigat; Labeone inſanior inter
Sanos dicatur. quanto hoc furioſius, atque
Majus peccatum eſt? paullum deliquit amicus;
Quod niſi concedas, habeare inſuavis: acerbus
Odiſti et fugis, ut Ruſonem debitor aeris;
Qui niſi, cum triſtes miſero venere Kalendae,
Mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras,
Porrecto jugulo, hiſtorias, captivus ut, audit.
Comminxit lectum potus, menſave catillum
Evandri manibus tritum dejecit? ob hanc rem,

Aut poſitum ante mea quia pullum in parte catini
Suſtulit eſuriens, minus hoc jucundus amicus
Sit mihi? quid faciam, ſi furtum fecerit, aut ſi
Prodiderit conmiſſa fide, ſponſumque negarit?
Queis paria eſſe fere placuit peccata, laborant
Cum ventum ad verum eſt: ſenſus, moreſque repugnant,
Atque ipſa utilitas, juſti prope mater et aequi.
Cum prorepſerunt primis animalia terris,
Mutum ac turpe pecus, glandem atque cubilia propter,
Unguibus, et pugnis, dein fuſtibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quae poſt fabricaverat uſus:
Donec verba, quibus voces ſenſuſque notarent,
Nominaque invenere: dehinc abſiſtere bello,
Oppida coeperunt munire, et ponere leges,
Ne quis fur eſſet, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Cauſa: ſed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos Venerem incertam rapientes more ferarum
Viribus editior caedebat, ut in grege taurus.
Jura inventa metu injuſti fateare neceſſe eſt:
Tempora ſi faſtoſque velis evolvere mundi.
Nec Natura poteſt juſto ſecernere iniquum,
Dividit ut bona diverſis, fugienda petendis.
Nec vincet Ratio hoc, tantundem ut peccet, idemque,
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus Divûm ſacra legerit. adſit
Regula, peccatis quae poenas inroget aequas:
Ne ſcutica dignum horribili ſectere flagello.

Nam, ut ferula caedas meritum majora ſubire
Verbera, non vereor: cum dicas eſſe pares res
Furta latrociniis; et magnis parva mineris
Falce reciſurum ſimili te, ſi tibi regnum
Permittant homines. ſi dives, qui ſapiens eſt,
Et ſutor bonus, et ſolus formoſus, et eſt Rex:
Cur optas quod habes? non noſti quid pater, inquit,
Chryſippus dicat: ſapiens crepidas ſibi nunquam,
Nec ſoleas fecit: ſutor tamen eſt ſapiens. Quî?
Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen, atque
Optimus eſt modulator: ut Alfenus vafer, omni
Abjecto inſtrumento artis, clauſaque taberna,
Sutor erat: ſapiens operis ſic optimus omnis
Eſt opifex, ſic Rex ſolus. vellunt tibi barbam
Laſcivi pueri, quos tu niſi fuſte coërces,
Urgueris turba circum te ſtante, miſerque
Rumperis, et latras, magnorum maxime Regum.
Ne longum faciam, dum tu quadrante lavatum
Rex ibis; neque te quiſquam ſtipator, ineptum
Praeter Criſpinum, ſectabitur; et mihi dulces
Ignoſcent, ſi quid peccaro ſtultus, amici:
Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
Privatuſque magis vivam te Rege beatus.

SATIRA IV.

Eupolis atque Cratinus, Ariſtophaneſque poëtae,
Atque alii, quorum Comoedia priſca virorum eſt,
Si quis erat dignus deſcribi, quod malus ac fur,

Quod moechus foret, aut ſicarius, aut alioqui
Famoſus; multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius, hoſce ſecutus,
Mutatis tantum pedibus numeriſque, facetus,
Emunctae naris, durus conponere verſus:
Nam fuit hoc vitioſus: in hora ſaepe ducentos,
Ut magnum, verſus dictabat ſtans pede in uno:
Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles:
Garrulus, atque piger ſcribendi ferre laborem;
Scribendi recte: nam ut multum, nil moror. ecce
Criſpinus minimo me provocat: Accipe, ſi vis,
Accipe jam tabulas: detur nobis locus, hora,
Cuſtodes: videamus, uter plus ſcribere poſſit.
Di bene fecerunt, inopis me, quodque puſilli
Finxerunt animi, raro et perpauca loquentis.
At tu concluſas hircinis follibus auras
Uſque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis, imitare. beatus Fannius, ultro
Delatis capſis et imagine: cum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
Quod ſunt, quos genus hoc minime juvat, utpote plures
Culpari dignos. quemvis media erue turba;
Aut ab avaritia, aut miſera ambitione laborat.
Hic nuptarum inſanit amoribus, hic puerorum:
Hunc capit argenti ſplendor: ſtupet Albius aere:
Hic mutat merces ſurgente a Sole ad eum quo
Veſpertina tepet regio: quin per mala praeceps
Fertur, uti pulvis conlectus turbine: ne quid

Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt verſus, odere poëtas.
Foenum habet in cornu, longe fuge: dummodo riſum
Excutiat ſibi, non hic cuiquam parcet amico:
Et quodcunque ſemel chartis inleverit, omnes
Geſtiet a furno redeuntes ſcire lacuque,
Et pueros et anus. Agedum, pauca accipe contra.
Primum ego me illorum, dederim quibus eſſe poëtis,
Excerpam numero. neque enim concludere verſum
Dixeris eſſe ſatis: neque ſi quis ſcribat, uti nos,
Sermoni propiora, putas hunc eſſe poëtam.
Ingenium cui ſit, cui mens divinior, atque os
Magna ſonaturum, des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam, comoedia necne poëma
Eſſet, quaeſivere: quod acer ſpiritus ac vis,
Nec verbis nec rebus ineſt; niſi quod pede certo
Differt ſermoni, ſermo merus. at pater ardens
Saevit, quod meretrice nepos inſanus amica
Filius, uxorem grandi cum dote recuſet;
Ebrius et (magnum quod dedecus) ambulet ante
Noctem cum facibus. num quid Pomponius iſtis
Audiret leviora, pater ſi viveret? ergo
Non ſatis eſt puris verſum perſcribere verbis;
Quem ſi diſſolvas, quivis ſtomachetur eodem,
Quo perſonatus pacto pater. his, ego quae nunc,
Olim quae ſcripſit Lucilius, eripias ſi
Tempora certa modoſque, et quod prius ordine verbum eſt
Poſterius facias, praeponens ultima primis;

Non (ut ſi ſolvas ‘ Poſtquam Diſcordia tetra
‘ Belli ferratos poſtes portaſque refregit,)
Invenias etiam disjecti membra poëtae.
Hactenus haec: alias, juſtum ſit necne poëma,
Nunc illud tantum quaeram; meritone tibi ſit
Suſpectum genus hoc ſcribendi. Sulcius acer
Ambulat et Caprius, rauci male, cumque libellis;
Magnus uterque timor latronibus: at bene ſi quis
Et puris vivat manibus; contemnat utrumque.
Ut ſis tu ſimilis Coeli Byrrhique latronum:
Non ego ſim Capri, neque Sulci: cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat neque pila libellos:
Queis manus inſudet vulgi Hermogeniſque Tigelli:
Non recito cuiquam, niſi amicis, idque coactus;
Non ubivis, coramve quibuſlibet. in medio qui
Scripta foro recitent ſunt multi: quique lavantes.
Suave locus voci reſonat concluſus. inanes
Hoc juvat, haud illud quaerentes, num ſine ſenſu,
Tempore num faciant alieno. Laedere gaudes,
Inquis: et hoc ſtudio pravus facis. Unde petitum
Hoc in me jacis? eſt auctor quis denique eorum
Vixi cum quibus? abſentem qui rodit amicum;
Qui non defendit, alio culpante; ſolutos
Qui captat riſus hominum, famamque dicacis;
Fingere qui non viſa poteſt; conmiſſa tacere
Qui nequit; hic niger eſt; hunc tu, Romane, caveto.
Saepe tribus lectis videas coenare quaternos:
E quibus unus amet quavis adſpergere cunctos,

Praeter eum qui praebet aquam: poſt, hunc quoque potus,
Condita cum verax aperit praecordia Liber.
Hic tibi comis et urbanus liberque videtur
Infeſto nigris: ego ſi riſi, quod ineptus
Paſtillos Rufillus olet, Gargonius hircum,
Lividus ac mordax videor tibi? mentio ſi qua
De Capitolini furtis injecta Petilli
Te coram fuerit; defendas, ut tuus eſt mos:
Me Capitolinus convictore uſus amicoque
A puero eſt, cauſaque mea permulta rogatus
Fecit, et incolumis laetor quod vivit in Urbe:
Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud
Fugerit. hic nigrae ſuccus loliginis, haec eſt
Aerugo mera; quod vitium procul abfore chartis,
Atque animo prius, ut ſi quid promittere de me
Poſſum aliud, vere promitto. liberius ſi
Dixero quid, ſi forte jocoſius; hoc mihi juris
Cum venia dabis. inſuevit pater optimus hoc me,
Ut fugerem exemplis vitiorum quaeque notando,
Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo quod mî ipſe paraſſet:
Nonne vides, Albi ut male vivat filius? utque
Barrus inops? magnum documentum, ne patriam rem
Perdere quis velit. a turpi meretricis amore
Cum deterreret; Sectani diſſimilis ſis.
Ne ſequerer moechas, conceſſa cum Venere uti
Poſſem; Deprenſi non bella eſt fama Treboni,
Aiebat: ſapiens, vitatu quidque petitu

Sit melius, cauſas reddet tibi: mî ſatis eſt, ſi
Traditum ab antiquis morem ſervare, tuamque,
Dum cuſtodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem poſſum. ſimul ac duraverit aetas
Membra animumque tuum, nabis ſine cortice. ſic me
Formabat puerum dictis: et ſive jubebat
Ut facerem quid, Habes auctorem, quo facias hoc:
Unum ex judicibus ſelectis objiciebat:
Sive vetabat; An hoc inhoneſtum et inutile factu
Necne ſit, addubites, flagret rumore malo cum
Hic atque ille? avidos vicinum funus ut aegros
Exanimat, mortiſque metu ſibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria ſaepe
Abſterrent vitiis. ex hoc ego ſanus ab illis,
Perniciem quaecumque ferunt: mediocribus, et queis
Ignoſcas, vitiis teneor. fortaſſis et iſtinc
Largiter abſtulerit longa aetas, liber amicus,
Conſilium proprium: neque enim, cum lectulus, aut me
Porticus excepit, deſum mihi. Rectius hoc eſt;
Hoc faciens vivam melius: ſic dulcis amicis
Occurram: hoc quidam non belle: numquid ego illi
Imprudens olim faciam ſimile? haec ego mecum
Conpreſſis agito labris. ubi quid datur oti,
Inludo chartis. hoc eſt mediocribus illis
E vitiis unum: cui ſi concedere nolis,
Multa poëtarum veniet manus, auxilio quae
Sit mihi (nam multo plures ſumus) ac veluti te
Judaei, cogemus in hanc concedere turbam.

SATIRA V.

EGRESSUM magna me accepit Aricia Roma,
Hoſpitio modico: rhetor comes Heliodorus,
Graecorum longe doctiſſimus; inde Forum Appi
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi diviſimus, altius ac nos
Praecinctis, unum. minus eſt gravis Appia tardis.
Hic ego, propter aquam, quod erat deterrima, ventri
Indico bellum, coenantes haud animo aequo
Exſpectans comites. jam nox inducere terris
Umbras, et coelo diffundere ſigna parabat:
Tum pueri nautis, pueris convicia nautae
Ingerere. Huc adpelle. trecentos inſeris: ohe
Jam ſatis eſt. dum aes exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. mali culices, ranaeque paluſtres
Avertunt ſomnos. abſentem cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta, atque viator
Certatim: tandem feſſus dormire viator
Incipit; ac miſſae paſtum retinacula mulae
Nauta piger ſaxo religat, ſtertitque ſupinus.
Jamque dies aderat, cum nil procedere lintrem
Sentimus; donec cerebroſus proſilit unus,
Ac mulae nautaeque caput lumboſque ſaligno
Fuſte dolat. quarta vix demum exponimur hora.
Ora manuſque tua lavimus, Feronia, lympha.
Millia tum pranſi tria repimus; atque ſubimus
Inpoſitum ſaxis late candentibus Anxur.

Huc venturus erat Maecenas optimus atque
Cocceius, miſſi magnis de rebus uterque
Legati; averſos ſoliti conponere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Inlinere. interea Maecenas advenit, atque
Cocceius, Capitoque ſimul Fonteius, ad unguem
Factus homo, Antoni, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Luſco Praetore libenter
Linquimus, inſani ridentes praemia ſcribae,
Praetextam, et latum clavum, prunaeque batillum.
In Mamurrarum laſſi deinde urbe manemus,
Murena praebente domum, Capitone culinam.
Poſtera lux oritur multo gratiſſima: namque
Plotius et Varius Sinueſſae, Virgiliuſque
Occurrunt; animae, quales neque candidiores
Terra tulit; neque queis me ſit devinctior alter.
O, qui conplexus, et gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo ſanus amico.
Proxima Campano ponti quae villula, tectum
Praebuit, et parochi, quae debent, ligna ſalemque.
Hinc muli Capuae clitellas tempore ponunt.
Luſum it Maecenas, dormitum ego Virgiliuſque:
Namque pila lippis inimicum et ludere crudis.
Hinc nos Cocceii recipit pleniſſima villa,
Quae ſuper eſt Caudi cauponas. nunc mihi paucis
Sarmenti ſcurrae pugnam Meſſique Cicerri,
Muſa, velim memores; et quo patre natus uterque
Contulerit lites. Meſſi clarum genus Oſci:

Sarmenti domina exſtat. ab his majoribus orti
Ad pugnam venere. prior Sarmentus: Equi te
Eſſe feri ſimilem dico. ridemus; et ipſe
Meſſius, Accipio: caput et movet. o, tua cornu
Ni foret exſecto frons, inquit, quid faceres; cum
Sic mutilus minitaris? at illi foeda cicatrix
Setoſam laevi frontem turpaverat oris.
Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
Paſtorem ſaltaret uti Cyclopa, rogabat:
Nil illi larva aut tragicis opus eſſe cothurnis.
Multa Cicerrus ad haec; Donaſſet jamne catenam
Ex voto Laribus, quaerebat: ſcriba quod eſſet,
Deterius nihilo dominae jus eſſe. rogabat
Denique, cur unquam fugiſſet, cui ſatis una
Farris libra foret, gracili ſic, tamque puſillo.
Prorſus jucunde coenam produximus illam.
Tendimus hinc recta Beneventum; ubi ſedulus hoſpes
Pene arſit, macros dum turdos verſat in igne:
Nam vaga per veterem dilapſo flamma culinam
Vulcano, ſummum properabat lambere tectum:
Convivas avidos coenam, ſervoſque timentes
Tum rapere, atque omnes reſtinguere velle videres.
Incipit ex illo montes Appulia notos
Oſtentare mihi, quos torret Atabulus; et quos
Nunquam erepſemus, niſi nos vicina Trivici
Villa recepiſſet, lacrimoſo non ſine fumo;
Udos cum foliis ramos urente camino.
Hic ego mendacem ſtultiſſimus uſque puellam

Ad mediam noctem exſpecto: ſomnus tamen aufert
Intentum Veneri: tum immundo ſomnia viſu
Nocturnam veſtem maculant ventremque ſupinum.
Quattuor hinc rapimur viginti et millia rhedis,
Manſuri oppidulo, quod verſu dicere non eſt,
Signis perfacile eſt. venit viliſſima rerum
Hic aqua: ſed panis longe pulcherrimus, ultra
Callidus ut ſoleat humeris portare viator:
Nam Canuſi lapidoſus; aquae non ditior urna:
Qui locus a forti Diomede eſt conditus olim.
Flentibus hinc Varius diſcedit moeſtus amicis.
Inde Rubos feſſi pervenimus; utpote longum
Carpentes iter, et factum corruptius imbri.
Poſtera tempeſtas melior, via pejor, aduſque
Bari moenia piſcoſi. dein Gnatia lymphis
Iratis exſtructa dedit riſuſque jocoſque;
Dum flamma ſine thura liqueſcere limine ſacro
Perſuadere cupit: credat Judaeus Apella,
Non ego: namque Deos didici ſecurum agere aevum;
Nec, ſi quid miri faciat Natura, Deos id
Triſtes ex alto coeli demittere tecto.
Brundiſium longae finis chartaeque viaeque.

SATIRA VI.

Non, quia, Maecenas, Lydorum quidquid Etruſcos
Incoluit fines, nemo generoſior eſt te;
Nec quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarint;

Ut plerique ſolent, naſo ſuſpendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum.
Cum referre negas, quali ſit quiſque parente
Natus, dum ingenuus: perſuades hoc tibi vere,
Ante poteſtatem Tulli atque ignobile regnum,
Multos ſaepe viros nullis majoribus ortos,
Et vixiſſe probos, amplis et honoribus auctos.
Contra, Laevinum, Valeri genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulſus fuit, unius aſſis
Non unquam pretio pluris licuiſſe, notante
Judice, quem noſti, populo; qui ſtultus honores
Saepe dat indignis, et famae ſervit ineptus;
Qui ſtupet in titulis, et imaginibus. quid oportet
Nos facere a vulgo longe lateque remotos?
Namque eſto, populus Laevino mallet honorem,
Quam Decio mandare novo: Cenſorque moveret
Appius, ingenuo ſi non eſſem patre natus:
Vel merito, quoniam in propria non pelle quieſſem.
Sed fulgente trahit conſtrictos gloria curru
Non minus ignotos generoſis. quo tibi, Tilli,
Sumere depoſitum clavum, fierique tribuno?
Invidia adcrevit, privato quae minor eſſet.
Nam ut quiſque inſanus nigris medium impediit crus
Pellibus, ac latum demiſit pectore clavum,
Audit continuo; Quis homo hic? quo patre natus?
Ut ſi qui aegrotet quo morbo Barrus, haberi
Ut cupiat formoſus; eat quacumque, puellis
Injiciat curam quaerendi ſingula; quali

Sit facie, ſura, quali pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, cives, urbem ſibi curae,
Imperium fore, et Italiam, et delubra Deorum:
Quo patre ſit natus, num ignota matre inhoneſtus,
Omnes mortales curare et quaerere cogit.
Tune Syri, Damae, aut Dionyſi filius, audes
Dejicere e ſaxo cives, aut tradere Cadmo?
At Novius conlega gradu poſt me ſedet uno;
Namque eſt ille, pater quod erat meus. Hoc tibi Paullus,
Et Meſſala videris? at hic, ſi plauſtra ducenta,
Concurrantque foro tria funera, magna ſonabit,
Cornua quod vincatque tubas: ſaltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum:
Quem rodunt omnes libertino patre natum,
Nunc, quia, Maecenas, tibi ſum convictor; at olim,
Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
Diſſimile hoc illi eſt: quia non, ut forſit honorem
Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum;
Praeſertim cautum dignos adſumere, prava
Ambitione procul; felicem dicere non hoc
Me poſſit, caſu quod te fortitus amicum:
Nulla etenim tibi me fors obtulit. optimus olim
Virgilius, poſt hunc Varius, dixere quid eſſem.
Ut veni coram, ſingultim pauca locutus,
(Infans namque pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed, quod eram, narro: reſpondes (ut tuus eſt mos)

Pauca: abeo; et revocas nono poſt menſe, jubeſque,
Eſſe in amicorum numero: magnum hoc ego duco
Quod placui tibi, qui turpi ſecernis honeſtum,
Non patre praeclaro, ſed vita et pectore puro.
Atqui ſi vitiis mediocribus ac mea paucis
Mendoſa eſt natura, alioqui recta; (velut ſi
Egregio inſperſos reprendas corpore naevos)
Si neque avaritiam, neque ſordes, nec mala luſtra
Objiciet vere quiſquam mihi; purus et inſons,
(Ut me conlaudem) ſi et vivo carus amicis,
Cauſa fuit pater his: qui macro pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere, magni
Quo pueri magnis e centurionibus orti,
Laevo ſuſpenſi loculos tabulamque lacerto,
Ibant octonis referentes Idibus aera:
Sed puerum eſt auſus Romam portare, docendum
Artes, quas doceat quivis eques atque ſenator
Semet prognatos. veſtem ſervoſque ſequentes
In magno ut populo, ſi quis vidiſſet, avita
Ex re praeberi ſumtus mihi crederet illos.
Ipſe mihi cuſtos inconruptiſſimus omnes
Circum doctores aderat. quid multa? pudicum
(Qui primus virtutis honos) ſervavit ab omni
Non ſolum facto, verum opprobrio quoque turpi:
Nec timuit, ſibi ne vitio quis verteret, olim
Si praeco parvas, aut, ut fuit ipſe, coactor
Mercedes ſequerer: neque ego eſſem queſtus, ob hoc nunc
Laus illi debetur, et a me gratia major.

Nil me poeniteat ſanum patris hujus: eoque
Non, ut magna dolo factum negat eſſe ſuo pars,
Quod non ingenuos habeat claroſque parentes,
Sic me defendam. longe mea diſcrepat iſtis
Et vox et ratio. nam ſi Natura juberet
A certis annis aevum remeare peractum,
Atque alios legere, ad faſtum quoſcumque parentes
Optaret ſibi quiſque; meis contentus, honeſtos
Faſcibus ac ſellis nollem mihi ſumere; demens
Judicio vulgi, ſanus fortaſſe tuo: quod
Nollem onus, haud unquam ſolitus, portare moleſtum.
Nam mihi continuo major quaerenda foret res;
Atque ſalutandi plures; ducendus et unus;
Et comes alter, uti ne ſolus ruſve peregreve
Exirem; plures calones, atque caballi
Paſcendi; ducenda petorrita. nunc mihi curto
Ire licet mulo, vel, ſi libet, uſque Tarentum;
Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.
Objiciet nemo ſordes mihi, quas tibi, Tilli,
Cum Tiburte via praetorem quinque ſequuntur
Te pueri laſanum portantes oenophorumque.
Hoc ego commodius, quam tu, praeclare ſenator,
Millibus atque aliis vivo. quacumque libido eſt,
Incedo ſolus: percunctor quanti olus ac far:
Fallacem Circum veſpertinumque pererro
Saepe forum: adſiſto divinis: inde domum me
Ad porri et ciceris refero laganique catinum.
Coena miniſtratur pueris tribus; et lapis albus

Pocula cum cyatho duo ſuſtinet; adſtat echinus
Vilis cum patera guttus, Campana ſupellex.
Deinde eo dormitum, non ſollicitus, mihi quod cras
Surgendum ſit mane, obeundus Marſya, qui ſe
Vultum ferre negat Noviorum poſſe minoris.
Ad quartam jaceo, poſt hanc vagor, aut ego, lecto
Aut ſcripto quod me tacitum juvet, unguor olivo,
Non quo fraudatis inmundis Natta lucernis.
Aſt ubi me feſſum Sol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio rabioſi tempora ſigni.
Pranſus non avide, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domeſticus otior. haec eſt
Vita ſolutorum miſera ambitione gravique.
His me conſolor, victurum ſuavius, ac ſi
Quaeſtor avus, pater atque meus, patruuſque fuiſſet.

SATIRA VII.

Proscripti Regis Rupili pus atque venenum
Hybrida quo pacto ſit Perſius ultus, opinor
Omnibus et lippis notum et tonſoribus eſſe.
Perſius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege moleſtas;
Durus homo, atque odio qui poſſet vincere Regem;
Confidens, tumiduſque: adeo ſermonis amari,
Siſennas, Barros ut equis praecurreret albis.
Ad Regem redeo. poſtquam nihil inter utrumque
Convenit (hoc etenim ſunt omnes jure moleſti,
Quo fortes, quibus adverſum bellum incidit, inter

Hectora Priamiden, animoſum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors:
Non aliam ob cauſam, niſi quod virtus in utroque
Summa fuit. duo ſi diſcordia vexet inertes;
Aut ſi diſparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco, diſcedat pigrior, ultro
Muneribus miſſis) Bruto Praetore tenente
Ditem Aſiam, Rupili et Perſi par pugnat, uti non
Compoſiti melius cum Bitho Bacchius. in jus
Acres procurrunt, magnum ſpectaculum uterque.
Perſius exponit cauſam; ridetur ab omni
Conventu; laudat Brutum, laudatque cohortem;
Solem Aſiae Brutum adpellat, ſtellaſque ſalubres
Adpellat comites, excepto Rege: Canem illum,
Inviſum agricolis ſidus veniſſe: ruebat
Flumen ut hibernum, fertur quo rara ſecuris.
Tum Praeneſtinus ſalſo multumque fluenti
Expreſſa arbuſto regerit convicia; durus
Vindemiator, et invictus, cui ſaepe viator
Ceſſiſſet, magna conpellans voce cucullum.
At Graecus, poſtquam eſt Italo perfuſus aceto,
Perſius exclamat; Per magnos, Brute, Deos te
Oro, qui reges conſueris tollere, cur non [eſt.
Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum

SATIRA VIII.

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum:
Cum faber, incertus ſcamnum faceretne Priapum,

Maluit eſſe Deum: Deus inde ego, furum aviumque
Maxima formido: nam fures dextra coërcet,
Obſcoenoque ruber porrectus ab inguine palus:
Aſt importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis conſidere in hortis.
Huc prius anguſtis ejecta cadavera cellis
Conſervus vili portanda locabat in arca:
Hoc miſerae plebi ſtabat commune ſepulcrum,
Pantolabo ſcurrae, Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat; heredes monumentum ne ſequeretur.
Nunc licet Eſquiliis habitare ſalubribus, atque
Aggere in aprico ſpatiari; quo modo triſtes
Albis informem ſpectabant oſſibus agrum.
Cum mihi non tantum fureſque feraeque ſuëtae
Hunc vexare locum, curae ſunt atque labori,
Quantum carminibus quae verſant atque venenis
Humanos animos: has nullo perdere poſſum,
Nec prohibere modo, ſimul ac vaga Luna decorum
Protulit os, quin oſſa legant herbaſque nocentes.
Vidi egomet nigra ſuccinctam vadere palla
Canidiam, pedibus nudis, paſſoque capillo,
Cum Sagana majore ululantem (pallor utraſque
Fecerat horrendas aſpectu) ſcalpere terram
Unguibus, et pullam divellere mordicus agnam
Coeperunt: cruor in foſſam confuſus; ut inde
Manes elicerent, animas reſponſa daturas.
Lanea et effigies erat, altera cerea: major

Lanea, quae poenis conpeſceret inferiorem.
Cerea ſuppliciter ſtabat, ſervilibus, utque
Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera, ſaevam
Altera Tiſiphonen: ſerpentes atque videres
Infernas errare canes; lunamque rubentem,
Ne foret his teſtis, poſt magna latere ſepulcra.
Mentior at ſi quid, merdis caput inquiner albis
Corvorum; atque in me veniat mictum atque cacatum
Julius, et fragilis Pediatia, furque Voranus.
Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes
Umbrae cum Sagana reſonarent triſte et acutum?
Utque lupi barbam variae cum dente colubrae
Abdiderint furtim terris? et imagine cerea
Largior arſerit ignis? et ut non teſtis inultus
Horruerim voces Furiarum et facta duarum?
Nam, diſploſa ſonat quantum veſica, pepedi
Diffiſſa nate ficus: at illae currere in urbem.
Canidiae dentes, altum Saganae caliendrum
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno riſuque jocoque videres.

SATIRA IX.

Ibam forte Via Sacra (ſicut meus eſt mos)
Neſcio quid meditans nugarum, totus in illis:
Adcurrit quidam notus mihi nomine tantum;
Adreptaque manu, Quid agis, dulciſſime rerum?
Suaviter, ut nunc eſt, inquam; et cupio omnia quae vis.
Cum adſectaretur, Num quid vis? occupo: at ille,

Noris nos, inquit; docti ſumus. Hîc ego, Pluris
Hoc, inquam, mihi eris. miſere diſcedere quaerens,
Ire modo ocius, interdum conſiſtere, in aurem
Dicere neſcio quid puero, cum ſudor ad imos
Manaret talos; O te, Bolane, cerebri
Felicem, aiebam tacitus. cum quidlibet ille
Garriret, vicos, urbem laudaret; ut illi
Nil reſpondebam: Miſere cupis, inquit, abire,
Jamdudum video: ſed nil agis; uſque tenebo:
Perſequar. hinc quo nunc iter eſt tibi? nil opus eſt te
Circumagi: quendam volo viſere non tibi notum;
Trans Tiberim longe cubat is, prope Caeſaris hortos.
Nil habeo quod agam, et non ſum piger; uſque ſequar te.
Demitto auriculas, ut iniquae mentis aſellus,
Cum gravius dorſo ſubiit onus. incipit ille:
Si bene me novi, non Viſcum pluris amicum,
Non Varium facies: nam quis me ſcribere plures,
Aut citius poſſit verſus? quis membra movere
Mollius? invideat quod et Hermogenes, ego canto.
Interpellandi locus hîc erat. Eſt tibi mater,
Cognati, queis te ſalvo eſt opus? Haud mihi quiſquam:
Omnes compoſui. Felices! nunc ego reſto.
Confice: namque inſtat fatum mihi triſte, Sabella
Quod puero cecinit divina mota anus urna:
" Hunc neque dira venena, nec hoſticus auferet enſis,
" Nec laterum dolor, aut tuſſis, nec tarda podagra:
" Garrulus hunc quando conſumet cunque: loquaces,
" Si ſapiat, vitet, ſimul atque adoleverit aetas.

Ventum erat ad Veſtae, quarta jam parte diei
Praeterita: et caſu tunc reſpondere vadato
Debebat; quod ni feciſſet, perdere litem.
Si me amas, inquit, paullum hic ades. Inteream, ſi
Aut valeo ſtare, aut novi civilia jura:
Et propero, quo ſcis. Dubius ſum quid faciam, inquit;
Tene relinquam, an rem. Me ſodes. Non faciam, ille:
Et praecedere coepit. ego (ut contendere durum
Cum victore) ſequor. Maecenas quo modo tecum?
Hinc repetit. pauconum hominum, et mentis bene ſanae.
Nemo dexterius fortuna eſt uſus: haberes
Magnum adjutorem, poſſet qui ferre ſecundas,
Hunc hominem velles ſi tradere: diſpeream, ni
Summoſſes omnes. Non iſto vivimus illic,
Quo tu rere, modo: domus hac nec purior ulla eſt,
Nec magis his aliena malis: nil mi officit unquam,
Ditior hic, aut eſt quia doctior: eſt locus uni-
cuique ſuus. Magnum narras, vix credibile. Atqui
Sic habet. Accendis, quare cupiam magis illi
Proximus eſſe. Velis tantummodo, quae tua virtus,
Expugnabis: et eſt qui vinci poſſit; eoque
Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero:
Muneribus ſervos corrumpam: non, hodie ſi
Excluſus fuero, deſiſtam; tempora quaeram;
Occurram in triviis; deducam. Nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus. Haec dum agit, ecce
Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi carus, et illum
Qui pulchre noſſet. conſiſtimus. Unde venis?

Quo tendis? rogat, et reſpondet. vellere coepi,
Et prenſare manu lentiſſima brachia, nutans,
Diſtorquens oculos, ut me eriperet. male ſalſus
Ridens diſſimulare: meum jecur urere bilis.
Certe neſcio quid ſecreto velle loqui te
Ajebas mecum. Memini bene; ſed meliore
Tempore dicam; hodie triceſima ſabbata. vin' tu
Curtis Judaeis oppedere? Nulla mihi, inquam,
Relligio eſt. At mî; ſum paullo infirmior, unus
Multorum; ignoſces, alias loquar. Huncine ſolem
Tam nigrum ſurrexe mihi? fugit inprobus, ac me
Sub cultro linquit. caſu venit obvius illi
Adverſarius, et, Quo tu, turpiſſime? magna
Exclamat voce, et, Licet anteſtari? ego vero
Oppono auriculam. rapit in jus, clamor utrinque,
Undique concurſus. ſic me ſervavit Apollo.

SATIRA X.

NEMPE incompoſito dixi pede currere verſus
Lucili. quis tam Lucili fautor inepte eſt,
Ut non hoc fateatur? at idem, quod ſale multo
Urbem defricuit, charta laudatur eadem. [ſic
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque caetera: nam
Et Laberi mimos, ut pulchra poëmata, mirer.
Ergo non ſatis eſt riſu diducere rictum
Auditoris; et eſt quaedam tamen hîc quoque virtus:
Eſt brevitate opus, ut currat ſententia, neu ſe
Inpediat verbis laſſas onerantibus aures:

Et ſermone opus eſt modo triſti, ſaepe jocoſo,
Defendente vicem modo rhetoris atque poëtae;
Interdum urbani parcentis viribus, atque
Extenuantis eas conſulto. ridiculum acri
Fortius ac melius magnas plerumque ſecat res.
Illi, ſcripta quibus comoedia priſca viris eſt,
Hoc ſtabant, hoc ſunt imitandi: quos neque pulcher
Hermogenes unquam legit, neque ſimius iſte,
Nil praeter Calvum et doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbis Graeca Latinis
Miſcuit. o ſeri ſtudiorum! quine putetis
Difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit. at ſermo lingua concinnus utraque
Suavior (ut Chio nota ſi conmiſta Falerni eſt)
Cum verſus facias, teipſum percontor, an, et cum
Dura tibi peragenda rei ſit cauſa Petilli,
Scilicet oblitus patriaeque patriſque, Latine
Cum Pedius cauſas exſudet Poplicola, atque
Corvinus, patriis intermiſcere petita
Verba foris malis, Canuſini more bilinguis?
Atqui ego cum Graecos facerem, natus mare citra,
Verſiculos, vetuit me tali voce Quirinus
Poſt mediam noctem viſus, cum ſomnia vera:
In ſilvam non ligna feras inſanius, ac ſi
Magnas Graecorum malis inplere catervas.
Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
Diffingit Rheni luteum caput; haec ego ludo,
Quae nec in aede ſonent certantia, judice Tarpa,

Nec redeant iterum atque iterum ſpectanda theatris.
Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta
Eludente ſenem, comis garrire libellos,
Unus vivorum, Fundani: Pollio regum
Facta canit pede ter percuſſo: forte epos acer,
Ut nemo, Varius ducit; molle atque facetum
Virgilio adnuerunt gaudentes rure Camenae.
Hoc erat, experto fruſtra Varrone Atacino,
Atque quibuſdam aliis, melius quod ſcribere poſſem,
Inventore minor: neque ego illi detrahere auſim
Haerentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum, ſaepe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. age, quaeſo,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis tragici mutat Lucilius Acci?
Non ridet verſus Enni gravitate minores,
Cum de ſe loquitur, non ut majore reprenſis?
Quid vetat et noſmet Lucili ſcripta legentes
Quaerere, nam illius, num rerum dura negarit
Verſiculos natura magis factos et euntes
Mollius, ac ſi quis pedibus quid claudere ſenis
Hoc tantum contentus, amet ſcripſiſſe ducentos
Ante cibum verſus, totidem coenatus? Etruſci
Quale fuit Caſſi rapido ferventius amni
Ingenium; capſis quem fama eſt eſſe libriſque
Ambuſtum propriis: fuerit Lucilius, inquam,
Comis et urbanus; fuerit limatior idem,
Quam rudis, et Graecis intacti carminis auctor,

Quamque poëtarum ſeniorum turba: ſed ille,
Si foret hoc noſtrum fato dilatus in aevum,
Detereret ſibi multa: recideret omne, quod ultra
Perfectum traheretur: et in verſu faciendo
Saepe caput ſcaberet, vivos et roderet ungues.
Saepe ſtilum vertas, iterum quae digna legi ſint
Scripturus: neque, te ut miretur turba, labores,
Contentus paucis lectoribus. an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego: nam ſatis eſt equitem mihi plaudere: ut audax,
Contemtis aliis, exploſa Arbuſcula dixit.
Men' moveat cimex Pantilius? aut cruciet, quod
Vellicet abſentem Demetrius! aut quod ineptus
Fannius Hermogenis laedat conviva Tigelli?
Plotius, et Varius, Maecenas, Virgiliuſque,
Valgius, et probet haec Octavius optimus, atque
Fuſcus; et haec utinam Viſcorum laudet uterque:
Ambitione relegata, te dicere poſſum,
Pollio; te, Meſſala, tuo cum fratre; ſimulque
Vos Bibuli, et Servi, ſimul his te, candide Furni;
Conplures alios, doctos ego quos et amicos
Prudens praetereo: quibus haec, ſint qualiacunque,
Adridere velim; doliturus, ſi placeant ſpe
Deterius noſtra. Demetri, teque, Tigelli,
Diſcipularum inter jubeo plorare cathedras.
I puer, atque meo citus haec ſubſcribe libello.

SERMONUM

LIBER SECUNDUS.

SATIRA I.

SUNT, quibus in Satira videor nimis acer, et ultra
Legem tendere opus: ſine nervis altera quidquid
Conpoſui pars eſſe putat, ſimileſque meorum
Mille die verſus deduci poſſe. Trebati,
Quid faciam praeſcribe. Quieſcas. Ne faciam, inquis,
Omnino verſus? Aio. Peream male, ſi non
Optimum erat; verum nequeo dormire. Ter uncti
Tranſnanto Tiberim, ſomno quibus eſt opus alto;
Inriguumque mero ſub noctem corpus habento.
Aut, ſi tantus amor ſcribendi te rapit, aude
Caeſaris invicti res dicere, multa laborum
Praemia laturus. Cupidum, pater optime, vires
Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis
Agmina, nec fracta pereuntes cuſpide Gallos,
Aut labentis equo deſcribat vulnera Parthi.
Attamen et juſtum poteras et ſcribere fortem,
Scipiadam ut ſapiens Lucilius. Haud mihi deero,
Cum res ipſa feret: niſi dextro tempore, Flacci
Verba per attentam non ibunt Caeſaris aurem;
Cui male ſi palpere, recalcitrat undique tutus.

Quanto rectius hoc, quam triſti laedere verſu
Pantolabum ſcurram, Nomentanumque nepotem?
Cum ſibi quiſque timet, quanquam eſt intactus, et odit.
Quid faciam? ſaltat Milonius, ut ſemel icto
Acceſſit fervor capiti, numeruſque lucernis.
Caſtor gaudet equis; ovo prognatus eodem,
Pugnis. Quot capitum vivunt, totidem ſtudiorum
Millia. me pedibus delectat claudere verba
Lucili ritu, noſtrûm melioris utroque.
Ille velut fidis arcana ſodalibus olim
Credebat libris; neque, ſi male ceſſerat, uſquam
Decurrens alio, neque ſi bene: quo fit, ut omnis
Votiva pateat veluti deſcripta tabella,
Vita ſenis. ſequor hunc, Lucanus an Apulus, anceps:
Nam Venuſinus arat finem ſub utrumque colonus,
Miſſus ad hoc, pulſis (vetus eſt ut fama) Sabellis,
Quo ne per vacuum Romano incurreret hoſtis;
Sive quod Apula gens, ſeu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. ſed hic ſtilus haud petet ultro
Quemquam animantem, et me veluti cuſtodiet enſis
Vagina tectus: quem cur diſtringere coner,
Tutus ab infeſtis latronibus? o pater et rex
Jupiter, ut pereat poſitum rubigine telum;
Nec quiſquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
Qui me commorit (melius non tangere, clamo)
Flebit, et inſignis tota cantabitur urbe.
Cervius iratus leges minitatur et urnam;
Canidia Albuci, quibus eſt inimica, venenum;

Grande malum Turius, ſi quis ſe judice certet.
Ut, quo quiſque valet, ſuſpectos terreat; utque
Imperet hoc Natura potens, ſic conlige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit; unde, niſi intus
Monſtratum? Scaevae vivacem crede nepoti
Matrem; nil faciet ſceleris pia dextera (mirum
Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos)
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam; ſeu me tranquilla ſenectus
Expectat; ſeu Mors atris circumvolat alis;
Dives, inops; Romae, ſeu Fors ita juſſerit, exul;
Quiſquis erit vitae, ſcribam, color. o puer, ut ſis
Vitalis metuo; et majorum ne quis amicus
Frigore te feriat. Quid? cum eſt Lucilius auſus
Primus in hunc operis conponere carmina morem,
Detrahere et pellem, nitidus qua quiſque per ora
Cederet, introrſum turpis; num Laelius, aut qui
Duxit ab oppreſſa meritum Carthagine nomen,
Ingenio offenſi? aut laeſo doluere Metello?
Famoſiſque Lupo cooperto verſibus? atqui
Primores populi adripuit populumque tributim;
Scilicet uni aequus Virtuti atque ejus amicis.
Quin, ubi ſe a vulgo et ſcena in ſecreta remorant
Virtus Scipiadae et mitis ſapientia Laeli;
Nugari cum illo, et diſcincti ludere, donec
Decoqueretur olus, ſoliti. quidquid ſum ego, quamvis
Infra Lucili cenſum ingeniumque; tamen me
Cum magnis vixiſſe invita fatebitur uſque

Invidia; et fragili quaerens inlidere dentem,
Offendet ſolido: niſi quid tu, docte Trebati,
Diſſentis. Equidem nihil hinc diffingere poſſum.
Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti
Incutiat tibi quid ſanctarum inſcitia legum:
Si mala condiderit in quem quis carmina, jus eſt
Judiciumque. Eſto, ſi quis mala: ſed bona ſi quis
Judice condiderit laudatur Caeſare. ſi quis
Opprobriis dignum laceraverit, integer ipſe,
Solventur riſu tabulae: tu miſſus abibis.

SATIRA II.

Quae virtus et quanta, boni, ſit vivere parvo,
(Nec meus hic ſermo eſt; ſed quem praecepit Ofellus,
Ruſticus, abnormis ſapiens, craſſaque Minerva)
Diſcite, non inter lances menſaſque nitentes;
Cum ſtupet inſanis acies fulgoribus, et cum
Adclinis falſis animus meliora recuſat:
Verum hic inpranſi mecum diſquirite. Cur hoc?
Dicam, ſi potero. male verum examinat omnis
Corruptus judex. leporem ſectatus, equove
Laſſus ab indomito; vel ſi Romana fatigat
Militia adſuetum Graecari; ſeu pila velox,
Molliter auſterum ſtudio fallente laborem;
Seu te diſcus agit, pete cedentem aëra diſco;
Cum labor extuderit faſtidia; ſiccus, inanis
Sperne cibum vilem; niſi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. foris eſt promus, et atrum

Defendens piſces hiemat mare: cum ſale panis
Latrantem ſtomachum bene leniet. Unde putas, aut
Quî partum? non in caro nidore voluptas
Summa, ſed in te ipſo eſt. tu pulmentaria quaere
Sudando. pinguem vitiis albumque nec oſtrea,
Nec ſcarus, aut poterit peregrina juvare lagoïs.
Vix tamen eripiam, poſito pavone, velis quin
Hoc potius, quam gallina tergêre palatum,
Conruptus vanis rerum, quia veneat auro
Rara avis, et picta pandat ſpectacula cauda:
Tanquam ad rem adtineat quidquam. num veſceris iſta,
Quam laudas, pluma? cocto num adeſt honor idem?
Carne tamen quamvis diſtat nihil, hac magis illa;
Inparibus formis deceptum te patet. eſto.
Unde datum ſentis, lupus hic, Tiberinus, an alto
Captus hiet? ponteſne inter jactatus, an amnis
Oſtia ſub Tuſci? laudas, inſane, trilibrem
Mullum; in ſingula quem minuas pulmenta neceſſe eſt.
Ducit te ſpecies, video. quo pertinet ergo
Proceros odiſſe lupos? quia ſcilicet illis
Majorem Natura modum dedit, his breve pondus.
Jejunus raro ſtomachus vulgaria temnit.
Porrectum magno magnum ſpectare catino
Vellem, ait Harpyiis gula digna rapacibus. at vos
Praeſentes Auſtri, coquite horum obſonia: quanquam
Putet aper rhombuſque recens, mala copia quando
Aegrum ſollicitat ſtomachum; cum rapula plenus
Atque acidas mavult inulas. nec dum omnis abacto

Pauperies epulis regum; nam vilibus ovis,
Nigriſque eſt oleis hodie locus. haud ita pridem
Galloni praeconis erat acipenſere menſa
Infamis. quid? tum rhombos minus aequora alebant?
Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido;
Donec vos auctor docuit praetorius. ergo
Si quis nunc mergos ſuaves edixerit aſſos,
Parebit pravi docilis Romana juventus.
Sordidus a tenui victu diſtabit, Oſello
Judice. nam fruſtra vitium vitaveris illud,
Si te alio pravus detorſeris. Avidienus,
Cui Canis ex vero ductum cognomen adhaeret,
Quinquennes oleas eſt, et ſilveſtria corna;
Ac, niſi mutatum, parcit defundere vinum; et
Cujus odorem olei nequeas perferre (licebit
Ille repotia, natales, alioſve dierum
Feſtos albatus celebret) cornu ipſe bilibri
Caulibus inſtillat, veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu ſapiens utetur, et horum
Utrum imitabitur? hac urguet lupus, hac canis, aiunt.
Mundus erit, qua non offendat ſordibus, atque
In neutram partem cultûs miſer. hic neque ſervis,
Albuci ſenis exemplo, dum munia didit,
Saevus erit: nec ſic ut ſimplex Naevius, unctam
Convivis praebebit aquam: vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis quae, quantaque ſecum
Adferat. in primis valeas bene: nam variae res
Ut noceant homini, credas, memor illius eſcae

Quae ſimplex olim tibi ſederit. at ſimul aſſis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis;
Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachoque tumultum
Lenta feret pituita. vides, ut pallidus omnis
Coena deſurgat dubia? quin corpus onuſtum
Heſternis vitiis animum quoque praegravat una,
Atque adfigit humo divinae particulam aurae.
Alter, ubi dicto citius curata ſopori
Membra dedit, vegetus praeſcripta ad munia ſurgit.
Hic tamen ad melius poterit tranſcurrere quondam;
Sive diem feſtum rediens advexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus, ubique
Accedent anni, et tractari mollius aetas
Inbecilla volet: tibi quidnam accedet ad iſtam,
Quam puer et validus praeſumis, mollitiem; ſeu
Dura valetudo inciderit, ſeu tarda ſenectus?
Rancidum aprum antiqui laudabant, non quia naſus
Illis nullus erat: ſed, credo, hac mente, quod hoſpes
Tardius adveniens, vitiatum commodius, quam
Integrum edax dominus conſumeret. hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tuliſſet!
Das aliquid famae, quae carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi, patinaeque
Grande ferunt una cum damno dedecus. adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et fruſtra mortis cupidum, cum deerit egenti
As, laquei pretium. Jure, inquis, Traſius iſtis
Jurgatur verbis: ego vectigalia magna

Divitiaſque habeo tribus amplas regibus. Ergo
Quod ſuperat, non eſt melius quo inſumere poſſis?
Cur eget indignus quiſquam, te divite? quare
Templa ruunt antiqua Deûm? cur, inprobe, carae
Non aliquid patriae tanto emetiris acervo?
Uni nimirum tibi recte ſemper erunt res?
O magnus poſthac inimicis riſus! uterne
Ad caſus dubios fidet ſibi certius? hic, qui
Pluribus adſuerit mentem corpuſque ſuperbum;
An qui contentus parvo, metuenſque futuri,
In pace, ut ſapiens, aptarit idonea bello?
Quo magis his credas: puer hunc ego parvus Oſellum
Integris opibus novi non latius uſum,
Quam nunc acciſis. videas metato in agello,
Cum pecore et gnatis, fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temere edi luce profeſta
Quidquam praeter olus fumoſae cum pede pernae:
Ac mihi, ſeu longum poſt tempus venerat hoſpes,
Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
Vicinus; bene erat, non piſcibus urbe petitis,
Sed pullo, atque hoedo: tum penſilis uva ſecundas
Et nux ornabat menſas, cum duplice ficu.
Poſt hoc ludus erat culpa potare magiſtra:
Ac venerata Ceres, ut culmo ſurgeret alto,
Explicuit vino contractae ſeria frontis.
Saeviat, atque novos moveat Fortuna tumultus;
Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos,
O pueri, nituiſtis, ut huc novus incola venit?

Nam propriae telluris herum Natura, neque illum,
Nec me, nec quemquam ſtatuit. nos expulit ille;
Illum aut nequities, aut vafri inſcitia juris,
Poſtremum expellet certe vivacior heres.
Nunc ager Umbreni ſub nomine, nuper Oſelli
Dictus, erit nulli proprius, ſed cedet in uſum
Nunc mihi, nunc alii. quocirca vivite fortes,
Fortiaque adverſis opponite pectora rebus.

SATIRA III.

Sic raro ſcribis, ut toto non quater anno
Membranam poſcas, ſcriptorum quaeque retexens,
Iratus tibi, quod vini ſomnique benignus
Nil dignum ſermone canas: quid fiet? at ipſis
Saturnalibus huc fugiſti ſobrius. ergo
Dic aliquid dignum promiſſis. incipe. nil eſt.
Culpantur fruſtra calami, inmerituſque laborat
Iratis natus paries Dis atque poëtis.
Atqui vultus erat multa ac praeclara minantis,
Si vacuum tepido cepiſſet villula tecto.
Quorſum pertinuit ſtipare Platona Menandro?
Eupolin Archilocho? comites educere tantos?
Invidiam placare paras, Virtute relicta?
Contemnêre miſer. vitanda eſt inproba Siren
Deſidia; aut quidquid vita meliore paraſti
Ponendum aequo animo. Di te, Damaſippe, Deaeque
Verum ob conſilium donent tonſore. ſed unde
Tam bene me noſti? Poſtquam omnis res mea Janum

Ad medium fracta eſt, aliena negotia curo,
Excuſſus propriis. olim nam quaerere amabam,
Quo vafer ille pedes laviſſet Siſyphus aere;
Quid ſculptum infabre, quid fuſum durius eſſet;
Callidus huic ſigno ponebam millia centum;
Hortos, egregiaſque domos mercarier unus
Cum lucro noram. unde frequentia Mercuriale
Inpoſuere mihi cognomen compita. Novi,
Et miror morbi purgatum te illius. Atqui,
Emovit veterem mire novus, ut ſolet, in cor
Trajecto lateris miſeri, capitiſve dolore:
Ut lethargicus hic cum ſit pugil, et medicum urguet.
Dum ne quid ſimile huic, eſto ut libet. O bone, ne te
Fruſtrere; inſanis et tu, ſtultique prope omnes,
Si quid Stertinius veri crepat; unde ego mira
Deſcripſi docilis praecepta haec, tempore quo me
Solatus juſſit ſapientem paſcere barbam;
Atque a Fabricio non triſtem ponte reverti.
Nam, male re geſta, cum vellem mittere operto
Me capite in flumen, dexter ſtetit, et, Cave faxis
Te quidquam indignum: pudor, inquit, te malus urguet,
Inſanos qui inter vereare inſanus haberi.
Primum nam inquiram, quid ſit furere: hoc ſi erit in te
Solo; nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
Quem mala ſtultitia, et quemcunque inſcitia veri
Caecum agit, inſanum Chryſippi porticus et grex
Autumat. haec populos, haec magnos formula reges,
Excepto ſapiente, tenet. nunc accipe, quare

Deſipiant omnes, aeque ac tu, qui tibi nomen
Inſano poſuere. velut ſilvis, ubi paſſim
Palantes error certo de tramite pellit,
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit; unus utrique
Error, ſed variis inludit partibus: hoc te
Crede modo inſanum; nihilo ut ſapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. eſt genus unum
Stultitiae nihilum metuenda timentis; ut ignes,
Ut rupes, fluvioſque in campo obſtare queratur:
Alterum et huic varium et nihilo ſapientius, ignes
Per medios fluvioſque ruentis. clamet amica
Mater, honeſta ſoror, cum cognatis pater, uxor,
Hic foſſa eſt ingens, hic rupes maxima, ſerva:
Non magis audierit, quam Fufius ebrius olim,
Cum Ilionam edormit; Catienis mille ducentis,
" Mater, te adpello," clamantibus. huic ego vulgus
Errori ſimilem cunctum inſanire docebo.
Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo:
Integer eſt mentis Damaſippi creditor? eſto:
Accipe, quod nunquam reddas mihi, ſi tibi dicam:
Tune inſanus eris, ſi acceperis? an magis excors
Rejecta praeda, quam praeſens Mercurius fert?
Scribe decem a Nerio: non eſt ſatis: adde Cicutae
Nodoſi tabulas centum: mille adde catenas:
Effugiet tamen haec ſceleratus vincula Proteus.
Cum rapies in jus malis ridentem alienis;
Fiet aper, modo avis, modo ſaxum, et, cum volet, arbor.
Si male rem gerere inſani eſt: contra, bene ſani:

Putidius multo cerebrum eſt (mihi crede) Perilli
Dictantis, quod tu nunquam reſcribere poſſis.
Audire, atque togam jubeo conponere, quiſquis
Ambitione mala, aut argenti pallet amore;
Quiſquis luxuria, triſtive ſuperſtitione,
Aut alio mentis morbo calet; huc propius me,
Dum doceo inſanire omnes, vos ordine adite.
Danda eſt ellebori multo pars maxima avaris:
Neſcio an Anticyram ratio illis deſtinet omnem.
Heredes Staberi ſummam incidêre ſepulcro;
Ni ſic feciſſent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arri,
Frumenti quantum metit Africa. Sive ego prave,
Seu recte, hoc volui, ne ſis patruus mihi. Credo
Hoc Staberi prudentem animum vidiſſe. Quid ergo
Senſit, cum ſummam patrimoni inſculpere ſaxo
Heredes voluit? quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, et cavit nihil acrius; ut, ſi
Forte minus locuples uno quadrante periret,
Ipſe videretur ſibi nequior. omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina humanaque pulchris
Divitiis parent; quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit, fortis, juſtus. Sapienſne? Etiam, et rex
Et quidquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnae laudi fore. Quid ſimile iſti
Graecus Ariſtippus? qui ſervos projicere aurum
In media juſſit Libya; quia tardius irent
Propter onus ſegnes. uter eſt inſanior horum?

Nil agit exemplum, litem quod lite reſolvit.
Si quis emat citharas, emtas conportet in unum,
Nec ſtudio citharae, nec Muſae deditus ulli;
Si ſcalpra ac formas non ſutor; nautica vela
Averſus mercaturis; delirus, et amens
Undique dicatur merito. quî diſcrepat iſtis,
Qui nummos aurumque recondit, neſcius uti
Conpoſitis, metuenſque velut contingere ſacrum?
Si quis ad ingentem frumenti ſemper acervum
Porrectus vigilet cum longo fuſte, neque illinc
Audeat eſuriens dominus contingere granum;
Ac potius foliis parcus veſcatur amaris:
Si, poſitis intus Chii veteriſque Falerni
Mille cadis, nihil eſt, tercentum millibus, acre
Potet acetum: age, ſi et ſtramentis incubet unde-
octoginta annos natus, cui ſtragula veſtis,
Blattarum ac tinearum epulae, putreſcat in arca;
Nimirum inſanus paucis videatur; eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius, aut etiam haec libertus ut ebibat heres,
Dis inimice ſenex, cuſtodis, ne tibi deſit?
Quantulum enim ſummae curtabit quiſque dierum,
Unguere ſi caules oleo meliore, caputque
Coeperis inpexa foedum porrigine? quare,
Si quidvis ſatis eſt, perjuras, ſurripis, aufers
Undique? tun' ſanus? populum ſi caedere ſaxis
Incipias, ſervoſve, tuo quos aere pararis;
Inſanum te omnes pueri, clamentque puellae.

Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
Incolumi capite es? quid enim? neque tu hoc facis Argis,
Nec ferro, ut demens, genitricem occidis, Oreſtes.
An tu reris eum occiſa inſaniſſe parente,
Ac non ante malis dementem actum Furiis, quam
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin, ex quo eſt habitus male tutae mentis Oreſtes,
Nil ſane fecit, quod tu reprendere poſſis;
Non Pyladen ferro violare, auſuſve ſororem
Electram: tantum maledicit utrique, vocando
Hanc furiam, hunc aliud, juſſit quod ſplendida bilis.
Pauper Opimius argenti poſiti intus et auri,
Qui Veientanum feſtis potare diebus
Campana ſolitus trulla, vappamque profeſtis,
Quondam lethargo grandi eſt oppreſſus; ut heres
Jam circum loculos, et claves laetus ovanſque
Curreret. hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: menſam poni jubet, atque
Effundi ſaccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum; hominem ſic erigit. addit et illud;
Ni tua cuſtodis, avidus jam haec auferet heres.
Men' vivo? Ut vivas igitur, vigila, hoc age. Quid vis?
Deficient inopem venae te, ni cibus atque
Ingens accedat ſtomacho fultura ruenti.
Tu ceſſas? agedum: ſume hoc ptiſanarium oryzae.
Quanti emptae? Parvo. Quanti ergo? Octo aſſibus. Eheu!
Quid refert morbo, an furtis, pereamne rapinis?
Quiſnam igitur ſanus? Qui non ſtultus. Quid avarus?

Stultus et insanus. Quid? si quis non sit avarus?
Continuo sanus? Minime. Cur Stoice? Dicam.
Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
Hic aeger: recte est igitur, surgetque? negabit:
Quod latus, aut renes morbo tentantur acuto.
Non est perjurus, neque sordidus: inmolet aequis
Hic porcum Laribus. verum ambitiosus et audax.
Naviget Anticyram. quid enim differt, balatroni
Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis?
Servius Oppidius Canusi duo praedia, dives
Antiquo censu, gnatis divisse duobus
Fertur, et hoc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te talos, Aule, nucesque
Ferre sinu laxo, donare, et ludere vidi:
Te, Tiberi, numerare, cavis abscondere tristem;
Extimui, ne vos ageret vesania discors;
Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam.
Quare per Divos oratus uterque Penates,
Tu cave ne minuas; tu ne majus facias id,
Quod satis esse putat pater, et Natura coërcet.
Praeterea, ne vos titillet gloria, jure-
jurando obstringam ambo: uter aedilis, fueritve
Vestrûm praetor, is intestabilis et sacer esto.
In cicere atque faba bona tu, perdasque lupinis,
Latus ut in circo spatiere, et aëneus ut stes;
Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis?
Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu,
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?

Ne quis humaſſe velit Ajacem, Atrida, vetas cur?
Rex ſum. Nil ultra quaero plebeius. Et aequam
Rem imperito: ac ſi cui videor non juſtus; inulto
Dicere, quae ſentit, permitto. Maxime Regum,
Di tibi dent capta claſſem deducere Troja;
Ergo conſulere, et mox reſpondere licebit?
Conſule. Cur Ajax heros ab Achille ſecundus
Putreſcit, toties ſervatis clarus Achivis;
Gaudeat ut populus Priami, Priamuſque inhumato,
Per quem tot juvenes patrio caruere ſepulcro?
Mille ovium inſanus morti dedit, inclytum Ulyſſem
Et Menelaum una mecum ſe occidere clamans.
Tu cum pro vitula ſtatuis dulcem Aulide natam
Ante aras, ſpargiſque mola caput, inprobe, ſalſa,
Rectum animi ſervas? Quorſum? Inſanus quid enim Ajax
Fecit? cum ſtravit ferro pecus; abſtinuit vim
Uxore et gnato, mala multa precatus Atridis:
Non ille aut Teucrum, aut ipſum violavit Ulyſſem.
Verum ego, ut haerentes adverſo littore navis
Eriperem, prudens placavi ſanguine Divos.
Nempe tuo, furioſe. Meo, ſed non furioſus.
Qui ſpecies alias veris, ſceleriſque tumultu
Permiſtas capiet, commotus habebitur; atque
Stultitiane erret, nihilum diſtabit, an ira.
Ajax inmeritos dum occidit, deſipit, agnos?
Cum prudens ſcelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo? et purum eſt, vitio tibi cum tumidum eſt cor?
Si quis lectica nitidam geſtare amet agnam;

Huic veſtem, ut gnatae, paret ancillas, paret aurum;
Puſam, aut Puſillam adpellet, fortique marito
Deſtinet uxorem; interdicto huic omne adimat jus
Praetor, et ad ſanos abeat tutela propinquos.
Quid? ſi quis gnatam pro muta devovet agna,
Integer eſt animi? ne dixeris. ergo ubi prava
Stultitia, hic ſumma eſt inſania: qui ſceleratus,
Et furioſus erit. quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc, age, Luxuriam et Nomentanum adripe mecum:
Vincet enim ſtultos ratio inſanire nepotes.
Hic ſimul accepit patrimoni mille talenta,
Edicit, piſcator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius ac Tuſci turba inpia vici,
Cum ſcurris fartor, cum Velabro omne macellum,
Mane domum veniant. quid tum? venere frequentes;
Verba facit leno: Quidquid mihi, quidquid et horum
Cuique domi eſt, id crede tuum; et vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contra juvenis reſponderit aequus.
In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
Coenem ego: tu piſces hiberno ex aequore verris:
Segnis ego, indignus qui tantum poſſideam. aufer:
Sume tibi decies; tibi tantundem; tibi triplex,
Unde uxor media currit de nocte vocata.
Filius Aeſopi detractam ex aure Metellae,
(Scilicet ut decies ſolidum abſorberet) aceto
Diluit inſignem baccam, quî ſanior, ac ſi
Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam?

Quincti progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia et nugis, pravorum et amore gemellum,
Luſcinias ſoliti inpenſo prandere coëmtas:
Quorſum abeant ſani? creta an carbone notandi?
Aedificare caſas, ploſtello adjungere mures,
Ludere par inpar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum; amentia verſet.
Si puerilius his ratio eſſe evincet amare;
Nec quidquam differre, utrumne in pulvere, trimus
Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
Sollicitus plores: quaero, faciaſne, quod olim
Mutatus Polemo? ponas inſignia morbi,
Faſciolas, cubital, focalia: potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas,
Poſtquam eſt inpranſi conreptus voce magiſtri?
Porrigis irato puero cum poma, recuſat;
Sume Catelle; negat: ſi non des, optat. amator
Excluſus quî diſtat? agit ubi ſecum, eat, an non,
Quo rediturus erat non arceſſitus; et haeret
Inviſis foribus: ne nunc, cum me vocat ultro,
Accedam? an potius mediter finire dolores?
Excluſit, revocat, redeam? non, ſi obſecret. Ecce
Servus non paullo ſapientior: o here, quae res
Nec modum habet neque conſilium, ratione modoque
Tractari non vult. in amore haec ſunt mala: bellum,
Pax rurſum. haec ſi quis tempeſtatis prope ritu
Mobilia, et caeca fluitantia ſorte, laboret
Reddere certa ſibi, nihilo plus explicet, ac ſi

Insanire paret certa ratione modoque.
Quid? cum Picenis excerpens semina pomis,
Gaudes, si cameram percussi forte, penes te es?
Quid? cum balba feris annoso verba palato,
Aedificante casas qui sanior? adde cruorem
Stultitiae, atque ignem gladio scrutare. modo, inquam,
Hellade percussa, Marius cum praecipitat se,
Cerritus fuit? an conmotae crimine mentis
Absolves hominem, et sceleris damnabis eundem,
Ex more inponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita siccus
Lautis mane senex manibus currebat, et, Unum,
(Quid tam magnum? addens) unum me surpite morti,
Dis etenim facile est, orabat; sanus utrisque
Auribus, atque oculis: mentem, nisi litigiosus,
Exciperet dominus, cum venderet. hoc quoque vulgus
Chrysippus ponit fecunda in gente Meneni.
Jupiter, ingentes qui das, adimisque dolores,
Mater ait pueri menses jam quinque cubantis,
Frigida si puerum quartana reliquerit, illo
Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi stabit. casus medicusve levarit
Aegrum ex praecipiti; mater delira necabit
In gelida fixum ripa, febrimque reducet.
Quone malo mentem concussa? timore Deorum.
Haec mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
Arma dedit; posthac ne conpellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet; atque

Reſpicere ignoto diſcet pendentia tergo.
Stoice, poſt damnum ſic vendas omnia pluris,
Quam me ſtultitiam (quoniam non eſt genus unum)
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus.
Quid? caput abſciſſum manibus cum portat Agave
Gnati infelicis, ſibi tum furioſa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam inſanum: tantum hoc ediſſere, quo me
Aegrotare putes animi vitio. Accipe: primum
Aedificas; hoc eſt, longos imitaris, ab imo
Ad ſummum totus moduli bipedalis, et idem
Corpore majorem rides Turbonis in armis
Spiritum et inceſſum: qui ridiculus minus illo?
An quodcunque facit Maecenas, te quoque verum eſt,
Tanto diſſimilem, et tanto certare minorem?
Abſentis ranae pullis vituli pede preſſis,
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Belua cognatos eliſerit. illa rogare,
Quantane? num tandem, ſe inflans, ſic magna fuiſſet?
Major dimidio. Num tanto? cum magis atque
Se magis inflaret; Non, ſi te ruperis, inquit,
Par eris. Haec a te non multum abludit imago.
Adde poëmata nunc, hoc eſt, oleum adde camino;
Quae ſi quis ſanus fecit, ſanus facis et tu.
Non dico horrendam rabiem. Jam deſine. Cultum
Majorem cenſu. Teneas, Damaſippe, tuis te.
Mille puellarum, puerorum mille furores.
O major tandem parcas inſane minori.

SATIRA IV.

UNDE, et quo Catius? Non eſt mihi tempus aventi
Ponere ſigna novis praeceptis; qualia vincant
Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona.
Peccatum fateor, cum te ſic tempore laevo
Interpellarim: ſed des veniam bonus, oro.
Quod ſi interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox;
Sive eſt naturae hoc, ſive artis, mirus utroque.
Quin id erat curae, quo pacto cuncta tenerem;
Utpote res tenues, tenui ſermone peractas.
Ede hominis nomen; ſimul an Romanus, an hoſpes.
Ipſa memor praecepta canam: celabitur auctor.
Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
Ut ſucci melioris, et ut magis alba rotundis,
Ponere; namque marem cohibent calloſa vitellum.
Caule ſuburbano, qui ſiccis crevit in agris,
Dulcior: inriguo nihil eſt elutius horto.
Si veſpertinus ſubito te oppreſſerit hoſpes;
Ne gallina malum reſponſet dura palato,
Doctus eris vivam miſto merſare Falerno:
Hoc teneram faciet. pratenſibus optima fungis
Natura eſt; aliis male creditur. ille ſalubres
Aeſtates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quae legerit arbore ſolem.
Auſidius forti miſcebat mella Falerno,
Mendoſe; quoniam vacuis conmittere venis
Nil niſi lene decet. leni praecordia mulſo.

Prolueris melius. ſi dura morabitur alvus,
Mitulus et viles pellent obſtantia conchae,
Et lapathi brevis herba; ſed albo non ſine Coo.
Lubrica naſcentes inplent conchylia lunae.
Sed non omne mare eſt generoſae fertile teſtae:
Murice Bajano melior Lucrina peloris,
Oſtrea Circaeis, Miſeno oriuntur echini;
Pectinibus patulis jactat ſe molle Tarentum.
Nec ſibi coenarum quivis temere adroget artem,
Non prius exacta tenui ratione ſaporum.
Nec ſatis eſt cara piſces averrere menſa,
Ignarum, quibus eſt jus aptius, et quibus aſſis
Languidus in cubitum jam ſe conviva reponet.
Umber, et iligna nutritus glande, rotundas
Curvet aper lances carnem vitantis inertem;
Nam Laurens malus eſt, ulvis et arundine pinguis.
Vinea ſummittit capreas non ſemper edules.
Fecundae leporis ſapiens ſectabitur armos.
Piſcibus atque avibus quae natura, et foret aetas,
Ante meum nulli patuit quaeſita palatum.
Sunt quorum ingenium nova tantum cruſtula promit.
Nequaquam ſatis in re una conſumere curam:
Ut ſi quis ſolum hoc, mala ne ſint vina, laboret;
Quali perfundat piſces ſecurus olivo.
Maſſica ſi coelo ſubponas vina ſereno,
Nocturna, ſi quid craſſi eſt, tenuabitur aura,
Et decedet odor nervis inimicus: at illa
Integrum perdunt lino vitiata ſaporem.

Surrentina vafer qui miſcet faece Falerna
Vina, columbino limum bene colligit ovo;
Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
Toſtis marcentem ſquillis recreabis et Afra
Potorem cochlea: nam lactuca innatat acri
Poſt vinum ſtomacho: perna magis, ac magis hillis
Flagitat in morſus refici: quin omnia malit,
Quaecumque inmundis fervent adlata popinis.
Eſt operae pretium duplicis pernoſcere juris
Naturam. Simplex e dulci conſtat olivo:
Quod pingui miſcere mero muriaque decebit,
Non alia, quam qua Byzantia putuit orca.
Hoc ubi confuſum fectis inferbuit herbis,
Corycioque croco ſparſum ſtetit, inſuper addes
Preſſa Venafranae quod bacca remiſit olivae.
Picenis cedunt pomis Tiburtia ſucco:
Nam facie praeſtant. Venucula convenit ollis.
Rectius Albanam fumo duraveris uvam:
Hanc ego cum malis, ego faecem primus, et alec,
Primus et invenior piper album cum ſale nigro
Incretum, puris circumpoſuiſſe catillis.
Inmane eſt vitium, dare millia terna macello,
Anguſtoque vagos piſces urguere catino.
Magna movent ſtomacho faſtidia; ſeu puer unctis
Tractavit calicem manibus, dum furta ligurit:
Sive gravis veteri craterae limus adhaeſit.
Vilibus in ſcopis, in mappis, in ſcobe, quantus
Conſiſtit ſumtus? neglectis, flagitium ingens.

Ten' lapides varios lutulenta radere palma,
Et Tyrias dare circum inlota toralia veſtes,
Oblitum, quanto curam ſumtumque minorem
Haec habeant, tanto reprendi juſtius illis,
Quae niſi divitibus nequeant contingere menſis?
Docte Cati, per amicitiam Divoſque rogatus,
Ducere me auditum, perges quumcunque, memento.
Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta,
Non tamen interpres tantundem juveris. adde
Vultum habitumque hominis; quem tu vidiſſe beatus
Non magni pendis, quia contigit: at mihi cura
Non mediocris ineſt, fontes ut adire remotos,
Atque haurire queam vitae praecepta beatae.

SATIRA V.

Hoc quoque, Tireſia, praeter narrata, petenti
Reſponde: quibus amiſſas reparare queam res
Artibus atque modis. quid rides? jamne, doloſe,
Non ſatis eſt Ithacam revehi, patrioſque penates
Aſpicere? O nulli quidquam mentite, vides, ut
Nudus inopſque domum redeam, te vate: neque illic
Aut apotheca procis intacta eſt, aut pecus. atqui
Et genus et virtus, niſi cum re, vilior alga eſt.
Quando pauperiem, miſſis ambagibus, horres:
Accipe, qua ratione queas diteſcere. turdus,
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc,
Res ubi magna nitet, domino ſene: dulcia poma,
Et quoſcunque feret cultus tibi fundus honores,

Ante Larem guſtet venerabilior Lare dives;
Qui quamvis perjurus erit, ſine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
Tu comes exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.
Utne tegam ſpurco Damae latus? haud ita Trojae
Me geſſi, certans ſemper melioribus. Ergo
Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare jubebo,
Et quondam majora tuli. tu protenus, unde
Divitias, aeriſque ruam, dic, augur, acervos.
Dixi equidem, et dico. captes aſtutus ubique
Teſtamenta ſenum: neu, ſi vafer unus et alter
Inſidiatorem praeroſo fugerit hamo,
Aut ſpem deponas, aut artem inluſus omittas.
Magna minorve foro ſi res certabitur olim;
Vivet uter locuples ſine gnatis, inprobus, ultro
Qui meliorem audax vocet in jus, illius eſto
Defenſor: fama civem cauſaque priorem
Sperne, domi ſi gnatus erit, fecundave conjux.
Quincte, puta, aut Publi (gaudent praenomine molles
Auriculae) tibi me virtus tua fecit amicum:
Jus anceps novi: cauſas defendere poſſum:
Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te
Contemtum caſſa nuce pauperet: haec mea cura eſt,
Ne quid tu perdas, neu ſis jocus. ire domum, atque
Pelliculam curare jube: ſi cognitor ipſe:
Perſta, atque obdura: ſeu rubra Canicula findet
Infantes ſtatuas: ſeu pingui tentus omaſo
Furius hibernas cana nive conſpuet Alpes.

Nonne vides (aliquis cubito ſtantem prope tangens
Inquiet) ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?
Plures adnabunt thunni, et cetaria creſcent.
Si cui praeterea validus male filius in re
Praeclara ſublatus aletur; ne manifeſtum
Coelibis obſequium nudet te, leniter in ſpem
Adrepe officioſus, ut et ſcribare ſecundus
Heres; et, ſi quis caſus puerum egerit Orco,
In vacuum venias: perraro haec alea fallit.
Qui teſtamentum tradet tibi cunque legendum,
Abnuere, et tabulas a te removere memento:
Sic tamen, ut limis rapias, quid prima ſecundo
Cera velit verſu: ſolus, multiſne coheres,
Veloci percurre oculo. plerumque recoctus
Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem;
Captatorque dabit riſus Naſica Corano.
Num furis? an prudens ludis me, obſcura canendo?
O Laërtiade, quidquid dicam, aut erit, aut non:
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen iſta velit ſibi fabula, ſi licet, ede.
Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demiſſum genus Aenea, tellure marique
Magnus erit; forti nubet procera Corano
Filia Naſicae metuentis reddere ſoldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas ſocero dabit, atque
Ut legat, orabit: multum Naſica negatas
Accipiet tandem, tacitus leget; invenietque
Nil ſibi legatum, praeter plorare, ſuiſque.

Illud ad haec jubeo: mulier si forte dolosa,
Libertusve senem delirum temperet; illis
Accedas socius: laudes, lauderis ut absens.
Adjuvat hoc quoque: sed vincit longe prius ipsum
Expugnare caput. scribet mala carmina vecors?
Laudato. scortator erit? cave te roget: ultro
Penelopen facilis potiori trade. Putasne,
Perduci poterit tam frugi, tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere cursu?
Venit enim magno, donandi parca juventus,
Nec tantum Veneris, quantum studiosa culinae.
Sic tibi Penelope frugi est: quae si semel uno
De sene gustarit, tecum partita lucellum,
Ut canis, a corio nunquam absterrebitur uncto.
Me sene, quod dicam, factum est. anus inproba Thebis
Ex testamento sic est elata: cadaver
Unctum oleo largo nudis humeris tulit heres:
Scilicet elabi si posset mortua: credo,
Quod nimium institerat viventi. cautus adito:
Neu desis operae: neve inmoderatus abundes.
Difficilem et morosum offendes garrulus. ultro
Non etiam sileas. Davus sis comicus; atque
Stes capite obstipo, multum similis metuenti.
Obsequio grassare: mone, si increbuit aura,
Cautus uti velet carum caput: extrahe turba
Oppositis humeris: aurem substringe loquaci.
Inportunus amat laudari? donec, Ohe jam!
Ad coelum manibus sublatis dixerit, urgue, et

Creſcentem tumidis infla ſermonibus utrem.
Cum te ſervitio longo curaque levarit;
Et certum vigilans, Quartae ſit partis Ulyſſes,
Audieris heres: Ergo nunc Dama ſodalis
Nuſquam eſt? unde mihi tam fortem, tamque fidelem?
Sparge ſubinde: et, ſi paullum potes, inlacrimare. eſt
Gaudia prodentem vultum celare. ſepulcrum
Permiſſum arbitrio, ſine ſordibus extrue: funus
Egregie factum laudet vicinia. ſi quis
Forte coheredum ſenior male tuſſiet; huic tu
Dic, ex parte tua, ſeu fundi, ſive domus ſit
Emtor, gaudentem nummo te addicere. ſed me
Imperioſa trahit Proſerpina; vive, valeque.

SATIRA VI.

Hoc erat in votis: modus agri non ita magnus,
Hortus ubi, et tecto vicinus jugis aquae fons,
Et paullum ſilvae ſuper his foret. auctius atque
Di melius fecere. bene eſt. nihil amplius oro,
Maia nate, niſi ut propria haec mihi munera faxis.
Si neque majorem feci ratione mala rem,
Nec ſum facturus vitio, culpave minorem:
Si veneror ſtultus nihil horum; O ſi angulus ille
Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
O ſi urnam argenti fors quae mihi monſtret! ut illi,
Theſauro invento qui mercenarius agrum
Illum ipſum mercatus aravit, dives amico
Hercule: ſi quod adeſt, gratum juvat: hac prece te oro,

Pingue pecus domino facias, et cetera praeter
Ingenium; utque ſoles, cuſtos mihi maximus adſis.
Ergo ubi me in montes et in arcem ex urbe removi,
Quid prius inluſtrem Satiris Muſaque pedeſtri?
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auſter,
Autumnuſque gravis, Libitinae quaeſtus acerbae.
Matutine pater, ſeu Jane libentius audis,
Unde homines operum primos vitaeque labores
Inſtituunt (ſic Dis placitum) tu carminis eſto
Principium. Romae ſponſorem me rapis. Eia,
Ne prior officio quiſquam reſpondeat, urgue:
Sive Aquilo radit terras, ſeu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire neceſſe eſt.
Poſtmodo, quod mi obſit, clare certumque locuto,
Luctandum in turba, facienda injuria tardis.
Quid vis, inſane, et quas res agis? inprobus urguet
Iratis precibus. tu pulſes omne quod obſtat,
Ad Maecenatem memori ſi mente recurras.
Hoc juvat, et melli eſt, non mentiar. at ſimul atras
Ventum eſt Eſquilias, aliena negotia centum
Per caput et circa ſaliunt latus. ante ſecundam
Roſcius orabat ſibi adeſſes ad Puteal cras.
De re communi ſcribae magna atque nova te
Orabant hodie meminiſſes, Quincte, reverti.
Inprimat his, cura, Maecenas ſigna tabellis.
Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit, et inſtat.
Septimus octavo propior jam fugerit annus,
Ex quo Maecenas me coepit habere ſuorum

In numero, duntaxat ad hoc, quem tollere rheda
Vellet, iter faciens, et cui concredere nugas
Hoc genus: Hora quota eſt? Threx eſt Gallina Syro par?
Matutina parum cautos jam frigora mordent;
Et quae rimoſa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus, ſubjectior in diem et horam
Invidiae. Noſter ludos ſpectaverit una,
Luſerit in campo, Fortunae filius, omnes.
Frigidus a Roſtris manat per compita rumor,
Quicunque obvius eſt, me conſulit, O bone (nam te
Scire, Deos quoniam propius contingis, oportet)
Numquid de Dacis audiſti? Nil equidem. Ut tu
Semper eris deriſor! At omnes Di exagitent me,
Si quidquam. Quid? militibus promiſſa Triquetra
Praedia Caeſar, an eſt Itala tellure daturus?
Jurantem me ſcire nihil, miratur, ut unum
Scilicet egregii mortalem altique ſilenti.
Perditur haec inter miſero lux, non ſine votis,
O rus, quando ego te aſpiciam? quandoque licebit,
Nunc veterum libris, nunc ſomno, et inertibus horis
Ducere ſollicitae jucunda oblivia vitae?
O quando faba Pythagorae cognata, ſimulque
Uncta ſatis pingui ponentur oluſcula lardo?
O noctes, coenaeque Deûm! quibus ipſe, meique
Ante larem proprium veſcor; vernaſque procaces
Paſco libatis dapibus. prout cuique libido eſt,
Siccat inaequales calices conviva, ſolutus
Legibus inſanis: ſeu quis capit acria fortis

Pocula, ſeu modicis uveſcit laetius. ergo
Sermo oritur, non de villis domibuſve alienis,
Nec male necne Lepos ſaltet: ſed quod magis ad nos
Pertinet, ac neſcire malum eſt, agitamus: utrumne
Divitiis homines, an ſint virtute beati:
Quidve ad amicitias, uſus rectumne, trahat nos:
Et quae ſit natura boni, ſummumque quid ejus.
Cervius haec inter vicinus garrit aniles
Ex re fabellas. nam ſi quis laudat Arelli
Sollicitas ignarus opes, ſic incipit: Olim
Ruſticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepiſſe cavo, veterem vetus hoſpes amicum,
Aſper, et attentus quaeſitis: ut tamen arctum
Solveret hoſpitiis animum. quid multa? neque ille
Sepoſiti ciceris, nec longae invidit avenae;
Aridum et ore ferens acinum, ſemeſaque lardi
Fruſta dedit, cupiens varia faſtidia coena
Vincere tangentis male ſingula dente ſuperbo:
Cum pater ipſe domus palea porrectus in horna
Eſſet ador loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc, Quid te juvat, inquit, amice,
Praerupti nemoris patientem vivere dorſo?
Vis tu homines urbemque feris praeponere ſilvis?
Carpe viam (mihi crede) comes: terreſtria quando
Mortales animas vivunt ſortita, neque ulla eſt
Aut magno aut parvo lethi fuga. quo, bone, circa,
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor, quam ſis aevi brevis. haec ubi dicta

Agreſtem pepulere; domo levis exſilit: inde
Ambo propoſitum peragunt iter, urbis aventes
Moenia nocturni ſubrepere. jamque tenebat
Nox medium coeli ſpatium, cum ponit uterque
In locuplete domo veſtigia: rubro ubi cocco
Tincta ſuper lectos canderet veſtis eburnos,
Multaque de magna ſupereſſent fercula coena,
Quae procul exſtructis inerant heſterna caniſtris.
Ergo ubi purpurea porrectum in veſte locavit
Agreſtem; veluti ſuccinctus curſitat hoſpes,
Continuatque dapes; nec non verniliter ipſis
Fungitur officiis, praelibans omne quod adfert.
Ille cubans gaudet mutata ſorte, boniſque
Rebus agit laetum convivam: cum ſubito ingens
Valvarum ſtrepitus lectis excuſſit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave; magiſque
Exanimes trepidare, ſimul domus alta Moloſſis
Perſonuit canibus. tum ruſticus, Haud mihi vita
Eſt opus hac, ait, et valeas: me ſilva cavuſque
Tutus ab inſidiis tenui ſolabitur ervo.

SATIRA VII.

Jamdudum auſculto; et cupiens tibi dicere ſervus
Pauca, reformido. Davuſne? Ita, Davus, amicum
Mancipium domino, et frugi, quod ſit ſatis; hoc eſt,
Ut vitale putes. Age, libertate Decembri
(Quando ita majores voluerunt) utere: narra.
Pars hominum vitiis gaudet conſtanter, et urguet

Propoſitum; pars multa natat, modo recta capeſſens,
Interdum pravis obnoxia. ſaepe notatus
Cum tribus annellis, modo laeva Priſcus inani
Vixit inaequalis, clavum ut mutaret in horas;
Aedibus ex magnis ſubito ſe conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeſte:
Jam moechus Romae, jam mallet doctus Athenis
Vivere; Vertumnis, quotquot ſunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, poſtquam illi juſta chiragra
Contudit articulos, qui pro ſe tolleret atque
Mitteret in phimum talos, mercede diurna
Conductum pavit: quanto conſtantior idem
In vitiis, tanto levius miſer ac prior ille,
Qui jam contento, jam laxo fune laborat.
Non dices hodie, quorſum haec tam putida tendant,
Furcifer? Ad te, inquam. Quo pacto, peſſime? Laudas
Fortunam ac mores antiquae plebis, et idem,
Si quis ad illa Deus ſubito te agat, uſque recuſes:
Aut quia non ſentis, quod clamas, rectius eſſe;
Aut quia non firmus rectum defendis, et haeres,
Nequicquam coeno cupiens evellere plantam.
Romae rus optas; abſentem ruſticus Urbem
Tollis ad aſtra levis. ſi nuſquam es forte vocatus
Ad coenam, laudas ſecurum olus; ac, velut uſquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis amaſque,
Quod nuſquam tibi ſit potandum. juſſerit ad ſe
Maecenas ſerum ſub lumina prima venire
Convivam, Nemon' oleum fert ocius? ecquis

Audit? cum magno blateras clamore, fugiſque.
Milvius et ſcurrae, tibi non referenda precati,
Diſcedunt. etenim fateòr me, dixerit ille,
Duci ventre levem: naſum nidore ſupinor:
Inbecillus, iners, ſi quid vis, adde, popino.
Tu, cum ſis quod ego, et fortaſſis nequior, ultro
Inſectere, velut melior, verbiſque decoris
Obvolvas vitium? quid, ſi me ſtultior ipſe
Quingentis emto drachmis deprenderis? aufer
Me vultu terrere: manum ſtomachumque teneto,
Dum, quae Criſpini docuit me janitor, edo.
Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
Peccat uter noſtrûm cruce dignius? acris ubi me
Natura incendit, ſub clara nuda lucerna,
Quaecunque excepit turguentis verbera caudae,
Clunibus aut agitavit equum laſciva ſupinum,
Dimittit, neque famoſum, neque ſollicitum ne
Ditior, aut formae melioris meiat eodem.
Tu, cum projectis inſignibus, annulo equeſtri,
Romanoque habitu, prodis ex judice Dama
Turpis, odoratum caput obſcurante lacerna;
Non es quod ſimulas? metuens induceris, atque
Altercante libidinibus tremis oſſa pavore.
Quid refert, uri virgis ferroque necari
Auctoratus eas; an turpi clauſus in arca,
Quo te demiſit peccati conſcia herilis,
Contractum genibus tangas caput? eſtne marito
Matronae peccantis in ambos juſta poteſtas?

In conruptorem vel juſtior? illa tamen ſe
Non habitu, mutatve loco, peccatve ſuperne;
Cum te formidet mulier, neque credat amanti.
Ibis ſub furcam prudens, dominoque furenti
Conmittes rem omnem, et vitam, et cum corpore famam.
Evaſti? credo metues, doctuſque cavebis:
Quaeres quando iterum paveas, iterumque perire
Poſſis. o toties ſervus! quae bellua ruptis,
Cum ſemel effugit, reddit ſe prava catenis?
Non ſum moechus, ais. neque ego hercule fur, ubi vaſa
Praetereo ſapiens argentea. tolle periclum,
Jam vaga proſiliet frenis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantiſque minor? quem ter vindicta quaterque
Inpoſita haud unquam miſera formidine privet?
Adde ſuper, dictis quod non levius valeat: nam
Sive vicarius eſt, qui ſervo paret, uti mos
Veſter ait, ſeu conſervus; tibi quid ſum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis ſervis miſer, atque
Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
Quiſnam igitur liber? Sapiens; ſibi qui imperioſus;
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula ter-
Reſponſare cupidinibus, contemnere honores [rent:
Fortis, et in ſeipſo totus; teres atque rotundus,
Externi ne quid valeat per leve morari;
In quem manca ruit ſemper fortuna. poteſne
Ex his, ut proprium, quid noſcere? quinque talenta
Poſcit te mulier, vexat, foribuſque repulſum

Perfundit gelida: rurſus vocat. eripe turpi
Colla jugo: Liber, liber ſum, dic age. non quis:
Urguet enim dominus mentem non lenis, et acres
Subjectat laſſo ſtimulos, verſatque negantem.
Vel cum Pauſiaca torpes, inſane, tabella,
Quî peccas minus atque ego, cum Fulvi Rutubaeque,
Aut Placideiani contento poplite miror
Proelia, rubrica picta aut carbone, velut ſi
Re vera pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri? Nequam et ceſſator Davus: at ipſe
Subtilis veterum judex, et callidus audis.
Nil ego, ſi ducor libo fumante: tibi ingens
Virtus atque animus coenis reſponſat opimis.
Obſequium ventris mihi pernicioſus eſt: Cur?
Tergo plector enim; quî tu inpunitior illa,
Quae parvo ſumi nequeunt, obſonia captas?
Nempe inamareſcunt epulae ſine fine petitae,
Inluſique pedes vitioſum ferre recuſant
Corpus. an hic peccat, ſub noctem qui puer uvam
Furtiva mutat ſtrigili? qui praedia vendit,
Nil ſervile gulae parens habet? adde, quod idem
Non horam tecum eſſe potes, non otia recte
Ponere; teque ipſum vitas fugitivus et erro;
Jam vino quaerens, jam ſomno fallere curam:
Fruſtra: nam comes atra premit, ſequiturque fugacem.
Unde mihi lapidem? Quorſum eſt opus? Unde ſagittas?
Aut inſanit homo, aut verſus facit. Ocius hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

SATIRA VIII.

UT Naſidieni juvit te coena beati?
Nam mihi quaerenti convivam, dictus here illic
De medio potare die. Sic, ut mihi nunquam
In vita fuerit melius. Dic (ſi grave non eſt)
Quae prima iratum ventrem placaverit eſca.
In primis Lucanus aper; leni fuit Auſtro
Captus, ut aiebat coenae pater; acria circum
Rapula, lactucae, radices, qualia laſſum
Pervellunt ſtomachum, ſiſer, alec, faecula Coa.
His ubi ſublatis, puer alte cinctus acernam
Gauſape purpureo menſam perterſit, et alter
Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
Poſſet coenantes offendere: ut Attica virgo
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus Hydaſpes
Caecuba vina ferens; Alcon, Chium maris expers.
Hic herus; Albanum, Maecenas, ſive Falernum
Te magis adpoſitis delectat; habemus utrumque.
Divitias miſeras! ſed queis coenantibus una,
Fundani, pulchre fuerit tibi, noſſe laboro.
Summus ego, et prope me Viſcus Thurinus, et infra,
Si memini, Varius, cum Servilio Balatrone
Vibidius, quos Maecenas adduxerat umbras:
Nomentanus erat ſuper ipſum, Porcius infra,
Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas:
Nomentanus ad hoc, qui, ſi quid forte lateret,
Indice monſtraret digito. nam cetera turba,

Nos, inquam, coenamus aves, conchylia, piſces,
Longe diſſimilem noto celantia ſuccum:
Ut vel continuo patuit, cum paſſeris atque
Inguſtata mihi porrexerat ilia rhombi.
Poſt hoc me docuit melimela rubere, minorem
Ad lunam delecta. quid hoc interſit, ab ipſo
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni;
Nos, niſi damnoſe bibimus, moriemur inulti;
Et calices poſcit majores. vertere pallor
Tum parochi faciem, nil ſic metuentis ut acres
Potores: vel quod maledicunt liberius; vel
Fervida quod ſubtile exſurdant vina palatum.
Invertunt Allifanis vinaria tota
Vibidius Balatroque; ſecutis omnibus: imi
Convivae lecti nihilum nocuere lagenis.
Adfertur ſquillas inter muraena natantes
In patina porrecta. ſub hoc herus; Haec gravida, inquit,
Capta eſt; deterior poſt partum carne futura.
His miſtum jus eſt oleo, quod prima Venafri
Preſſit cella; garo de ſuccis piſcis Iberi;
Vino quinquenni, verum citra mare nato,
Dum coquitur; cocto Chium ſic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud; pipere albo, non ſine aceto,
Quod Methymnaeam vitio mutaverit uvam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monſtravi incoquere; inlotos Curtillus echinos,
Ut melius muria, quam teſta marina remittit.
Interea ſuſpenſa graves aulaea ruinas

In patinam fecere, trahentia pulveris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos majus veriti, poſtquam nihil eſſe pericli
Senſimus, erigimur. Rufus poſito capite, ut ſi
Filius inmaturus obiſſet, flere. quis eſſet
Finis, ni ſapiens ſic Nomentanus amicum
Tolleret? Heu, Fortuna, quis eſt crudelior in nos
Te Deus? ut ſemper gaudes inludere rebus
Humanis! Varius mappa compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro ſuſpendens omnia naſo,
Haec eſt conditio vivendi, aiebat: eoque
Reſponſura tuo nunquam eſt par fama labori.
Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
Sollicitudine diſtrictum? ne panis aduſtus,
Ne male conditum jus adponatur; ut omnes
Praecincti recte pueri comtique miniſtrent?
Adde hos praeterea caſus; aulaea ruant ſi,
Ut modo; ſi patinam pede lapſus frangat agaſo.
Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adverſae nudare ſolent, celare ſecundae.
Naſidienus ad haec: Tibi Di, quaecunque preceris,
Commoda dent; ita vir bonus es, convivaque comis.
Et ſoleas poſcit. tum in lecto quoque videres
Stridere ſecreta diviſos aure ſuſurros.
Nullos his mallem ludos ſpectaſſe: ſed illa
Redde, age, quae deinceps riſiſti. Vibidius dum
Quaerit de pueris, num ſit quoque fracta lagena,
Quod ſibi poſcenti non dentur pocula; dumque

Ridetur fictis rerum, Balatrone ſecundo:
Naſidiene, redis mutatae frontis, ut arte
Emendaturus fortunam. deinde ſecuti
Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis ſparſi ſale multo non ſine farre,
Pinguibus et ficis paſtum jecur anſeris albi,
Et leporum avulſos, ut multo ſuavius, armos,
Quam ſi cum lumbis quis edit. tum pectore aduſto
Vidimus et merulas poni, et ſine clune palumbes;
Suaves res, ſi non cauſas narraret earum, et
Naturas dominus: quem nos ſic fugimus ulti,
Ut nihil omnino guſtaremus, velut illis
Canidia adflaſſet pejor ſerpentibus Afris.

QUINTI HORATII FLACCI EPISTOLARUM

LIBER PRIMUS.

AD MAECENATEM. EPIST. I.

PRIMA dicte mihi, ſumma dicende Camena,
Spectatum ſatis, et donatum jam rude, quaeris,
Maecenas, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem eſt aetas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad poſtem fixis, latet abditus agro;
Ne populum extrema toties exoret arena.
Eſt mihi purgatam crebro qui perſonet aurem;
Solve ſeneſcentem mature ſanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, et ilia ducat.
Nunc itaque et verſus et cetera ludicra pono: [ſum:
Quid verum atque decens, curo et rogo, et omnis in hoc
Condo et conpono, quae mox depromere poſſum.
Ac ne forte roges, quo me duce, quo Lare tuter:
Nullius addictus jurare in verba magiſtri,

Quo me cunque rapit tempeſtas, deferor hoſpes.
Nunc agilis fio, et merſor civilibus undis,
Virtutis verae cuſtos, rigiduſque ſatelles:
Nunc in Ariſtippi furtim praecepta relabor;
Et mihi res, non me rebus, ſubjungere conor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica, dieſque
Longa videtur opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quae ſpem
Conſiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
Aeque pauperibus prodeſt, locupletibus aeque;
Aeque neglectum pueris ſenibuſque nocebit.
Reſtat, ut his ego me ipſe regam ſolerque elementis.
Non poſſis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungui:
Nec, quia deſperes invicti membra Glyconis,
Nodoſa corpus nolis prohibere chiragra.
Eſt quadam prodire tenus, ſi non datur ultra.
Fervet avaritia, miſeroque cupidine pectus?
Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
Poſſis, et magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? ſunt certa piacula, quae te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinoſus, amator;
Nemo adeo ferus eſt, ut non miteſcere poſſit,
Si modo culturae patientem commodet aurem.
Virtus eſt, vitium fugere; et ſapientia prima,
Stultitia caruiſſe. vides, quae maxima credis

Eſſe mala, exiguum cenſum, turpemque repulſam,
Quanto devites animi capitiſque labore?
Inpiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.
Ne cures ea, quae ſtulte miraris et optas,
Diſcere, et audire, et meliori credere non vis?
Quis circum pagos, et circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat Olympia, cui ſpes,
Cui ſit conditio dulcis ſine pulvere palmae?
Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quaerenda pecunia primum,
Virtus poſt nummos; haec Janus ſummus ab imo
Prodocet; haec recinunt juvenes dictata ſeneſque,
Laevo ſuſpenſi loculos tabulamque lacerto.
Eſt animus tibi, ſunt mores, eſt lingua fideſque:
Sed quadringentis ſex ſeptem millia deſint;
Plebs eris. at pueri ludentes, Rex eris, aiunt,
Si recte facies. Hic murus aëneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.
Roſcia, dic ſodes, melior lex, an puerorum eſt
Naenia, quae regnum recte facientibus offert,
Et maribus Curiis, et decantata Camillis?
Iſne tibi melius ſuadet, qui, Rem facias; rem
Si poſſis recte; ſi non, quocunque modo rem;
Ut propius ſpectes lacrimoſa poëmata Pupi:
An qui, fortunae te reſponſare ſuperbae
Liberum et erectum praeſens hortatur et aptat?
Quod ſi me populus Romanus forte roget, cur

Non, ut porticibus, ſic judiciis fruar iſdem,
Nec ſequar aut fugiam, quae diligit ipſe vel odit:
Olim quod vulpes aegroto cauta leoni
Reſpondit, referam: Quia me veſtigia terrent,
Omnia te adverſum ſpectantia, nulla retrorſum. [quem?
Bellua multorum es capitum; nam quid ſequar, aut
Pars hominum geſtit conducere publica: ſunt qui
Cruſtis et pomis viduas venentur avaras,
Excipiantque ſenes, quos in vivaria mittant:
Multis occulto creſcit res fenore. verum
Eſto, aliis alios rebus ſtudiiſque teneri:
Iidem eadem poſſunt horam durare probantes?
Nullus in orbe ſinus Baiis praelucet amoenis,
Si dixit dives; lacus et mare ſentit amorem
Feſtinantis heri; cui ſi vitioſa Libido
Fecerit auſpicium; cras ferramenta Teanum
Tolletis, fabri. lectus genialis in aula eſt?
Nil ait eſſe prius, melius nil coelibe vita:
Si non eſt, jurat bene ſolis eſſe maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? rides. mutat coenacula, lectos,
Balnea, tonſores, conducto navigio aeque
Nauſeat ac locuples, quem ducit priva triremis.
Si curatus inaequali tonſore capillos
Occurro, rides: ſi forte ſubucula pexae
Trita ſubeſt tunicae, vel ſi toga diſſidet inpar,
Rides. quid? mea cum pugnat ſententia ſecum;
Quod petiit, ſpernit; repetit quod nuper omiſit?

Aeſtuat, et vitae diſconvenit ordine toto;
Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis.
Inſanire putas ſolemnia me, neque rides,
Nec medici credis, nec curatoris egere
A praetore dati? rerum tutela mearum
Cum ſis, et prave ſectum ſtomacheris ob unguem
De te pendentis, te reſpicientis amici.
Ad ſummam, ſapiens uno minor eſt Jove, dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum;
Praecipue ſanus, niſi cum pituita moleſta eſt.

AD LOLLIUM. EPIST. II.

TROJANI belli ſcriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romae, Praeneſte relegi:
Qui, quid ſit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
Planius ac melius Chryſippo et Crantore dicit.
Cur ita crediderim, niſi quid te detinet, audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Graecia Barbariae lento conliſa duello,
Stultorum regum, et populorum continet aeſtus.
Antenor cenſet belli praecidere cauſam.
Quod Paris, ut ſalvus regnet, vivatque beatus,
Cogi poſſe negat. Neſtor conponere lites
Inter Peliden feſtinat et inter Atriden.
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant Reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, ſcelere, atque libidine, et ira,
Iliacos intra muros peccatur, et extra.

Rurſum quid virtus, et quid ſapientia poſſit,
Utile propoſuit nobis exemplar Ulyſſem:
Qui domitor Trojae, multorum providus urbes
Et mores hominum inſpexit, latumque per aequor,
Dum ſibi, dum ſociis reditum parat, aſpera multa
Pertulit, adverſis rerum inmerſabilis undis.
Sirenum voces, et Circes pocula noſti;
Quae ſi cum ſociis ſtultus cupiduſque bibiſſet,
Sub domina meretrice fuiſſet turpis et excors;
Vixiſſet canis inmundus, vel amica luto ſus.
Nos numerus ſumus, et fruges conſumere nati,
Sponſi Penelopes, nebulones, Alcinoïque
In cute curanda plus aequo operata juventus;
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, et
Ad ſtrepitum citharae ceſſantem ducere ſomnum.
Ut jugulent hominem, ſurgunt de nocte latrones:
Ut teipſum ſerves, non expergiſceris? atqui
Si noles ſanus, curres hydropicus: et ni
Poſces ante diem librum cum lumine; ſi non
Intendes animum ſtudiis et rebus honeſtis;
Invidia vel amore vigil torquebere. nam cur,
Quae laedunt oculos, feſtinas demere; ſi quid
Eſt animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui coepit, habet. ſapere aude:
Incipe. vivendi recte qui prorogat horam,
Ruſticus exſpectat dum defluat amnis: at ille
Labitur, et labetur in omne volubilis aevum.
Quaeritur argentum, puerique beata creandis

Uxor; et incultae pacantur vomere ſilvae.
Quod ſatis eſt, cui contingit, nihil amplius optet.
Non domus et fundus, non aeris acervus et auri
Aegroto domini deduxit corpori febres,
Non animo curas. valeat poſſeſſor oportet,
Si conportatis rebus bene cogitat uti.
Qui cupit aut metuit, juvat illum ſic domus et res,
Ut lippum pictae tabulae, fomenta podagram,
Auriculas citharae conlecta ſorde dolentes.
Sincerum eſt niſi vas; quodcunque infundis, aceſcit.
Sperne voluptates: nocet emta dolore voluptas.
Semper avarus eget: certum voto pete finem.
Invidus alterius macreſcit rebus opimis:
Invidia Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum. qui non moderabitur irae,
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit et mens,
Dum poenas odio per vim feſtinat inulto.
Ira furor brevis eſt. animum rege; qui, niſi paret,
Imperat; hunc frenis, hunc tu conpeſce catena.
Fingit equum tenera docilem cervice magiſter
Ire, viam quam monſtret eques: venaticus, ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aula,
Militat in ſilvis catulus. nunc adbibe puro
Pectore verba, puer; nunc te melioribus offer.
Quo ſemel eſt inbuta recens, ſervabit odorem
Teſta diu. quod ſi ceſſas, aut ſtrenuus anteis;
Nec tardum operior, nec praecedentibus inſto.

AD JULIUM FLORUM. EPIST. III.

JULI Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Auguſti privignus, ſcire laboro.
Thracane vos, Hebruſque nivali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia terras,
An pingues Aſiae campi, colleſque morantur?
Quid ſtudioſa cohors operum ſtruit? hoc quoque curo.
Quis ſibi res geſtas Auguſti ſcribere ſumit?
Bella quis et paces longum diffundit in aevum?
Quid Titius, Romana brevi venturus in ora?
Pindarici fontis qui non expalluit hauſtus,
Faſtidire lacus et rivos auſus apertos:
Ut valet? ut meminit noſtri? fidibuſne Latinis
Thebanos aptare modos ſtudet, auſpice Muſa?
An tragica deſaevit et ampullatur in arte?
Quid mihi Celſus agit? monitus, multumque monendus,
Privatas ut quaerat opes, et tangere vitet
Scripta, Palatinus quaecunque recepit Apollo.
Ne, ſi forte ſuas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula riſum
Furtivis nudata coloribus. ipſe quid audes?
Quae circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum eſt, et turpiter hirtum.
Seu linguam cauſis acuis, ſeu civica jura
Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen,
Prima feres ederae victricis praemia. quod ſi
Frigida curarum fomenta relinquere poſſes;

Quo te coeleſtis ſapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc ſtudium parvi properemus et ampli,
Si patriae volumus, ſi nobis vivere cari.
Debes hoc etiam reſcribere; ſi tibi curae,
Quantae conveniat, Munatius. an male ſarta
Gratia nequicquam coït, et reſcinditur; ac vos
Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat,
Indomita cervice feros. ubicunque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere foedus,
Paſcitur in veſtrum reditum votiva juvenca.

AD ALBIUM TIBULLUM. EPIST. IV.

ALBI, noſtrorum ſermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Caſſi Parmenſis opuſcula vincat?
An tacitum ſilvas inter reptare ſalubres,
Curantem quidquid dignum ſapiente bonoque eſt?
Non tu corpus eras ſine pectore. Di tibi formam,
Di tibi divitias dederant, artemque fruendi.
Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Qui ſapere, et fari poſſit quae ſentiat, et cui
Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter ſpem curamque, timores inter et iras,
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.
Grata ſuperveniet, quae non ſperabitur, hora.
Me pinguem et nitidum bene curata cute viſes,
Cum ridere voles, Epicuri de grege porcum.

AD TORQUATUM. EPIST. V.

Si potes Archiacis conviva recumbere lectis,
Nec modica coenare times olus omne patella,
Supremo te ſole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffuſa, paluſtres
Inter Minturnas Sinueſſanumque Petrinum.
Si melius quid habes, arceſſe; vel imperium fer.
Jamdudum ſplendet focus, et tibi munda ſupellex.
Mitte leves ſpes, et certamina divitiarum,
Et Moſchi cauſam. cras nato Caeſare feſtus
Dat veniam ſomnumque dies. inpune licebit
Aeſtivam ſermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortuna, ſi non conceditur uti?
Parcus ob heredis curam, nimiumque ſeverus,
Adſidet inſano. potare et ſpargere flores
Incipiam, patiarque vel inconſultus haberi.
Quid non ebrietas deſignat? operta recludit;
Spes jubet eſſe ratas; ad praelia trudit inertem;
Sollicitis animis onus eximit; addocet artes.
Fecundi calices quem non fecere diſertum?
Contracta quem non in paupertate ſolutum?
Haec ego procurare et idoneus imperor, et non
Invitus; ne turpe toral, ne ſordida mappa
Conruget nares; ne non et cantharus et lanx
Oſtendat tibi te; ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet; ut coëat par,
Jungaturque pari. Butram tibi Septiciumque,

Et, niſi coena prior potiorque puella, Sabinum
Detinet, adſumam. locus eſt et pluribus umbris:
Sed nimis arcta premunt olidae convivia caprae.
Tu, quotus eſſe velis, reſcribe; et, rebus omiſſis,
Atria ſervantem poſtico falle clientem.

AD NUMICIUM. EPIST. VI.

Nil admirari, prope res eſt una, Numici,
Solaque quae poſſit facere et ſervare beatum.
Hunc ſolem, et ſtellas, et decedentia certis
Tempora momentis, ſunt qui formidine nulla
Inbuti ſpectant. quid cenſes munera terrae?
Quid, maris extremos Arabas ditantis et Indos?
Ludicra quid, plauſus et amici dona Quiritis?
Quo ſpectanda modo, quo ſenſu credis et ore?
Qui timet his adverſa, fere miratur eodem,
Quo cupiens, pacto. pavor eſt utrobique moleſtus;
Inproviſa ſimul ſpecies exterret utrumque:
Gaudeat, an doleat, cupiat, metuatne; quid ad rem,
Si, quidquid vidit melius pejuſve ſua ſpe,
Defixis oculis, animoque et corpore torpet?
Inſani ſapiens nomen ferat, aequus iniqui;
Ultra quam ſatis eſt, virtutem ſi petat ipſam.
I nunc, argentum et marmor vetus, aeraque et artes
Suſpice: cum gemmis Tyrios mirare colores;
Gaude, quod ſpectant oculi te mille loquentem;
Gnavus mane forum, et veſpertinus pete tectum:
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris

Mutus, et (indignum quod ſit) pejoribus ortus,
Hic tibi ſit potius, quam tu mirabilis illi.
Quidquid ſub terra eſt, in apricum proferet aetas;
Defodiet, condetque nitentia. cum bene notum
Porticus Agrippae, et via te conſpexerit Appi;
Ire tamen reſtat, Numa quo devenit et Ancus.
Si latus aut renes morbo tentantur acuto,
Quaere fugam morbi. vis recte vivere? quis non?
Si virtus hoc una poteſt dare; fortis omiſſis
Hoc age deliciis. Virtutem verba putas, ut
Lucum ligna? cave ne portus occupet alter,
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas:
Mille talenta rotundentur, totidem altera, porro
Tertia ſuccedant, et quae pars quadret acervum.
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, et amicos,
Et genus, et formam Regina Pecunia donat;
Ac bene nummatum decorat Suadela Venuſque.
Mancipiis locuples, eget aeris Cappadocum Rex:
Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus, ut aiunt,
Si poſſet centum ſcenae praebere rogatus,
Qui poſſum tot? ait: tamen et quaeram, et quot habebo,
Mittam. poſt paullo ſcribit, ſibi millia quinque
Eſſe domi chlamydum: partem, vel tolleret omnes.
Exilis domus eſt, ubi non et multa ſuperſunt,
Et dominum fallunt, et proſunt furibus. ergo,
Si res ſola poteſt facere et ſervare beatum;
Hoc primus repetas opus, hoc poſtremus omittas.
Si fortunatum ſpecies, et gratia praeſtat;

Mercemur ſervum, qui dictet nomina, laevum
Qui fodiat latus, et cogat trans pondera dextram
Porrigere. Hic multum in Fabia valet, ille Velina:
Cui libet hic faſces dabit: eripietque curule,
Cui volet, inportunus ebur. Frater, Pater, adde:
Ut cuique eſt aetas, ita quemque facetus adopta.
Si bene qui coenat, bene vivit; lucet, eamus,
Quo ducit gula: piſcemur, venemur, ut olim
Gargilius, qui mane plagas, venabula, ſervos,
Differtum tranſire forum populumque jubebat;
Unus ut e multis populo ſpectante referret
Emtum mulus aprum. crudi tumidique lavemur,
Quid deceat, quid non, obliti; Caerite cera
Digni, remigium vitioſum Ithacenſis Ulyſſei;
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
Si, Mimnermus uti cenſet, ſine amore jociſque
Nil eſt jucundum; vivas in amore jociſque.
Vive, vale. ſi quid noviſti rectius iſtis,
Candidus imperti; ſi non, his utere mecum.

AD MAECENATEM. EPIST. VII.

Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax deſideror: atqui
Si me vivere vis ſanum, recteque valentem;
Quam mihi das aegro, dabis aegrotare timenti,
Maecenas, veniam: dum ficus prima, calorque
Deſignatorem decorat lictoribus atris:
Dum pueris omnis pater, et matercula pallet;

Officioſaque ſedulitas, et opella forenſis
Adducit febres, et teſtamenta reſignat.
Quod ſi bruma nives Albanis inlinet agris;
Ad mare deſcendet vates tuus, et ſibi parcet,
Contractuſque leget: te, dulcis amice, reviſet
Cum Zephyris, ſi concedes, et hirundine prima.
Non, quo more pyris veſci Calaber jubet hoſpes,
Tu me feciſti locupletem. Veſcere ſodes.
Jam ſatis eſt. At tu quantumvis tolle. Benigne.
Non inviſa feres pueris munuſcula parvis.
Tam teneor dono, quam ſi dimittar onuſtus.
Ut libet: haec porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus et ſtultus donat quae ſpernit et odit:
Haec ſeges ingratos tulit, et feret omnibus annis.
Vir bonus et ſapiens dignis ait eſſe paratus;
Nec tamen ignorat quid diſtent aera lupinis.
Dignum praeſtabo me etiam pro laude merentis.
Quod ſi me noles uſquam diſcedere; reddes
Forte latus, nigros anguſta fronte capillos:
Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum, et
Inter vina fugam Cynarae moerere protervae.
Forte per anguſtam tenuis nitedula rimam
Repſerat in cumeram frumenti; paſtaque, rurſus
Ire foras pleno tendebat corpore fruſtra.
Cui muſtela procul, Si vis, ait, effugere iſtinc,
Macra cavum repetes arctum, quem macra ſubiſti.
Hac ego ſi conpellor imagine, cuncta reſigno:
Nec ſomnum plebis laudo ſatur altilium, nec

Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Saepe verecundum laudaſti: Rexque, Paterque
Audiſti coram, nec verbo parcius abſens.
Inſpice, ſi poſſum donata reponere laetus.
Haud male Telemachus proles patientis Ulyſſei;
Non eſt aptus equis Ithacae locus, ut neque planis
Porrectus ſpatiis, neque multae prodigus herbae:
Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent. mihi jam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut inbelle Tarentum.
Strenuus et fortis, cauſiſque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit, atque foro nimium diſtare Carinas
Jam grandis natu queritur; conſpexit, ut aiunt,
Adraſum quendam vacua tonſoris in umbra,
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
Demetri (puer hic non laeve juſſa Philippi
Accipiebat) abi, quaere, et refer; unde domo, quis,
Cujus fortunae, quo ſit patre, quove patrono.
It, redit, et narrat, Vulteium nomine Maenam,
Praeconem, tenui cenſu, ſine crimine notum,
Et properare loco, et ceſſare, et quaerere, et uti,
Gaudentem parviſque ſodalibus et lare certo,
Et ludis, et, poſt deciſa negotia, Campo.
Scitari libet ex ipſo, quodcunque refers. dic
Ad coenam veniat. non ſane credere Maena:
Mirari ſecum tacitus. quid multa? Benigne,
Reſpondet. Negat ille mihi? Negat inprobus, et te

Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato ſcruta popello
Occupat: et ſalvere jubet prior. ille Philippo
Excuſare laborem et mercenaria vincla,
Quod non mane domum veniſſet; denique quod non
Providiſſet eum. Sic ignoviſſe putato
Me tibi, ſi coenas hodie mecum. Ut libet. Ergo
Poſt nonam venies: nunc i, rem ſtrenuus auge.
Ut ventum ad coenam eſt; dicenda, tacenda locutus,
Tandem dormitum dimittitur. hic ubi ſaepe
Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum,
Mane cliens, et jam certus conviva; jubetur
Rura ſuburbana indictis comes ire Latinis.
Inpoſitus mannis, arvum coelumque Sabinum
Non ceſſat laudare. videt, ridetque Philippus:
Et ſibi dum requiem, dum riſus undique quaerit,
Dum ſeptem donat ſeſtertia, mutua ſeptem
Promittit; perſuadet uti mercetur agellum:
Mercatur. ne te longis ambagibus ultra
Quam ſatis eſt morer: ex nitido fit ruſticus; atque
Sulcos et vineta crepat mera: praeparat ulmos:
Inmoritur ſtudiis, et amore feneſcit habendi.
Verum ubi oves furto, morbo periere capellae,
Spem mentita ſeges, bos eſt enectus arando;
Offenſus damnis, media de nocte caballum
Adripit, iratuſque Philippi tendit ad aedes.
Quem ſimul aſpexit ſcabrum intonſumque Philippus,
Durus, ait, Vultei, nimis attentuſque videris

Eſſe mihi. Pol me miſerum, patrone, vocares,
Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
Quod te per Genium dextramque Deoſque Penates,
Obſecro, et obteſtor; vitae me redde priori.
Qui ſemel aſpexit, quantum dimiſſa petitis
Praeſtent; mature redeat, repetatque relicta.
Metiri ſe quemque ſuo modulo ac pede verum eſt.

AD CELSUM ALBINOVANUM. EPIST. VIII.

Celso gaudere et bene rem gerere Albinovano,
Muſa rogata, refer, comiti ſcribaeque Neronis.
Si quaeret, quid agam; dic, multa et pulchra minantem,
Vivere nec recte, nec ſuaviter: haud quia grando
Contuderit vites, oleamve momorderit aeſtus;
Nec quia longinquis armentum aegrotet in arvis:
Sed quia mente minus validus quam corpore toto,
Nil audire velim, nil diſcere, quod levet aegrum:
Fidis offendar medicis, iraſcar amicis,
Cur me funeſto properent arcere veterno.
Quae nocuere ſequar, fugiam quae profore credam:
Romae Tibur amem, ventoſus, Tibure Romam.
Poſt haec, ut valeat; quo pacto rem gerat, et ſe;
Ut placeat juveni, percontare, utque cohorti.
Si dicet, Recte: primum gaudere; ſubinde
Praeceptum auriculis hoc inſtillare memento;
Ut tu fortunam, ſic nos te, Celſe, feremus.

AD CLAUDIUM NERONEM. EPIST. IX.

Septimius, Claudi, nimirum intelligit unus,
Quanti me facias. nam cum rogat, et prece cogit:
Scilicet, ut tibi se laudare et tradere coner,
Dignum mente domoque legentis honesta Neronis,
Munere cum fungi propioris censet amici;
Quid possim videt ac novit me valdius ipso.
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
Dissimulator opis propriae, mihi commodus uni.
Sic ego, majoris fugiens opprobria culpae,
Frontis ad urbanae descendi praemia. quod si
Depositum laudas ob amici jussa pudorem;
Scribe tui gregis hunc, et fortem crede bonumque.

AD FUSCUM ARISTIUM. EPIST. X.

Urbis amatorem Fuscum salvere jubemus
Ruris amatores; hac in re scilicet una
Multum dissimiles; at cetera pene gemelli,
Fraternis animis; quidquid negat alter, et alter:
Adnuimus pariter: vetuli notique columbi.
Tu nidum servas; ego laudo ruris amoeni
Rivos, et musco circumlita saxa, nemusque.
Quid quaeris? vivo, et regno, simul ista reliqui,
Quae vos ad caelum effertis rumore secundo.
Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso,
Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.

Vivere naturae ſi convenienter oportet,
Ponendaeque domo quaerenda eſt area primum;
Noviſtine locum potiorem rure beato?
Eſt ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura
Leniat et rabiem Canis, et momenta Leonis,
Cum ſemel accepit Solem furibundus acutum?
Eſt ubi depellat ſomnos minus invida cura?
Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quam quae per pronum trepidat cum murmure rivum?
Nempe inter varias nutritur ſilva columnas,
Laudaturque domus, longos quae proſpicit agros.
Naturam expellas furca, tamen uſque recurret,
Et mala perrumpet furtim faſtidia victrix.
Non, qui Sidonio contendere callidus oſtro
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiuſve medullis,
Quam qui non poterit vero diſtinguere falſum.
Quem res plus nimio delectavere ſecundae,
Mutatae quatient. ſi quid mirabere, pones
Invitus. fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges et regum vita praecurrere amicos.
Cervus equum pugna melior communibus herbis
Pellebat: donec minor in certamine longo
Inploravit opes hominis, frenumque recepit:
Sed poſtquam victor victo diſceſſit ab hoſte,
Non equitem dorſo, non frenum depulit ore.
Sic qui pauperiem veritus potiore metallis

Libertate caret, dominum vehit inprobus; atque
Serviet aeternum, quia parvo neſciet uti.
Cui non conveniet ſua res, ut calceus olim
Si pede major erit, ſubvertet; ſi minor, uret.
Laetus ſorte tua vives ſapienter, Ariſti:
Nec me dimittes incaſtigatum, ubi plura
Cogere quam ſatis eſt, ac non ceſſare videbor.
Imperat aut ſervit conlecta pecunia cuique,
Tortum digna ſequi potius quam ducere funem.
Haec tibi dictabam poſt fanum putre Vacunae,
Excepto, quod non ſimul eſſes, cetera laetus.

AD BULLATIUM. EPIST. XI.

QUID tibi viſa Chios, Bullati, notaque Lesbos?
Quid concinna Samos? quid Croeſi regia Sardis?
Smyrna quid, et Colophon? majora, minorane fama?
Cunctane prae campo et Tiberino flumine ſordent?
An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
An Lebedon laudas odio maris atque viarum?
Scis, Lebedos quid ſit; Gabiis deſertior, atque
Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem;
Oblituſque meorum, obliviſcendus et illis,
Neptunum procul e terra ſpectare furentem.
Sed neque, qui Capua Romam petit, imbre lutoque
Adſperſus volet in caupona vivere; nec, qui
Frigus conlegit, furnos et balnea laudat,
Ut fortunatam plene praeſtantia vitam:
Nec ſi te validus jactaverit Auſter in alto,

Idcirco navem trans Aegaeum mare vendas.
Incolumi Rhodos et Mitylene pulchra facit, quod
Penula ſolſtitio, campeſtre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili menſe caminus.
Dum licet, ac vultum ſervat Fortuna benignum,
Romae laudetur Samos, et Chios, et Rhodos abſens.
Tu quamcunque Deus tibi fortunaverit horam
Grata ſume manu; nec dulcia differ in annum:
Ut, quocunque loco fueris, vixiſſe libenter
Te dicas. nam ſi ratio et prudentia curas,
Non locus effuſi late maris arbiter, aufert;
Coelum, non animum mutant, qui trans mare currunt;
Strenua nos exercet inertia. navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere: quod petis, hic eſt;
Eſt Ulubris, animus ſi te non deficit aequus.

AD ICCIUM. EPIST. XII.

FRUCTIBUS Agrippae Siculis, quos conligis, Icci,
Si recte frueris, non eſt ut copia major
Ab Jove donari poſſit tibi. tolle querelas:
Pauper enim non eſt, cui rerum ſuppetit uſus.
Si ventri bene, ſi lateri eſt, pedibuſque tuis; nil
Divitiae poterunt regales addere majus.
Si forte in medio poſitorum abſtemius herbis
Vivis et urtica; ſic vives protenus, ut te
Confeſtim liquidus fortunae rivus inauret:
Vel quia naturam mutare pecunia neſcit,
Vel quia cuncta putas una Virtute minora.

Miramur, ſi Democriti pecus edit agellos
Cultaque, dum peregre eſt animus ſine corpore velox?
Cum tu inter ſcabiem tantam et contagia lucri,
Nil parvum ſapias, et adhuc ſublimia cures:
Quae mare conpeſcant cauſae: quid temperet annum:
Stellae ſponte ſua, juſſaene vagentur et errent;
Quid premat obſcurum lunae, quid proferat orbem:
Quid velit et poſſit rerum concordia diſcors:
Empedocles, an Stertinium deliret acumen.
Verum, ſeu piſces, ſeu porrum et caepe trucidas,
Utere Pompeio Groſpho; et, ſi quid petet, ultro
Defer: nil Groſphus niſi verum orabit et aequum.
Vilis amicorum eſt annona, bonis ubi quid deeſt.
Ne tamen ignores, quo ſit Romana loco res:
Cantaber Agrippae, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit: jus imperiumque Phraates
Caeſaris accepit, genibus minor, aurea fruges
Italiae pleno defundit Copia cornu.

AD VINNIUM ASELLAM. EPIST. XIII.

Ut proficiſcentem docui te ſaepe diuque,
Auguſto reddes ſignata volumina, Vinni,
Si validus, ſi laetus erit, ſi denique poſcet:
Ne ſtudio noſtri pecces, odiumque libellis
Sedulus inportes opera vehemente miniſter.
Si te forte meae gravis uret ſarcina chartae;
Abjicito potius, quam, quo perferre juberis,
Clitellas ferus inpingas, Aſinaeque paternum

Cognomen vertas in riſum, et fabula fias.
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.
Victor propoſiti ſimul ac perveneris illuc,
Sic poſitum ſervabis onus; ne forte ſub ala
Faſciculum portes librorum, ut ruſticus agnum;
Ut vinoſa glomus furtivae Pyrrhia lanae;
Ut cum pileolo ſoleas conviva tribulis.
Neu vulgo narres te ſudaviſſe ferendo
Carmina, quae poſſunt oculos aureſque morari
Caeſaris. oratus multa prece, nitere, porro
Vade, vale; cave ne titubes, mandataque frangas.

AD VILLICUM SUUM. EPIST. XIV.

VILLICE ſilvarum et mihi me reddentis agelli,
Quem tu faſtidis, habitatum quinque focis, et
Quinque bonos ſolitum Variam dimittere Patres;
Certemus, ſpinas animone ego fortius, an tu
Evellas agro; et melior ſit Horatius, an rus.
Me quamvis Lamiae pietas et cura moratur
Fratrem moerentis, rapto de fratre dolentis
Inſolabiliter; tamen iſtuc mens animuſque
Fert, et amat ſpatiis obſtantia rumpere clauſtra.
Rure ego viventem, tu dicis in Urbe beatum.
Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.
Stultus uterque locum inmeritum cauſatur inique;
In culpa eſt animus, qui ſe non effugit unquam.
Tu mediaſtinus tacita prece rura petebas:
Nunc Urbem et ludos et balnea villicus optas.

Me conſtare mihi ſcis, et diſcedere triſtem,
Quandocunque trahunt inviſa negotia Romam.
Non eadem miramur: eo diſconvenit inter
Meque et te: nam quae deſerta et inhoſpita teſqua
Credis, amoena vocat mecum qui ſentit; et odit
Quae tu pulchra putas. fornix tibi et uncta popina
Incutiunt Urbis deſiderium, video; et quod
Angulus iſte feret piper et thus ocius uva;
Nec vicina ſubeſt vinum praebere taberna
Quae poſſit tibi; nec meretrix tibicina, cujus
Ad ſtrepitum ſalias terrae gravis: et tamen urgues
Jampridem non tacta ligonibus arva; bovemque
Disjunctum curas, et ſtrictis frondibus exples.
Addit opus pigro rivus, ſi decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc age, quid noſtrum concentum dividat, audi.
Quem tenues docuere togae nitidique capilli,
Quem ſcis inmunem Cynarae placuiſſe rapaci,
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
Coena brevis juvat, et prope rivum ſomnus in herba.
Nec luſiſſe pudet; ſed non incidere ludum.
Non iſtic obliquo oculo mea commoda quiſquam
Limat, non odio obſcuro morſuque venenat:
Rident vicini glebas et ſaxa moventem.
Cum ſervis urbana diaria rodere mavis.
Horum tu in numerum voto ruis: invidet uſum
Lignorum et pecoris tibi calo argutus et horti.
Optat ephippia bos piger: optat arare caballus.
Quam ſcit uterque, libens, cenſebo, exerceat artem.

AD C. NUMONIUM VALAM. EPIST. XV.

QUAE ſit hiems Veliae, quod coelum, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio, et qualis via (nam mihi Baias
Muſa ſupervacuas Antonius; et tamen illis
Me facit inviſum, gelida cum perluor unda
Per medium frigus. ſane myrteta relinqui,
Dictaque ceſſantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit, invidus aegris,
Qui caput et ſtomachum ſubponere fontibus audent
Cluſinis; Gabioſque petunt, et frigida rura.
Mutandus locus eſt, et diverſoria nota
Praeteragendus equus. Quo tendis? non mihi Cumas
Eſt iter aut Baias, laeva ſtomachoſus habena
Dicet eques: ſed equis frenato eſt auris in ore.)
Major utrum populum frumenti copia paſcat,
Collectoſne bibant imbres, puteoſne perennes
Dulcis aquae: (nam vina nihil moror illius orae:
Rure meo poſſum quidvis perferre patique:
Ad mare cum veni, generoſum et lene requiro,
Quod curas abigat, quod cum ſpe divite manet
In venas animumque meum, quod verba miniſtret,
Quod me Lucanae juvenem commendet amicae.)
Tractus uter plures lepores, uter educet apros;
Utra magis piſces et echinos aequora celent,
Pinguis ut inde domum poſſim Phaeaxque reverti,
Scribere te nobis, tibi nos adcredere, par eſt.
Maecius, ut rebus maternis atque paternis

Fortiter abſumtis urbanus coepit haberi;
Scurra vagus, non qui certum praeſepe teneret;
Inpranſus non qui civem dignoſceret hoſte;
Quaelibet in quemvis opprobria fingere ſaevus;
Pernicies et tempeſtas, barathrumque macelli,
Quidquid quaeſierat, ventri donabat avaro.
Hic, ubi nequitiae fautoribus et timidis nil
Aut paullum abſtulerat, patinas coenabat omaſi
Vilis et agninae, tribus urſis quod ſatis eſſet:
Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
Diceret urendos, corrector Beſtius. idem,
Quidquid erat nactus praedae majoris, ubi omne
Verterat in fumum et cinerem; Non hercule miror,
Aiebat, ſi qui comedunt bona: cum ſit obeſo
Nil melius turdo, nil vulva pulchrius ampla.
Nimirum hic ego ſum: nam tuta et parvula laudo,
Cum res deficiunt; ſatis inter vilia fortis:
Verum, ubi quid melius contingit et unctius; idem
Vos ſapere et ſolos aio bene vivere, quorum
Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis.

AD QUINCTIUM. EPIST. XVI.

Ne perconteris, fundus meus, optime Quincti,
Arvo paſcat herum, an baccis opulentet olivae,
Pomiſne, an pratis, an amicta vitibus ulmo;
Scribetur tibi forma loquaciter et ſitus agri.
Continui montes, ni diſſocientur opaca
Valle: ſed ut veniens dextrum latus adſpiciat Sol,

Laevum decedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. quid? ſi rubicunda benigni
Corna vepres et pruna ferunt? ſi quercus et ilex
Multa fruge pecus, multa dominum juvat umbra?
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hae latebrae dulces, etiam (ſi credis) amoenae,
Incolumem tibi me praeſtant Septembribus horis.
Tu recte vivis, ſi curas eſſe quod audis.
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum;
Sed vereor ne cui de te plus quam tibi credas;
Neve putes alium ſapiente bonoque beatum:
Neu, ſi te populus ſanum recteque valentem
Dictitet, occultam febrem ſub tempus edendi
Diſſimules; donec manibus tremor incidat unctis.
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Si quis bella tibi terra pugnata marique
Dicat, et his verbis vacuas permulceat aures;
Tene magis ſalvum populus velit, an populum tu,
Servet in ambiguo, qui conſulit et tibi et Urbi,
Jupiter; Auguſti laudes agnoſcere poſſis.
Cum pateris ſapiens emendatuſque vocari;
Reſpondeſne tuo, dic ſodes, nomine? nempe
Vir bonus et prudens dici delector ego, ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, ſi volet, auferet; ut ſi
Detulerit faſces indigno, detrahet idem.

Pone, meum eſt; inquit: pono, triſtiſque recedo.
Idem, ſi clamet furem, neget eſſe pudicum,
Contendat laqueo collum preſſiſſe paternum,
Mordear opprobriis falſis, mutemque colores?
Falſus honor juvat, et mendax infamia terret
Quem, niſi mendoſum et mendacem? vir bonus eſt quis?
Qui conſulta patrum, qui leges, juraque ſervat;
Quo multae magnaeque ſecantur judice lites;
Quo res ſponſore, et quo cauſae teſte tenentur.
Sed videt hunc omnis domus et vicinia tota,
Introrſus turpem, ſpecioſum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, ſi mihi dicat
Servus: Habes pretium; loris non ureris, aio.
Non hominem occidi: Non paſces in cruce corvos.
Sum bonus et frugi: Renuit negitatque Sabellus.
Cautus enim metuit foveam lupus; accipiterque
Suſpectos laqueos; et opertum miliius hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore:
Tu nihil admittes in te formidine poenae.
Sit ſpes fallendi, miſcebis ſacra profanis.
Nam de mille fabae modiis cum ſubripis unum;
Damnum eſt, non facinus, mihi pacto lenius iſto.
Vir bonus, omne forum quem ſpectat et omne tribunal;
Quandocunque Deos vel porco vel bove placat;
Jane pater, clare, clare cum dixit, Apollo;
Labra movet metuens audiri; pulchra Laverna,
Da mihi fallere; da juſto ſanctoque videri:
Noctem peccatis et fraudibus objice nubem.

Quî melior ſervo, quî liberior ſit avarus,
In triviis fixum cum ſe demittit ob aſſem,
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque: porro
Qui metuens vivit, liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma, locum virtutis deſeruit, qui
Semper in augenda feſtinat et obruitur re.
Vendere cum poſſis captivum, occidere noli:
Serviet utiliter: ſine paſcat durus aretque:
Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis:
Annonae proſit, portet frumenta penuſque.
Vir bonus et ſapiens audebit dicere, Pentheu
Rector Thebarum, quid me perferre patique
Indignum coges? Adimam bona. Nempe pecus, rem,
Lectos, argentum: tollas licet. In manicis et
Compedibus ſaevo te ſub cuſtode tenebo.
Ipſe Deus, ſimulatque volam, me ſolvet. Opinor,
Hoc ſentit, Moriar. mors ultima linea rerum eſt.

AD SCAEVAM. EPIST. XVII.

Quamvis, Scaeva, ſatis per te tibi conſulis, et ſcis
Quo tandem pacto deceat majoribus uti;
Diſce, docendus adhuc quae cenſet amiculus: ut ſi
Caecus iter monſtrare velit; tamen adſpice, ſi quid
Et nos, quod cures proprium feciſſe; loquamur.
Si te grata quies et primam ſomnus in horam
Delectat: ſi te pulvis ſtrepituſque rotarum,
Si laedet caupona; Ferentinum ire jubebo.
Nam neque divitibus contingunt gaudia ſolis;

Nec vixit male, qui natus morienſque fefellit.
Si prodeſſe tuis, paulloque benignius ipſum
Te tractare voles; accedes ſiccus ad unctum.
Si pranderet olus patienter; regibus uti
Nollet Ariſtippus. Si ſciret regibus uti;
Faſtidiret olus, qui me notat. Utrius horum
Verba probes et facta, doce: vel junior, audi
Cur ſit Ariſtippi potior ſententia. namque
Mordacem Cynicum ſic eludebat, ut aiunt:
Scurror ego ipſe mihi; populo tu: rectius hoc et
Splendidius multo eſt. equus ut me portet, alat rex,
Officium facio: tu poſcis vilia rerum
Dante minor; quamvis fers te nullius egentem.
Omnis Ariſtippum decuit color et ſtatus et res,
Tentantem majora, fere praeſentibus aequum:
Contra, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitae via ſi converſa decebit.
Alter purpureum non expectabit amictum;
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet;
Perſonamque feret non inconcinnus utramque.
Alter Mileti textam cane pejus et angue
Vitabit chlamydem; morietur frigore, ſi non
Rettuleris pannum: refer, et ſine vivat ineptus.
Res gerere et captos oſtendere civibus hoſtes,
Attingit ſolium Jovis et coeleſtia tentat.
Principibus placuiſſe viris non ultima laus eſt.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
Sedit, qui timuit ne non ſuccederet: eſto:

Quid? qui pervenit, fecitne viriliter? atqui
Hîc eſt, aut nuſquam, quod quaerimus. hic onus horret,
Ut parvis animis et parvo corpore majus:
Hic ſubit et perfert. aut Virtus nomen inane eſt,
Aut decus et pretium recte petit experiens vir.
Coram rege ſuo de paupertate tacentes
Plus poſcente ferent. diſtat, ſumaſne pudenter,
An rapias. atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
Indotata mihi ſoror eſt, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis nec paſcere firmus,
Qui dicit, clamat, Victum date. ſuccinit alter,
Et mihi dividuo findetur munere quadra.
Sed tacitus paſci ſi poſſet corvus, haberet
Plus dapis, et rixae multo minus invidiaeque.
Brundiſium comes aut Surrentum ductus amoenum,
Qui queritur ſalebras et acerbum frigus et imbres,
Aut ciſtam effractam et ſubducta viatica plorat;
Nota refert meretricis acumina, ſaepe catellam,
Saepe periſcelidem raptam ſibi flentis: uti mox
Nulla fides damnis veriſque doloribus adſit.
Nec ſemel inriſus, triviis adtollere curat
Fracto crure planum: licet illi plurima manet
Lacrima; per ſanctum juratus dicat Oſirim,
Credite, non ludo; crudeles, tollite claudum:
Quaere peregrinum, vicinia rauca reclamat.

AD LOLLIUM. EPIST. XVIII.

Si bene te novi, metues, liberrime Lolli,
Scurrantis ſpeciem praebere, profeſſus amicum.
Ut matrona meretrici diſpar erit atque
Diſcolor, infido ſcurrae diſtabit amicus.
Eſt huic diverſum vitio vitium prope majus,
Aſperitas agreſtis et inconcinna, graviſque,
Quae ſe commendat tonſa cute, dentibus atris,
Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
Virtus eſt medium vitiorum, et utrinque reductum.
Alter in obſequium plus aequo pronus, et imi
Deriſor lecti, ſic nutum divitiis horret,
Sic iterat voces, et verba cadentia tollit,
Ut puerum ſaevo credas dictata magiſtro
Reddere, vel partes mimum tractare ſecundas.
Alter rixatur de lana ſaepe caprina;
Propugnat nugis armatus: Scilicet, ut non
Sit mihi prima fides; et, vere quod placet, ut non
Acriter elatrem, pretium aetas altera ſordet.
Ambigitur quid enim? Caſtor ſciat, an Docilis plus;
Brundiſium Minuci melius via ducat, an Appi.
Quem damnoſa Venus, quem praeceps alea nudat,
Gloria quem ſupra vires et veſtit et unguit,
Quem tenet argenti ſitis inportuna fameſque:
Quem paupertatis pudor et fuga; dives amicus,
Saepe decem vitiis inſtructior, odit et horret:

Aut ſi non odit, regit; ac, veluti pia mater,
Plus quam ſe ſapere et virtutibus eſſe priorem
Vult: et ait prope vera; Meae (contendere noli)
Stultitiam patiuntur opes; tibi parvula res eſt:
Arcta decet ſanum comitem toga: deſine mecum
Certare. Eutrapelus, cuicunque nocere volebat,
Veſtimenta dabat pretioſa; beatus enim jam
Cum pulchris tunicis ſumet nova conſilia et ſpes;
Dormiet in lucem; ſcorto poſtponet honeſtum
Officium; nummos alienos paſcet; ad imum
Threx erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu ſcrutaberis illius unquam;
Conmiſſumque teges, et vino tortus et ira.
Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprendes:
Nec, cum venari volet ille, poëmata panges.
Gratia ſic fratrum geminorum, Amphionis atque
Zethi diſſiluit; donec ſuſpecta ſevero
Conticuit lyra. fraternis ceſſiſſe putatur
Moribus Amphion. tu cede potentis amici
Lenibus imperiis; quotieſque educet in agros
Aetolis onerata plagis jumenta caneſque,
Surge, et inhumanae ſenium depone Camenae;
Coenes ut pariter pulmenta laboribus emta:
Romanis ſolemne viris opus, utile famae,
Vitaeque et membris; praeſertim cum valeas, et
Vel curſu ſuperare canem, vel viribus aprum
Poſſis. adde, virilia quod ſpecioſius arma

Non eſt qui tractet. ſcis quo clamore coronae
Proelia ſuſtineas campeſtria: denique ſaevam
Militiam puer et Cantabrica bella tuliſti
Sub duce, qui templis Parthorum ſigna refixit,
Nunc et, ſi quid abeſt, Italis adjudicat armis.
Ac, ne te retrahas, et inexcuſabilis abſis;
Quamvis nil extra numerum feciſſe modumque
Curas, interdum nugaris rure paterno.
Partitur lintres exercitus: Actia pugna,
Te duce, per pueros hoſtili more refertur:
Adverſarius eſt frater; lacus, Adria: donec
Alterutrum velox Victoria fronde coronet.
Conſentire ſuis ſtudiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protenus ut moneam (ſi quid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, et cui dicas, ſaepe videto.
Percontatorem fugito: nam garrulus idem eſt;
Nec retinent patulae conmiſſa fideliter aures:
Et ſemel emiſſum volat irrevocabile verbum.
Non ancilla tuum jecur ulceret ulla puerve,
Intra marmoreum venerandi limen amici;
Ne dominus, pueri pulchri, caraeve puellae
Munere te parvo beet, aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam adſpice; ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, et quondam non dignum tradimus. ergo,
Quem ſua culpa premet, deceptus omitte tueri.

Ut penitus notum ſi tentent crimina, ſerves
Tuteriſque tuo fidenter praeſidio; qui
Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
Ad te poſt paullo ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet:
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici;
Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto eſt,
Hoc age, ne mutata retrorſum te ferat aura.
Oderunt hilarem triſtes, triſtemque jocoſi,
Sedatum celeres, agilem gnavumque remiſſi:
Potores liquidi media de luce Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula; quamvis
Nocturnos jures te formidare tepores.
Deme ſupercilio nubem: plerumque modeſtus
Occupat obſcuri ſpeciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges, et percontabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter aevum;
Ne te ſemper inops agitet vexetque cupido,
Ne pavor, et rerum mediocriter utilium ſpes;
Virtutem doctrina paret, Naturane donet;
Quid minuat curas; quid te tibi reddat amicum;
Quid pure tranquillet; honos, an dulce lucellum,
An ſecretum iter, et fallentis ſemita vitae.
Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugoſus frigore pagus;
Quid ſentire putas, quid credis, amice, precari?

Sit mihi, quod nunc eſt; etiam minus: et mihi vivam
Quod ſupereſt aevi, ſi quid ſupereſſe volunt Di:
Sit bona librorum et proviſae frugis in annum
Copia: neu fluitem dubiae ſpe pendulus horae.
Sed ſatis eſt orare Jovem quae ponit et aufert:
Det vitam, det opes: aequum mi animum ipſe parabo.

AD MAECENATEM. EPIST. XIX.

Prisco ſi credis, Maecenas docte, Cratino,
Nulla placere diu nec vivere carmina poſſunt,
Quae ſcribuntur aquae potoribus, ut male ſanos
Adſcripſit Liber Satiris Fauniſque poëtas.
Vina fere dulces oluerunt mane Camenae.
Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.
Ennius ipſe pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiluit dicenda. Forum putealque Libonis
Mandabo ſiccis, adimam cantare ſeveris.
Hoc ſimul edixi; non ceſſavere poëtae
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? ſi quis vultu torvo ferus, et pede nudo,
Exiguaeque togae ſimulet textore Catonem;
Virtutemne repraeſentet moreſque Catonis?
Rupit Harbitan Timagenis aemula lingua;
Dum ſtudet urbanus, tenditque diſertus haberi.
Decipit exemplar vitiis imitabile. quod ſi
Pallerem caſu, biberent exſangue cuminum.
O imitatores, ſervum pecus; ut mihi bilem,

Ut mihi ſaepe jocum veſtri movere tumultus!
Libera per vacuum poſui veſtigia princeps,
Non aliena meo preſſi pede. qui ſibi fidit
Dux, regit examen. Parios ego primus iambos
Oſtendi Latio; numeros animoſque ſecutus
Archilochi, non res et agentia verba Lycamben.
Ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
Quod timui mutare modos et carminis artem:
Temperat Archilochi Muſam pede maſcula Sappho;
Temperat Alcaeus, ſed rebus et ordine diſpar,
Nec ſocerum quaerit, quem verſibus oblinat atris;
Nec ſponſae laqueum famoſo carmine nectit.
Hunc ego non alio dictum prius ore, Latinus
Vulgavi fidicen. juvat inmemorata ferentem
Ingenuis oculiſque legi, manibuſque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuſcula lector
Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus?
Non ego ventoſae plebis ſuffragia venor
Inpenſis coenarum, et tritae munere veſtis:
Non ego nobilium ſcriptorum auditor et ultor,
Grammaticas ambire tribus et pulpita dignor.
Hinc illae lacrimae. Spiſſis indigna theatris
Scripta pudet recitare, et nugis addere pondus,
Si dixi; Rides, ait, et Jovis auribus iſta
Servas: fidis enim manare poëtica mella
Te ſolum, tibi pulcher. Ad haec ego naribus uti
Formido, et luctantis acuto ne ſecer ungui,

Diſplicet iſte locus, clamo, et diludia poſco.
Ludus enim genuit trepidum certamen, et iram;
Ira truces inimicitias, et funebre bellum.

AD LIBRUM SUUM. EPIST. XX.

VERTUMNUM Janumque, liber, ſpectare videris:
Scilicet ut proſtes Soſiorum pumice mundus,
Odiſti claves, et grata ſigilla pudico,
Paucis oſtendi gemis, et communia laudas;
Non ita nutritus. fuge quo deſcendere geſtis.
Non erit emiſſo reditus tibi. Quid miſer egi?
Quid volui? dices; ubi quid te laeſerit, et ſcis
In breve te cogi, cum plenus languet amator.
Quod ſi non odio peccantis deſipit augur,
Carus eris Romae, donec te deſeret aetas.
Contrectatus ubi manibus ſordeſcere vulgi
Coeperis; aut tineas paſces taciturnus inertes,
Aut fugies Uticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus: ut ille,
Qui male parentem in rupes protruſit aſellum
Iratus. quis enim invitum ſervare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba ſenectus.
Cum tibi ſol tepidus plures admoverit aures;
Me libertino natum patre, et in tenui re,
Majores pennas nido extendiſſe loqueris;
Ut, quantum generi demas, virtutibus addas.

Me primis Urbis belli placuiſſe domique;
Corporis exigui, praecanum, ſolibus aptum;
Iraſci celerem, tamen ut placabilis eſſem.
Forte meum ſi quis te percontabitur aevum;
Me quater undenos ſciat impleviſſe Decembres,
Conlegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

EPISTOLARUM

LIBER SECUNDUS.

AD AUGUSTUM. EPIST. I.

CUM tot ſuſtineas et tanta negotia ſolus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes; in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora, Caeſar.
Romulus, et Liber pater, et cum Caſtore Pollux,
Poſt ingentia facta Deorum in templa recepti,
Dum terras, hominumque colunt genus, aſpera bella
Conponunt, agros adſignant, oppida condunt;
Ploravere ſuis non reſpondere favorem
Speratum meritis. diram qui contudit Hydram,
Notaque fatali portenta labore ſubegit,
Comperit invidiam ſupremo fine domari.
Urit enim fulgore ſuo, qui praegravat artes
Infra ſe poſitas; exſtinctus amabitur idem.
Praeſenti tibi maturos largimur honores,
Jurandaſque tuum per numen ponimus aras,
Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hoc populus ſapiens et juſtus in uno,
Te noſtris ducibus, te Graiis anteferendo,
Cetera nequaquam ſimili ratione modoque

Aeſtimat; et niſi quae terris ſemota ſuiſque
Temporibus defuncta videt, faſtidit et odit.
Sic fautor veterum, ut Tabulas peccare vetantes,
Quas bis quinque viri ſanxerunt, Foedera Regum,
Vel Gabiis vel cum rigidis aequata Sabinis,
Pontificum libros, annoſa volumina vatum,
Dictitet Albano Muſas in monte locutas.
Si, quia Graiorum ſunt antiquiſſima quaeque
Scripta vel optima, Romani penſantur eadem
Scriptores trutina; non eſt quod multa loquamur:
Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri:
Venimus ad ſummum fortunae; pingimus, atque
Pſallimus, et luctamur Achivis doctius unctis.
Si meliora dies, ut vina, poëmata reddit,
Scire velim, chartis pretium quotus adroget annus?
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos vetereſque referri debet, an inter
Viles atque novos? excludat jurgia finis.
Eſt vetus atque probus centum qui perficit annos.
Quid? qui deperiit minor uno menſe, vel anno,
Inter quos referendus erit? vetereſne poëtas,
An quos et praeſens et poſtera reſpuat aetas?
Iſte quidem veteres inter ponetur honeſte,
Qui vel menſe brevi vel toto eſt junior anno.
Utor permiſſo, caudaeque pilos ut equinae,
Paullatim vello; et demo unum, demo et item unum;
Dum cadat eluſus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad faſtos, et virtutem aeſtimat annis;

Miraturque nihil, niſi quod Libitina ſacravit.
Ennius et ſapiens, et fortis, et alter Homerus,
(Ut critici dicunt) leviter curare videtur,
Quo promiſſa cadant, et ſomnia Pythagorea.
Naevius in manibus non eſt, et mentibus haeret
Pene recens? adeo ſanctum eſt vetus omne poëma.
Ambigitur quoties, uter utro ſit prior; aufert
Pacuvius docti famam ſenis, Accius alti;
Dicitur Afrani toga conveniſſe Menandro;
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi;
Vincere Caecilius gravitate, Terentius arte;
Hos ediſcit, et hos arcto ſtipata theatro
Spectat Roma potens; habet hos numeratque poëtas,
Ad noſtrum tempus Livi ſcriptoris ab aevo.
Interdum vulgus rectum videt; eſt ubi peccat.
Si veteres ita miratur laudatque poëtas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet; errat.
Si quaedam nimis antique, ſi pleraque dure
Dicere credit eos, ignave multa fatetur;
Et ſapit, et mecum facit, et Jove judicat aequo.
Non equidem inſector, delendaque carmina Laevi
Eſſe reor, memini quae plagoſum mihi parvo
Orbilium dictare; ſed emendata videri,
Pulchraque, et exactis minimum diſtantia, miror:
Inter quae verbum emicuit ſi forte decorum,
Si verſus paullo concinnior unus et alter,
Injuſte totum ducit venditque poëma.
Indignor quidquam reprendi, non quia craſſe

Conpoſitum inlepideve putetur, ſed quia nuper:
Nec veniam antiquis, ſed honorem et praemia poſci.
Recte necne crocum floreſque perambulet Attae
Fabula, ſi dubitem; clament periiſſe pudorem
Cuncti pene patres: ea cum reprendere coner,
Quae gravis Aeſopus, quae doctus Roſcius egit.
Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, ducunt:
Vel quia turpe putant parere minoribus, et quae
Inberbes didicere, ſenes perdenda fateri.
Jam Saliare Numae carmen qui laudat, et illud,
Quod mecum ignorat, ſolus vult ſcire videri;
Ingeniis non ille favet plauditque ſepultis,
Noſtra ſed inpugnat, nos noſtraque lividus odit.
Quod ſi tam Graecis novitas inviſa fuiſſet,
Quam nobis; quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet,
Quod legeret tereretque viritim publicus uſus?
Ut primum poſitis nugari Graecia bellis
Coepit, et in vitium fortuna labier aequa;
Nunc athletarum ſtudiis, nunc arſit equorum;
Marmoris, aut eboris fabros, aut aeris amavit;
Suſpendit picta vultum mentemque tabella:
Nunc tibicinibus, nunc eſt gaviſa tragoedis.
Sub nutrice puella velut ſi luderet infans,
Quod cupide petiit, mature plena reliquit.
Quid placet, aut odio eſt, quod non mutabile credas?
Hoc paces habuere bonae, ventique ſecundi.
Romae dulce diu fuit et ſolemne, recluſa
Mane domo vigilare, clienti promere jura:

Cautos nominibus certis expendere nummos:
Majores audire, minori dicere, per quae
Creſcere res poſſet, minui damnoſa libido.
Mutavit mentem populus levis, et calet uno
Scribendi ſtudio: puerique patreſque ſeveri
Fronde comas vincti coenant, et carmina dictant.
Ipſe ego, qui nullos me adfirmo ſcribere verſus,
Invenior Parthis mendacior; et prius orto
Sole vigil calamum et chartas et ſcrinia poſco.
Navem agere ignarus navis timet: abrotonum aegro
Non audet, niſi qui didicit, dare: quod medicorum eſt,
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctique poëmata paſſim.
Hic error tamen et levis haec inſania quantas
Virtutes habeat, ſic collige: vatis avarus
Non temere eſt animus: verſus amat, hoc ſtudet unum;
Detrimenta, fugas ſervorum, incendia ridet:
Non fraudem ſocio, puerove incogitat ullam
Pupillo: vivit ſiliquis et pane ſecundo:
Militiae quanquam piger et malus, utilis urbi:
Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari;
Os tenerum pueri balbumque poëta figurat:
Torquet ab obſcoenis jam nunc ſermonibus aurem:
Mox etiam pectus praeceptis format amicis,
Aſperitatis et invidiae corrector et irae;
Recte facta refert: orientia tempora notis
Inſtruit exemplis: inopem ſolatur et aegrum.
Caſtis cum pueris ignara puella mariti

Diſceret unde preces, vatem ni Muſa dediſſet?
Poſcit opem chorus, et praeſentia numina ſentit:
Coeleſtis inplorat aquas docta prece blandus:
Avertit morbos, metuenda pericula pellit:
Inpetrat et pacem, et locupletem frugibus annum.
Carmine Di ſuperi placantur, carmine Manes.
Agricolae priſci, fortes, parvoque beati,
Condita poſt frumenta, levantes tempore feſto
Corpus et ipſum animum ſpe finis dura ferentem,
Cum ſociis operum pueris, et conjuge fida,
Tellurem porco, Sylvanum lacte piabant,
Floribus et vino Genium memorem brevis aevi.
Feſcennina per hunc invecta licentia morem
Verſibus alternis opprobria ruſtica fudit;
Libertaſque recurrentes accepta per annos
Luſit amabiliter: donec jam ſaevus apertam
In rabiem coepit verti jocus, et per honeſtas
Ire domos inpune minax. doluere cruento
Dente laceſſiti: fuit intactis quoque cura
Conditione ſuper communi: quin etiam lex
Poenaque lata, malo quae nollet carmine quemquam
Deſcribi. vertere modum, formidine fuſtis
Ad bene dicendum delectandumque redacti.
Graecia capta ferum victorem cepit, et artes
Intulit agreſti Latio. ſic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, et grave virus
Munditiae pepulere: ſed in longum tamen aevum
Manſerunt, hodieque manent veſtigia ruris.

Serus enim Graecis admovit acumina chartis;
Et poſt Punica bella quietus quaerere coepit,
Quid Sophocles et Theſpis et Aeſchylus utile ferrent.
Tentavit quoque rem ſi digne vertere poſſet:
Et placuit ſibi, natura ſublimis et acer:
Nam ſpirat tragicum ſatis, et feliciter audet;
Sed turpem putat inſcite metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arceſſit, habere
Sudoris minimum; ſed habet Comoedia tanto
Plus oneris, quanto veniae minus. adſpice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi,
Ut patris adtenti; lenonis ut inſidioſi:
Quantus ſit Doſſennus edacibus in paraſitis:
Quam non adſtricto percurrat pulpita ſocco:
Geſtit enim nummum in loculos demittere; poſt hoc
Securus, cadat, an recto ſtet fabula talo.
Quem tulit ad ſcenam ventoſo Gloria curru,
Exanimat lentus ſpectator, ſedulus inflat.
Sic leve, ſic parvum eſt, animum quod laudis avarum
Subruit ac reficit. valeat res ludicra, ſi me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Saepe etiam audacem fugat hoc terretque poëtam,
Quod numero plures, virtute et honore minores,
Indocti, ſtolidique, et depugnare parati,
Si diſcordet eques, media inter carmina poſcunt
Aut urſum aut pugiles; his nam plebecula gaudet.
Verum equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
Omnis, ad incertos oculos et gaudia vana.

Quattuor, aut plures aulaea praemuntur in horas;
Dum fugiunt equitum turmae, peditumque catervae:
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis:
Eſſeda feſtinant, pilenta, petorrita, naves:
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus; ſeu
Diverſum confuſa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipſis,
Ut ſibi praebentem mimo ſpectacula plura:
Scriptores autem narrare putaret aſello
Fabellam ſurdo: nam quae pervincere voces
Evaluere ſonum, referunt quem noſtra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuſcum;
Tanto cum ſtrepitu ludi ſpectantur, et artes,
Divitiaeque peregrinae: quibus oblitus actor
Cum ſtetit in ſcena, concurrit dextera laevae:
Dixit adhuc aliquid? nil ſane. quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putes, me, quae facere ipſe recuſem,
Cum recte tractent alii, laudare maligne:
Ille per extentum funem mihi poſſe videtur
Ire poëta, meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falſis terroribus inplet,
Ut magus; et modo me Thebis, modo ponit Athenis.
Verum age, et his, qui ſe lectori credere malunt,
Quam ſpectatoris faſtidia ferre ſuperbi,
Curam inpende brevem; ſi munus Apolline dignum

Vis conplere libris, et vatibus addere calcar,
Ut ſtudio majore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala ſaepe poëtae,
(Ut vineta egomet caedam mea) cum tibi librum
Sollicito damus, aut feſſo: cum laedimur, unum
Si quis amicorum eſt auſus reprendere verſum:
Cum loca jam recitata revolvimus inrevocati:
Cum lamentamur non adparere labores
Noſtros, et tenui deducta poëmata filo:
Cum ſperamus eo rem venturam, ut, ſimul atque
Carmina reſcieris nos fingere, commodus ultro
Arceſſas, et egere vetes, et ſcribere cogas.
Sed tamen eſt operae pretium cognoſcere, quales
Aedituos habeat belli ſpectata domique
Virtus, indigno non committenda poëtae:
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Choerilus, incultis qui verſibus et male natis
Rettulit acceptos, regale numiſma, Philippos.
Sed veluti tractata notam labemque remittunt
Atramenta, fere ſcriptores carmine foedo
Splendida facta linunt. idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
Edicto vetuit; ne quis ſe praeter Apellem,
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret aera
Fortis Alexandri vultum ſimulantia. quod ſi
Judicium ſubtile videndis artibus illud
Ad libros et ad haec Muſarum dona vocares;
Boeotum in craſſo jurares aëre natum.

At neque dedecorant tua de ſe judicia, atque
Munera, quae multa dantis cum laude tulerunt
Dilecti tibi Virgilius Variuſque poëtae:
Nec magis expreſſi vultus per aënea ſigna,
Quam per vatis opus mores animique virorum
Clarorum adparent: nec ſermones ego mallem
Repentes per humum, quam res conponere geſtas,
Terrarumque ſitus et flumina dicere, et arces
Montibus inpoſitas, et barbara regna, tuiſque
Auſpiciis totum confecta duella per orbem,
Clauſtraque cuſtodem pacis cohibentia Janum,
Et formidatam Parthis, te Principe, Romam;
Si quantum cuperem, poſſem quoque. ſed neque parvum
Carmen majeſtas recipit tua; nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.
Sedulitas autem ſtulte, quem diligit, urguet;
Praecipue cum ſe numeris conmendat et arte.
Diſcit enim citius, meminitque libentius illud,
Quod quis deridet, quam quod probat et veneratur.
Nil moror officium quod me gravat: ac neque ficto
In pejus vultu proponi cereus uſquam,
Nec prave factis decorari verſibus opto:
Ne rubeam pingui donatus munere, et una
Cum ſcriptore meo capſa porrectus aperta,
Deferar in vicum vendentem thus et odores,
Et piper, et quidquid chartis amicitur ineptis.

AD JULIUM FLORUM. EPIST. II.

FLORE, bono claroque fidelis amice Neroni;
Si quis forte velit puerum tibi vendere natum
Tibure vel Gabiis, et tecum ſic agat; Hic et
Candidus, et talos a vertice pulcher ad imos,
Fiet eritque tuus, nummorum millibus octo;
Verna miniſteriis ad nutus aptus heriles,
Literulis Graecis inbutus, idoneus arti
Cuilibet: argilla quidvis imitaberis uda:
Quin etiam canet indoctum, ſed dulce, bibenti:
Multa fidem promiſſa levant, ubi plenius aequo
Laudat venales, qui vult extrudere, merces.
Res urguet me nulla; meo ſum pauper in aere.
Nemo hoc mangonum faceret tibi: non temere a me
Quivis ferret idem: ſemel hic ceſſavit, et (ut fit)
In ſcalis latuit metuens pendentis habenae:
Des nummos, excepta nihil te ſi fuga laedit.
Ille ferat pretium, poenae ſecurus, opinor.
Prudens emiſti vitioſum: dicta tibi eſt lex:
Inſequeris tamen hunc, et lite moraris iniqua.
Dixi me pigrum proficiſcenti tibi, dixi
Talibus officiis prope mancum: ne mea ſaevus
Jurgares ad te quod epiſtola nulla veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia jura
Si tamen attentas? quereris ſuper hoc etiam; quod
Exſpectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli miles collecta viatica multis

Aerumnis, laſſus dum noctu ſtertit, ad aſſem
Perdiderat: poſt hoc vehemens lupus, et ſibi, et hoſti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
Praeſidium regale loco dejecit, ut aiunt,
Summe munito, et multarum divite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honeſtis,
Accipit et bis dena ſuper ſeſtertia nummûm.
Forte ſub hoc tempus caſtellum evertere praetor
Neſcio quod cupiens, hortari coepit eundem
Verbis, quae timido quoque poſſent addere mentem:
I bone, quo virtus tua te vocat: i pede fauſto,
Grandia laturus meritorum praemia: quid ſtas?
Poſt haec ille catus, quantumvis ruſticus; Ibit,
Ibit eo, quo vis, qui zonam perdidit, inquit.
Romae nutriri mihi contigit atque doceri
Iratus Graiis quantum nocuiſſet Achilles.
Adjecere bonae paullo plus artis Athenae:
Scilicet, ut poſſem curvo dignoſcere rectum,
Atque inter ſilvas Academi quaerere verum.
Dura ſed emovere loco me tempora grato;
Civiliſque rudem belli tulit aeſtus in arma,
Caeſaris Auguſti non reſponſura lacertis.
Unde ſimul primum me dimiſere Philippi
Deciſis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris et fundi, paupertas inpulit audax,
Ut verſus facerem: ſed, quod non deſit, habentem
Quae poterunt unquam ſatis expurgare cicutae,
Ni melius dormire putem, quam ſcribere verſus?

Singula de nobis anni praedantur euntes ;
Eripuere jocos, venerem, convivia ludum ;
Tendunt extorquere poëmata. quid faciam vis ?
Denique non omnes eadem mirantur amantque.
Carmine tu gaudes : hic delectatur iambis ;
Ille Bioneis ſermonibus, et ſale nigro.
Tres mihi convivae prope diſſentire videntur,
Poſcentes vario multum diverſa palato.
Quid dem ? quid non dem ? renuis quod tu, jubet alter :
Quod petis, id ſane eſt inviſum acidumque duobus.
Praeter cetera, me Romaene poëmata cenſes
Scribere poſſe inter tot curas totque labores ?
Hic ſponſum vocat ; hic auditum ſcripta, relictis
Omnibus officiis : cubat hic in colle Quirini ;
Hic extremo in Aventino ; viſendus uterque :
Intervalla vides humane commoda. Verum
Purae ſunt plateae, nihil ut meditantibus obſtet.
Feſtinat calidus mulis gerulisque redemptor :
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum :
Triſtia robuſtis luctantur funera plauſtris :
Hac rabioſa fugit canis, hac lutulenta ruit ſus.
I nunc, et verſus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus, et fugit urbes,
Rite cliens Bacchi ſomno gaudentis et umbra.
Tu me inter ſtrepitus nocturnos atque diurnos
Vis canere, et non tacta ſequi veſtigia vatum ?
Ingenium ſibi quod vacuas deſumſit Athenas ;
Et ſtudiis annos ſeptem dedit, inſenuitque

Libris et curis, ſtatua taciturnius exit
Plerumque, et riſu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in mediis, et tempeſtatibus Urbis,
Verba lyrae motura ſonum connectere digner?
Frater erat Romae conſulti rhetor; ut alter
Alterius ſermone meros audiret honores:
Gracchus ut hic illi foret; huic ut Mucius ille.
Quî minus argutos vexat furor iſte poëtas?
Carmina conpono, hic elegos; mirabile viſu!
Caelatumque novem Muſis opus. adſpice primum,
Quanto cum faſtu, quanto molimine circum-
ſpectemus vacuam Romanis vatibus aedem.
Mox etiam (ſi forte vacas) ſequere, et procul audi
Quid ferat, et quare ſibi nectat uterque coronam.
Caedimur, et totidem plagis conſumimus hoſtem,
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Diſcedo Alcaeus puncto illius: ille meo quis?
Quis, niſi Callimachus? ſi plus adpoſcere viſus;
Fit Mimnermus, et optivo cognomine creſcit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Cum ſcribo; et ſupplex populi ſuffragia capto:
Idem, finitis ſtudiis, et mente recepta,
Obturem patulas inpune legentibus aures.
Ridentur mala qui conponunt carmina: verum
Gaudent ſcribentes, et ſe venerantur, et ultro,
Si taceas, laudant; quidquid ſcripſere, beati.
At qui legitimum cupiet feciſſe poëma,
Cum tabulis animum cenſoris ſumet honeſti:

Audebit, quaecunque parum ſplendoris habebunt,
Et ſine pondere erunt, et honore indigna ferentur,
Verba movere loco; quamvis invita recedant,
Et verſentur adhuc intra penetralia Veſtae.
Obſcurata diu populo bonus eruet, atque
Proferet in lucem ſpecioſa vocabula rerum,
Quae priſcis memorata Catonibus atque Cethegis,
Nunc ſitus informis premit et deſerta vetuſtas.
Adſciſcet nova, quae genitor produxerit uſus:
Vehemens, et liquidus, puroque ſimillimus amni,
Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua:
Luxuriantia compeſcet: nimis aſpera ſano
Levabit cultu: virtute carentia tollet:
Ludentis ſpeciem dabit, et torquebitur, ut qui
Nunc Satyrum, nunc agreſtem Cyclopa movetur.
Praetulerim ſcriptor delirus inerſque videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
Quam ſapere, et ringi. Fuit haud ignobilis Argis,
Qui ſe credebat miros audire tragoedos,
In vacuo laetus ſeſſor plauſorque theatro:
Cetera qui vitae ſervaret munia recto
More, bonus ſane vicinus, amabilis hoſpes,
Comis in uxorem, poſſet qui ignoſcere ſervis,
Et ſigno laeſo non inſanire lagenae:
Poſſet qui rupem et puteum vitare patentem:
Hic ubi cognatorum opibus curiſque refectus,
Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
Et rediit ad ſe: Pol me occidiſtis, amici,

Non ſervaſtis, ait; cui ſic extorta voluptas,
Et demtus per vim mentis gratiſſimus error.
Nimirum ſapere eſt abjectis utile nugis,
Et tempeſtivum pueris concedere ludum:
Ac non verba ſequi fidibus modulanda Latinis,
Sed verae numeroſque modoſque ediſcere vitae.
Quocirca mecum loquor haec, tacituſque recordor:
Si tibi nulla ſitim finiret copia lymphae;
Narrares medicis: quod quanto plura paraſti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi monſtrata radice vel herba
Non fieret levius; fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
Rem Di donarint, illi decedere pravam
Stultitiam; et cum ſis nihilo ſapientior, ex quo
Plenior es, tamen uteris monitoribus iſdem?
At, ſi divitiae prudentem reddere poſſent,
Si cupidum timidumque minus, te; nempe ruberes,
Viveret in terris te ſi quis avarior uno.
Si proprium eſt, quod quis libra mercatur et aere;
Quaedam (ſi credis conſultis) mancipat uſus;
Qui te paſcit ager, tuus eſt; et villicus Orbi,
Cum ſegetes occat tibi mox frumenta daturas,
Te dominum ſentit. das nummos; accipis uvam,
Pullos, ova, cadum temeti: nempe modo iſto
Paullatim mercaris agrum, fortaſſe trecentis,
Aut etiam ſupra, nummorum millibus emtum.
Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?

Emtor Aricini quondam Veientis et arvi,
Emtum coenat ōlus; quamvis aliter putat: emtis
Sub noctem gelidam lignis calefactat aënum.
Sed vocat uſque ſuum, qua populus adſita certis
Limitibus vicina refigit jurgia: tanquam
Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horae
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc morte ſuprema,
Permutet dominos, et cedat in altera jura.
Sic, quia perpetuus nulli datur uſus, et heres
Heredem alterius, velut unda ſupervenit undam;
Quid vici proſunt, aut horrea? quidve Calabris
Saltibus adjecti Lucani? ſi metit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro.
Gemmas, marmor, ēbur, Tyrrhena ſigilla, tabellas,
Argentum, veſtes Getulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant; eſt qui non curat habere.
Cur alter fratrum ceſſare, et ludere, et ungui
Praeferat Herodis palmetis pinguibus; alter
Dives et inportunus, ad umbram lucis ab ortu,
Silveſtrem flammis et ferro mitiget agrum:
Scit Genius, natale comes qui temperat aſtrum,
Naturae Deus humanae, mortalis in unum-
quodque caput, vultu mutabilis, albus et ater.
Utar, et ex modico, quantum res poſcet, acervo
Tollam: nec metuam, quid de me judicet heres,
Quod non plura datis invenerit. et tamen idem
Scire volam, quantum ſimplex hilariſque nepoti
Diſcrepet; et quantum diſcordet parcus avaro.

Diſtat enim, ſpargas tua prodigus, an neque ſumtum
Invitus facias nec plura parare labores;
Ac potius, puer ut feſtis Quinquatribus olim,
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies inmunda procul procul abſit. ego, utrum
Nave ferar magna an parva, ferar unus et idem.
Non agimur tumidis velis Aquilone ſecundo:
Non tamen adverſis aetatem ducimus Auſtris:
Viribus, ingenio, ſpecie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis uſque priores.
Non es avarus: abi. quid? cetera jam ſimul iſto
Cum vitio fugêre? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine et ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, ſagas,
Nocturnos Lemures, portentaque Theſſala rides?
Natales grate numeras? ignoſcis amicis?
Lenior et melior fis accedente ſenecta?
Quid te exemta levat ſpinis de pluribus una?
Vivere ſi recte neſcis, decede peritis:
Luſiſti ſatis, ediſti ſatis, atque bibiſti:
Tempus abire tibi eſt: ne potum largius aequo
Rideat et pulſet laſciva decentius aetas.

QUINTI HORATII FLACCI ARS POETICA.

EPISTOLA AD PISONES.

HUMANO capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, et varias inducere plumas,
Undique conlatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne;
Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite, Pisones, isti tabulae fore librum
Persimilem, cujus, velut aegri somnia, vanae
Fingentur species; ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formae. Pictoribus atque poëtis
Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas:
Scimus, et hanc veniam petimusque damusque vicissim:
Sed non ut placidis coëant inmitia; non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.
Inceptis gravibus plerumque et magna professis
Purpureus, late qui splendeat, unus et alter

Adſuitur pannus: cum lucus et ara Dianae,
Et properantis aquae per amoenos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius deſcribitur arcus.
Sed nunc non erat his locus: et fortaſſe cupreſſum
Scis ſimulare: quid hoc, ſi fractis enatat exſpes
Navibus, aere dato qui pingitur? amphora coepit
Inſtitui; currente rota, cur urceus exit?
Denique ſit quidvis ſimplex duntaxat et unum.
Maxima pars vatum, pater et juvenes patre digni,
Decipimur ſpecie recti. brevis eſſe laboro,
Obſcurus fio: ſectantem lenia nervi
Deficiunt animique: profeſſus grandia, turguet:
Serpit humi tutus nimium timiduſque procellae:
Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
Delphinum ſilvis adpingit, fluctibus aprum.
In vitium ducit culpae fuga, ſi caret arte.
Aemilium circa ludum faber unus et ungues
Exprimet, et molles imitabitur aere capillos;
Infelix operis ſumma, quia ponere totum
Neſciet. hunc ego me, ſi quid conponere curem,
Non magis eſſe velim, quam pravo vivere naſo,
Spectandum nigris oculis nigroque capillo.
Sumite materiam veſtris, qui ſcribitis, aequam
Viribus; et verſate diu, quid ferre recuſent,
Quid valeant humeri. cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deſeret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis haec virtus erit et venus, aut ego fallor;
Ut jam nunc dicat jam nunc debentia dici;

Pleraque differat, et praeſens in tempus omittat.
Hoc amet, hoc ſpernat promiſſi carminis auctor.
In verbis etiam tenuis cautuſque ſerendis:
Dixeris egregie, notum ſi callida verbum
Reddiderit junctura novum. ſi forte neceſſe eſt
Indiciis monſtrare recentibus abdita rerum;
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget: dabiturque licentia ſumta pudenter.
Et nova factaque nuper habebunt verba fidem; ſi
Graeco fonte cadant, parce detorta. quid autem
Caecilio Plautoque dabit Romanus, ademtum
Virgilio Varioque? ego cur, adquirere pauca
Si poſſum, invideor? cum lingua Catonis et Enni
Sermonem patrium ditaverit, et nova rerum
Nomina protulerit. licuit, ſemperque licebit
Signatum praeſente nota procudere nomen.
Ut ſilvae foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ita verborum vetus interit aetas,
Et juvenum ritu florent modo nata vigentque.
Debemur morti nos, noſtraque; ſive receptus
Terra Neptunus claſſes Aquilonibus arcet,
Regis opus; ſteriliſve diu palus, aptaque remis
Vicinas urbes alit; et grave ſentit aratrum:
Seu curſum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt:
Nedum ſermonum ſtet honos, et gratia vivax.
Multa renaſcentur, quae jam cecidere; cadentque,
Quae nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet uſus,

Quem penes arbitrium eſt, et jus, et norma loquendi.
Res geſtae regumque ducumque, et triſtia bella.
Quo ſcribi poſſent numero, monſtravit Homerus.
Verſibus inpariter junctis querimonia primum,
Poſt etiam incluſa eſt voti ſententia compos.
Quis tamen exiguos elegos emiſerit auctor,
Grammatici certant, et adhuc ſub judice lis eſt.
Archilochum proprio rabies armavit iambo:
Hunc ſocci cepere pedem grandeſque cothurni,
Alternis aptum ſermonibus, et populares
Vincentem ſtrepitus, et natum rebus agendis.
Muſa dedit fidibus Divos, pueroſque Deorum,
Et pugilem victorem, et equum certamine primum,
Et juvenum curas, et libera vina referre.
Deſcriptas ſervare vices, operumque colores,
Cur ego, ſi nequeo ignoroque, poëta ſalutor?
Cur neſcire, pudens prave, quam diſcere malo?
Verſibus exponi tragicis res comica non vult:
Indignatur item privatis ac prope ſocco
Dignis carminibus narrari coena Thyeſtae.
Singula quaeque locum teneant ſortita decentem.
Interdum tamen et vocem comoedia tollit;
Iratuſque Chremes tumido delitigat ore.
Et tragicus plerumque dolet ſermone pedeſtri
Telephus et Peleus: cum pauper et exul uterque,
Projicit ampullas et ſeſquipedalia verba,
Si curat cor ſpectantis tetigiſſe querela.
Non ſatis eſt pulchra eſſe poëmata; dulcia ſunto,

Et quocunque volent, animum auditoris agunto.
Ut ridentibus adrident, ita flentibus adflent
Humani vultus. ſi vis me flere, dolendum eſt
Primum ipſi tibi: tunc tua me infortunia laedent,
Telephe, vel Peleu: male ſi mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo. triſtia moeſtum
Vultum verba decent: iratum, plena minarum;
Ludentem, laſciva; ſeverum, ſeria dictu.
Format enim Natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum; juvat, aut inpellit ad iram,
Aut ad humum moerore gravi deducit, et angit:
Poſt effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis abſona dicta,
Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum Divuſne loquatur, an Heros;
Maturuſne ſenex, an adhuc florente juventa
Fervidus; et matrona potens, an ſedula nutrix;
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;
Colchus, an Aſſyrius; Thebis nutritus, an Argis.
Aut famam ſequere, aut ſibi convenientia finge,
Scriptor: honoratum ſi forte reponis Achillem;
Inpiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget ſibi nata, nihil non adroget armis.
Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, triſtis Oreſtes.
Si quid inexpertum ſcenae conmittis, et audes
Perſonam formare novam; ſervetur ad imum
Qualis ab incepto proceſſerit, et ſibi conſtet.

Difficile eſt proprie communia dicere: tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam ſi proferres ignota indictaque primus.
Publica materies privati juris erit, ſi
Nec circa vilem patulumque moraberis orbem;
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres; nec deſilies imitator in arctum,
Unde pedem proferre pudor vetet aut operis lex.
Nec ſic incipies, ut ſcriptor cyclicus olim:
" Fortunam Priami cantabo, et nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?
Parturiunt montes; naſcetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte?
" Dic mihi, Muſa, virum, captae poſt moenia Trojae,
" Qui mores hominum multorum vidit, et urbes.
Non fumum ex fulgore, ſed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut ſpecioſa dehinc miracula promat,
Antiphaten, Scyllamque, et cum Cyclope Charybdin.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo:
Semper ad eventum feſtinat; et in medias res
Non ſecus ac notas, auditorem rapit; et quae
Deſperat tractata niteſcere poſſe, relinquit:
Atque ita mentitur, ſic veris falſa remiſcet,
Primo ne medium, medio ne diſcrepet imum.
Tu, quid ego et populus mecum deſideret, audi.
Si plauſoris eges aulaea manentis, et uſque
Seſſuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat:

Aetatis cujuſque notandi ſunt tibi mores,
Mobilibuſque decor, maturis dandus et annis.
Reddere qui voces jam ſcit puer, et pede certo
Signat humum, geſtit paribus conludere, et iram
Conligit ac ponit temere, et mutatur in horas.
Inberbis juvenis, tandem cuſtode remoto,
Gaudet equis canibuſque, et aprici gramine campi;
Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper,
Utilium tardus proviſor, prodigus aeris,
Sublimis, cupiduſque, et amata relinquere pernix.
Converſis ſtudiis, aetas animuſque virilis
Quaerit opes et amicitias, inſervit honori;
Commiſiſſe cavet, quod mox mutare laboret.
Multa ſenem circumveniunt incommoda; vel quod
Quaerit, et inventis miſer abſtinet, ac timet uti:
Vel quod res omnes timide gelideque miniſtrat,
Dilator, ſpe longus, iners, aviduſque futuri;
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, caſtigator cenſorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda ſecum,
Multa recedentes adimunt: ne forte ſeniles
Mandentur juveni partes, pueroque viriles;
Semper in adjunctis, aevoque morabimur aptis.
Aut agitur res in ſcenis, aut acta refertur:
Segnius irritant animos demiſſa per aurem,
Quam quae ſunt oculis ſubjecta fidelibus, et quae
Ipſe ſibi tradit ſpectator. non tamen intus
Digna geri promes in ſcenam: multaque tollos

Ex oculis, quae mox narret facundia praeſens:
Ne pueros coram populo Medea trucidet;
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus;
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
Quodcunque oſtendis mihi ſic, incredulus odi.
Neve minor, neu ſit quinto productior actu
Fabula, quae poſci vult, et ſpectata reponi.
Nec Deus interſit, niſi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quarta loqui perſona laboret.
Actoris partes chorus, officiumque virile
Defendat: neu quid medios intercinat actus,
Quod non propoſito conducat et haereat apte.
Ille bonis faveatque et conſilietur amice:
Et regat iratos, et amet pacare tumentes:
Ille dapes laudet menſae brevis: Ille ſalubrem
Juſtitiam, legeſque, et apertis otia portis:
Ille tegat conmiſſa, Deoſque precetur et oret,
Ut redeat miſeris, abeat Fortuna ſuperbis.
Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubaeque
Aemula; ſed tenuis ſimplexque foramine pauco
Adſpirare et adeſſe choris erat utilis, atque
Nondum ſpiſſa nimis conplere ſedilia flatu:
Quo ſane populus numerabilis, utpote parvus
Et frugi caſtuſque verecunduſque coibat.
Poſtquam coepit agros extendere victor, et Urbem
Latior amplecti murus, vinoque diurno
Placari Genius feſtis inpune diebus;
Acceſſit numeriſque modiſque licentia major.

Indoctus quid enim ſaperet liberque laborum
Ruſticus urbano confuſus, turpis honeſto?
Sic priſcae motumque et luxuriem addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita veſtem:
Sic etiam fidibus voces crevere ſeveris,
Et tulit eloquium inſolitum facundia praeceps:
Utiliumque ſagax rerum, et divina futuri
Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agreſtes Satyros nudavit, et aſper
Incolumi gravitate jocum tentavit: eo quod
Inlecebris erat et grata novitate morandus
Spectator, functuſque ſacris, et potus, et exlex.
Verum ita riſores, ita commendare dicaces
Conveniet Satyros, ita vertere ſeria ludo;
Ne, quicunque Deus, quicunque adhibebitur Heros
Regali conſpectus in auro nuper et oſtro,
Migret in obſcuras humili ſermone tabernas:
Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet.
Effutire leves indignat tragoedia verſus,
Ut feſtis matrona moveri juſſa diebus,
Intererit Satyris paullum pudibunda protervis.
Non ego inornata et dominantia nomina ſolum
Verbaque, Piſones, Satyrorum ſcriptor amabo:
Nec ſic enitar tragico differre colori,
Ut nihil interſit, Davuſne loquatur et audax
Pythias emuncto lucrata Simone talentum,
An cuſtos famuluſque Dei Silenus alumni.

Ex noto fictum carmen ſequar; ut ſibi quivis
Speret idem; ſudet multum, fruſtraque laboret
Auſus idem; tantum ſeries juncturaque pollet:
Tantum de medio ſumtis accedit honoris.
Silvis deducti caveant, me judice, Fauni,
Ne velut innati triviis, ac pene forenſes,
Aut nimium teneris juvenentur verſibus unquam,
Aut inmunda crepent ignominioſaque dicta.
Offenduntur enim, quibus eſt equus, et pater, et res:
Nec, ſi quid fricti ciceris probat et nucis emtor,
Aequis accipiunt animis, donantve corona.
Syllaba longa brevi ſubjecta, vocatur iambus,
Pes citus; unde etiam Trimetris adcreſcere juſſit
Nomen iambeis, cum ſenos redderet ictus
Primus ad extremum ſimilis ſibi: non ita pridem,
Tardior ut paullo graviorque veniret ad aures,
Spondeos ſtabiles in jura paterna recepit
Commodus et patiens; non ut de ſede ſecunda
Cederet, aut quarta ſocialiter. hic et in Acci
Nobilibus Trimetris apparet rarus, et Enni.
In ſcenam miſſus magno cum pondere verſus,
Aut operae celeris nimium curaque carentis,
Aut ignoratae premit artis crimine turpi.
Non quivis videt inmodulata poëmata judex:
Et data Romanis venia eſt indigna poëtis.
Idcircone vager, ſcribamque licenter? an omnes
Viſuros peccata putem mea; tutus et intra
Spem veniae cautus? vitavi denique culpam,

Non laudem merui. vos exemplaria Graeca
Nocturna verſate manu, verſate diurna.
At veſtri proavi Plautinos et numeros et
Laudavere ſales; nimium patienter utrumque,
Ne dicam ſtulte, mirati: ſi modo ego et vos
Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto,
Legitimumque ſonum digitis callemus et aure.
Ignotum tragicae genus inveniſſe Camenae
Dicitur, et plauſtris vexiſſe poëmata Theſpis
Qui canerent agerentque, peruncti faecibus ora:
Poſt hunc perſonae pallaeque repertor honeſtae
Aeſchylus et modicis inſtravit pulpita tignis,
Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.
Succeſſit vetus his Comoedia, non ſine multa
Laude, ſed in vitium libertas excidit, et vim
Dignam lege regi: lex eſt accepta: choruſque
Turpiter obticuit, ſublato jure nocendi.
Nil intentatum noſtri liquere poëtae,
Nec minimum meruere decus, veſtigia Graeca
Auſi deſerere, et celebrare domeſtica facta,
Vel qui Praetextas, vel qui docuere Togatas.
Nec virtute foret clariſve potentius armis,
Quam lingua, Latium; ſi non offenderet unumquemque poëtarum limae labor et mora. vos, o
Pompilius ſanguis, carmen reprendite, quod non
Multa dies et multa litura coërcuit, atque
Praeſectum decies non caſtigavit ad unguem.
Ingenium miſera quia fortunatius arte

Credit, et excludit ſanos Helicone poëtas
Democritus; bona pars non ungues ponere curat,
Non barbam: ſecreta petit loca, balnea vitat.
Nanciſcetur enim pretium nomenque poëtae,
Si tribus Anticyris caput inſanabile nunquam
Tonſori Licino conmiſerit. o ego laevus,
Qui purgor bilem ſub verni temporis horam!
Non alius faceret meliora poëmata. verum
Nil tanti eſt. ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quae ferrum valet exſors ipſa ſecandi.
Munus et officium, nil ſcribens ipſe, docebo;
Unde parentur opes; quid alat formetque poëtam;
Quid deceat, quid non; quo virtus, quo ferat error.
Scribendi recte, ſapere eſt et principium et fons.
Rem tibi Socraticae poterunt oſtendere chartae:
Verbaque proviſam rem non invita ſequentur.
Qui didicit patriae quid debeat, et quid amicis;
Quo ſit amore parens, quo frater amandus et hoſpes;
Quod ſit conſcripti, quod judicis officium; quae
Partes in bellum miſſi ducis; ille profecto
Reddere perſonae ſcit convenientia cuique.
Reſpicere exemplar vitae morumque jubebo
Doctum imitatorem, et vivas hinc ducere voces.
Interdum ſpecioſa locis, morataque recte
Fabula, nullius veneris, ſine pondere et arte,
Valdius oblectat populum, meliuſque moratur,
Quam verſus inopes rerum, nugaeque canorae.
Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo

Muſa loqui, praeter laudem nullius avaris.
Romani pueri longis rationibus aſſem
Diſcunt in partes centum diducere. Dicat
Filius Albini, ſi de quincunce remota eſt
Uncia, quid ſuperet; poterat dixiſſe, Triens? Eu!
Rem poteris ſervare tuam. redit uncia: quid fit?
Semis. an haec animos aerugo et cura peculi
Cum ſemel inbuerit, ſperamus carmina fingi
Poſſe linenda cedro, et levi ſervanda cupreſſo?
Aut prodeſſe volunt, aut delectare poëtae;
Aut ſimul et jucunda et idonea dicere vitae.
Quidquid praecipies, eſto brevis: ut cito dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne ſupervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis cauſa ſint proxima veris;
Nec quodcunque volet, poſcat ſibi fabula credi:
Neu pranſae Lamiae vivum puerum extrahat alvo.
Centuriae ſeniorum agitant expertia frugis:
Celſi praetereunt auſtera poëmata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci,
Lectorem delectando, pariterque monendo.
Hic meret aera liber Soſiis, hic et mare tranſit,
Et longum noto ſcriptori prorogat aevum.
Sunt delicta tamen, quibus ignoviſſe velimus: [mens:
Nam neque chorda ſonum reddit quem vult manus et
Poſcentique gravem perſaepe remittit acutum;
Nec ſemper feriet, quodcunque minabitur, arcus.
Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis

Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. quid ergo?
Ut ſcriptor ſi peccat idem librarius uſque,
Quamvis eſt monitus, venia caret; ut citharoedus
Ridetur, chorda qui ſemper oberrat eadem:
Sic mihi qui multum ceſſat, fit Choerilus ille,
Quem bis terve bonum, cum riſu miror; et idem
Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum opere in longo fas eſt obrepere ſomnum.
Ut pictura, poëſis; erit quae, ſi propius ſtes,
Te capiat magis, et quaedam, ſi longius abſtes.
Haec amat obſcurum, volet haec ſub luce videri,
Judicis argutum quae non formidat acumen:
Haec placuit ſemel; haec decies repetita placebit.
O major juvenum, quamvis et voce paterna
Fingeris ad rectum, et per te ſapis; hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium et tolerabile rebus
Recte concedi: conſultus juris, et actor
Cauſarum mediocris abeſt virtute diſerti
Meſſalae, nec ſcit quantum Caſcellius Aulus;
Sed tamen in pretio eſt: mediocribus eſſe poëtis
Non homines, non Di, non conceſſere columnae.
Ut gratas inter menſas ſymphonia diſcors,
Et craſſum unguentum, et Sardo cum melle papaver
Offendunt; poterat duci quia coena ſine iſtis:
Sic animis natum inventumque poëma juvandis,
Si paullum ſummo deceſſit, vergit ad imum.
Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis:

Indoctusque pilae, discive, trochive, quiescit;
Ne spissae risum tollant impune coronae:
Qui nescit versus, tamen audet fingere. quidni?
Liber et ingenuus, praesertim census equestrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invita dices faciesve Minerva:
Id tibi judicium est, ea mens. si quid tamen olim
Scripseris, in Maeti descendat judicis aures,
Et patris, et nostras; nonumque prematur in annum,
Membranis intus positis. delere licebit,
Quod non edideris: nescit vox missa reverti.
Silvestres homines sacer interpresque Deorum
Caedibus et victu foedo deterruit Orpheus:
Dictus ob hoc lenire tigres rabidosque leones.
Dictus et Amphion, Thebanae conditor arcis,
Saxa movere sono testudinis, et prece blanda
Ducere quo vellet. fuit haec sapientia quondam,
Publica privatis secernere, sacra profanis;
Concubitu prohibere vago; dare jura maritis;
Oppida moliri; leges incidere ligno.
Sic honor et nomen divinis vatibus atque
Carminibus venit. post hos insignis Homerus,
Tyrtaeusque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit. dictae per carmina sortes;
Et vitae monstrata via est; et gratia regum
Pieriis tentata modis; ludusque repertus,
Et longorum operum finis; ne forte pudori
Sit tibi Musa lyrae solers, et cantor Apollo.

Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quaeſitum eſt. ego nec ſtudium ſine divite vena,
Nec rude quid poſſit video ingenium: alterius ſic
Altera poſcit opem res, et conjurat amice.
Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer; ſudavit et alſit;
Abſtinuit Venere et vino: qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magiſtrum.
Nec ſatis eſt dixiſſe, Ego mira poëmata pango:
Occupet extremum ſcabies: mihi turpe relinqui eſt,
Et, quod non didici, ſane neſcire fateri.
Ut praeco, ad merces turbam qui cogit emendas;
Adſentatores jubet ad lucrum ire poëta
Dives agris, dives poſitis in foenore nummis.
Si vero eſt, unctum qui recte ponere poſſit,
Et ſpondere levi pro paupere, et eripere atris
Litibus inplicitum; mirabor, ſi ſciet inter-
noſcere mendacem verumque beatus amicum.
Tu ſeu donâris, ſeu quid donare voles cui;
Nolito ad verſus tibi factos ducere plenum
Laetitiae: clamabit enim, Pulchre, bene, recte;
Palleſcet; ſuper his etiam ſtillabit amicis
Ex oculis rorem; ſaliet, tundet pede terram.
Ut qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo; ſic
Deriſor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urguere culullis,
Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborant,

An ſit amicitia dignus. ſi carmina condes,
Nunquam te fallant animi ſub vulpe latentes.
Quinctilio ſi quid recitares, Corrige, ſodes,
Hoc, aiebat, et hoc. melius te poſſe negares,
Bis terque expertum fruſtra: delere jubebat
Et male formatos incudi reddere verſus.
Si defendere delictum, quam vertere, malles,
Nullum ultra verbum, aut operam inſumebat inanem,
Quin ſine rivali teque et tua ſolus amares.
Vir bonus et prudens verſus reprendet inertes,
Culpabit duros, incomtis adlinet atrum
Tranſverſo calamo ſignum; ambitioſa recidet
Ornamenta; parum claris lucem dare coget;
Arguet ambigue dictum; mutanda notabit;
Fiet Ariſtarchus: nec dicet, Cur ego amicum
Offendam in nugis? hae nugae ſeria ducent
In mala derifum ſemel, exceptumque ſiniſtre.
Ut mala quem ſcabies aut morbus regius urguet,
Aut fanaticus error, et iracunda Diana;
Veſanum tetigiſſe timent fugiuntque poëtam,
Qui ſapiunt: agitant pueri, incautique ſequuntur.
Hic, dum ſublimes verſus ructatur, et errat,
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum, foveamve; licet, Succurrite, longum
Clamet, Io cives; non ſit qui tollere curet.
Si curet quis opem ferre, et demittere funem;
Qui ſcis, an prudens huc ſe dejecerit, atque
Servari nolit? dicam; Siculique poëtae

Narrabo interitum. Deus inmortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Aetnam
Inſiluit. ſit jus, liceatque perire poëtis.
Invitum qui ſervat, idem facit occidenti.
Nec ſemel hoc fecit; nec ſi retractus erit, jam
Fiet homo, et ponet famoſae mortis amorem.
Nec ſatis adparet, cur verſus factitet; utrum
Minxerit in patrios cineres, an triſte bidental
Moverit inceſtus: certe furit, ac velut urſus
Objectos caveae valuit ſi frangere clathros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.
Quem vero adripuit, tenet, occiditque legendo,
Non miſſura cutem, niſi plena cruoris, hirudo.

FINIS.

G.R. III.